

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANA BİLİM DALI**

**ORTA ÖLÇEKLİ KENTLERDE YAŞAM KALİTESİ:
ERZİNCAN ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Alper İPEK**

**Danışman
Doç. Dr. Ahmet YAZAR**

HAZİRAN 2026, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Orta Ölçekli Kentlerde Yaşam Kalitesi: Erzincan Örneği” başlıklı “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Alper İPEK

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Program Adı : Tezli Yüksek Lisans
Tez Başlığı : Orta Ölçekli Kentlerde Yaşam Kalitesi: Erzincan
Örneği

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 119 sayfalık kısmına ilişkin 23/06/2026 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı % 19'dur.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 23/06/2026

Danışman: Doç. Dr. Ahmet YAZAR

Öğrenci: Alper İPEK

KILAVUZA UYGUNLUK

“Orta Ölçekli Kentlerde Yaşam Kalitesi: Erzincan Örneği.” başlıklı Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Alper İPEK

Danışman

Doç. Dr. Ahmet YAZAR

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Ahmet YAZAR danışmanlığında **Alper İPEK** tarafından hazırlanan “**Orta Ölçekli Kentlerde Yaşam Kalitesi: Erzincan Örneği**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

23/06/2026

JÜRİ:

Danışman	:Doç. Dr. Ahmet YAZAR	(İmza)
Üye	:Doç. Dr. Hüsniye AKILLI	(İmza)
Üye	:Doç. Dr. Duygu YILDIZ KARAKOÇ	(İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /2026 tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /2026

Doç. Dr. Müge MANGA

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Kent ve yaşam kalitesi konularına duyduğum ilgi ve insanların yaşadıkları kentlerle kurduğu ilişkinin yaşam memnuniyetlerini nasıl şekillendirdiğini anlamaya yönelik merakım bu araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmuştur. Kentlere sadece fiziksel mekân perspektifinden bakarak içinde bulunan bireylerin yaşamlarının nasıl geçtiği ve yaşamlarından ne hissettikleri hususunu ikinci plana atmış oluruz. Bu nedenle kentleri bireylerin gündelik yaşamlarını, sosyal ilişkilerini, sağlıklarını, stres seviyelerini, ekonomik durumlarını ve kültürel bakış açılarını şekillendiren yaşam alanları olarak ele almak gerekir.

Bireylerin yaşadıkları kent ortamı hem mutluluklarını hem de refahlarını doğrudan etkileyerek yaşam kalitesi algılarını şekillendirmektedir. Kentte bir hizmetin var olması o hizmetin işlevsel ve sürdürülebilir olduğunu göstermemektedir. Bireyin bu hizmeti alırken ne hissettiği, tatmin duygusunun ne seviyede olduğu ve bu hizmetin gerçekten işlevini yerine getirdiğini görmesi kent yaşamındaki algısını da etkileyecektir. Ancak bireylerin yaşam kalitesi algısı her kentte aynı biçimde ortaya çıkmayacaktır. Kentlerin ölçekleri büyüdükçe kendi içinde avantajlar barındırsa da eksik kalan, bozulan ve sorunlu alanları bulunmaktadır. Bu durum kent ölçeği ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin irdelenmesini önemli hale getirmektedir. Söz konusu durumu Erzincan örneği ile somutlaştırmayı amaçlarken çalışmanın benzer ölçekli kentlere ilişkin yapılacak yeni araştırmalara katkı sunmasını temenni ederim.

Alper İPEK, Erzincan, 2026

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde bilgi, birikim ve destekleriyle katkı sunan birçok kişiye teşekkürü bir borç bilirim.

Öncelikle tez çalışmam süresince öğrencisi olduğum ve kendisiyle çalışmaktan keyif aldığım, değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, her aşamada yol gösterici yaklaşımı ve sabrıyla destek olan danışman hocam sayın Doç. Dr. Ahmet YAZAR' a en içten teşekkürlerimi sunarım. Akademik bakış açımı geliştirmemde ve çalışmanın şekillenmesindeki katkıları benim için son derece kıymetli olmuştur.

Tez savunma sürecinde değerli görüş ve eleştirileriyle çalışmamın geliştirilmesine katkı sunan saygıdeğer jüri üyesi Doç. Dr. Duygu YILDIZ KARAKOÇ ve Doç. Dr. Hüsniye AKILLI hocalarıma teşekkür ederim. Yapıcı değerlendirmeleri ve önerileri çalışmamın daha nitelikli bir hale gelmesine önemli katkılar sunmuştur.

Lisansüstü eğitim döneminde derslerini alma fırsatı bulduğum ve akademik yetkinliğimin gelişmesine katkı sağlayan tüm hocalarıma ayrıca teşekkür ederim. Bana kazandırdıkları bilgi birikimi ve farklı bakış açıları akademik gelişimimde önemli yer tutmaktadır.

Hayatım boyunca her koşulda yanımda olan ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen annem Tülay İPEK, babam Naci İPEK, kardeşim Aslı Şeyda İPEK ve sevgili eşim Ayşe İPEK'e sonsuz teşekkür ederim. Varlıkları ve manevi destekleri bu süreçte bana en büyük güç kaynaklarından biri olmuştur.

Ayrıca çalışma sürecinde anlayış ve destekleriyle yanımda olan Ali KONAN, Mustafa BEYDİLİ, diğer mesai arkadaşlarıma ve bu yolda bana desteğini esirgemeyen ve yardımcı olan tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Gösterdikleri destek bu sürecin verimli ve motive edici geçmesine katkı sağlamıştır.

Alper İPEK

ORTA ÖLÇEKLİ KENTLERDE YAŞAM KALİTESİ: ERZİNCAN ÖRNEĞİ

Alper İPEK

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2026

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet YAZAR

ÖZET

Kentleşme süreciyle birlikte ortaya çıkan ve giderek çeşitlenen kentsel sorunlar kentlerin ölçeklerine bağlı olarak yaşam kalitesi üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır. Büyük ölçekli kentler ekonomik fırsatlar, eğitim ve sağlık hizmetlerinin çeşitliliği gibi önemli avantajlar sunarken; yoğun trafik, çevresel baskı, yüksek yaşam maliyeti ve sosyal karmaşa gibi dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Buna karşılık orta ölçekli kentler daha sakin, güvenli ve doğayla uyumlu bir yaşam imkânı sunduğu için bireylerde yaşam kalitesinin daha yüksek olacağı yönünde bir algı oluşmaktadır. Ancak bu çalışma, bu varsayımın her zaman geçerli olup olmadığını Erzincan kent merkezi örneği üzerinden değerlendirmektedir.

Erzincan kent merkezi örneği, orta ölçekli kentlerin sahip olduğu potansiyel avantajlara rağmen, yerel ve kamusal hizmetlerin yeterli düzeyde olmaması durumunda yaşam kalitesi algısının beklenen seviyeye ulaşamayabileceğini göstermektedir. Elde edilen bulgular, yaşam kalitesinin yalnızca fiziksel çevreye değil, ekonomik fırsatlar ve kamusal hizmetlerin niteliğine de bağlı olduğunu göstermektedir. Erzincan örneği ile orta ölçekli kentlerin kendi yapısal sorunlarını ve açmazlarını aşmadığı sürece, yaşam kalitesi algısında beklenen seviyeyi sağlayamayacağını ortaya koyarak kent ölçeği ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin daha karmaşık olduğunu vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kentleşme, Kentsel Ölçek, Yaşam Kalitesi, Erzincan

QUALITY OF LIFE IN MEDIUM-SIZED CITIES: THE ERZINCAN EXAMPLE

Alper İPEK

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, June 2026

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ahmet YAZAR

ABSTRACT

The urban problems that have emerged alongside the urbanization process and are becoming increasingly diverse have varying effects on quality of life depending on the scale of the city. While large-scale cities offer significant advantages such as economic opportunities and a wide range of educational and healthcare services, they also bring with them disadvantages such as heavy traffic, environmental pressures, a high cost of living, and social unrest. In contrast, there is a perception that medium- and small-scale cities offer a more peaceful, safe, and nature-friendly lifestyle, leading to a higher quality of life for individuals. However, this study evaluates whether this assumption holds true in all cases using the example of the city center of Erzincan.

The case of Erzincan's city center demonstrates that, despite the potential advantages of medium-sized cities, the perception of quality of life may not reach the expected level if local and public services are inadequate. The findings indicate that quality of life depends not only on the physical environment but also on economic opportunities and the quality of public services. The Erzincan example highlights that as long as medium-sized cities cannot overcome their own structural problems and dilemmas, they will be unable to achieve the expected level of perceived quality of life, thereby emphasizing that the relationship between city scale and quality of life is more complex.

Keywords: City, Urbanization, Urban Scale, Quality of Life, Erzincan

İÇİNDEKİLER

ORTA ÖLÇEKLİ KENTLERDE YAŞAM KALİTESİ:

ERZİNCAN ÖRNEĞİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KENTSEL ÖLÇEK VE YAŞAM KALİTESİ

1.1. Kent ve Kentleşme Kavramı.....	4
1.1.1. Kent Kavramı	4
1.1.2. Kentleşme Kavramı	6
1.2. Büyük, Orta ve Küçük Ölçekli Kent Kavramları	8
1.2.1. Büyük Ölçekli Kent Kavramı	9
1.2.2. Orta Ölçekli Kent Kavramı.....	10
1.2.3. Küçük Ölçekli Kent Kavramı	11

1.3. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı	12
1.4. Dünya’da Kentsel Yaşam Kalitesi Anlayışının Gelişimi	14
1.5. Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesi Anlayışının Gelişimi	21

İKİNCİ BÖLÜM

KENTSEL YAŞAM KALİTESİ GÖSTERGELERİ VE ÖLÇÜLMESİ

2.1. Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri.....	29
2.1.1. Uluslararası Alanda Hazırlanan Göstergeler	29
2.1.1.1. Kentsel Göstergeler Programı	29
2.1.1.2. BM Un-Habitat Yaşam Kalitesi Endeksi Göstergeleri.....	30
2.1.1.3. AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti	32
2.1.1.4. Avrupa Kentlerinde Yaşam Kalitesi Anketi.....	43
2.1.1.5. OECD Daha İyi Yaşam Endeksi göstergeleri.....	43
2.1.1.6. ISO 37120 Kent Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri.....	44
2.1.2. Türkiye’de Hazırlanan Göstergeler	48
2.1.2.1. Öncelikli Yaşam Kalitesi Göstergeleri	48
2.1.2.2. Kentsel Göstergeler Kılavuzu.....	50
2.1.2.3. Sosyo-ekonomik Haritalama	50
2.1.2.4. Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE).....	54
2.1.2.5. İllerde Yaşam Endeksi.....	57
2.1.2.6. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Yaşam Kalitesi Göstergeleri	58
2.1.2.7. Ulusal Yaşanabilirlik Dizini (UYAD).....	61
2.1.2.8. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Yaşam Kalitesi Analizi	62
2.1.2.9. TRC1 Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması: Kilis Kent Merkezi	66
2.1.2.10. İstanbul Yaşam Kalitesi Araştırması	67
2.1.2.11. Türkiye’nin En Yaşanabilir Kentleri Araştırması	69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Erzincan.....	73
3.2. Erzincan İlinin Tarihi Yapısı	73
3.3. Erzincan İlinin Demografik Yapısı	75
3.4. Erzincan İlinin Ekonomik Yapısı	78
3.5. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	79
3.6. Araştırmanın Temel Varsayımı ve Hipotezleri	80
3.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	82
3.8. Araştırma Evreni ve Örneklemi.....	83
3.9. Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi	83
3.9.1. Araştırma Bulgularının Güvenilirlik Analizleri	83
3.9.2. Araştırma Bulgularının Frekans Analizleri	85
3.9.2.1. Demografik Bulguların Frekans Analizleri	85
3.9.2.2. Fiziksel ve Çevresel Göstergelere Ait Frekans Analizleri	86
3.9.2.3. Sosyo-Kültürel Göstergelere Ait Frekans Analizleri.....	89
3.9.2.4. Ekonomik Göstergelere Ait Frekans Analizleri	90
3.9.2.5. Memnuniyet Algısı ve Gelecek Beklentisine Ait Frekans Analizleri	92
3.9.2.6. Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörlere Ait Frekans Analizleri	93
3.9.2.7. Kurum Memnuniyet Puanlamasına Ait Frekans Analizleri	93
3.9.3. Araştırma Bulgularının Ki-Kare Analizleri	94
3.9.3.1. Ulaşım ve Altyapı Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi	94
3.9.3.2. Çevresel Hizmetler ve Genel Memnuniyet İlişkisi.....	96
3.9.3.3. Sosyo-Kültürel Hizmetler ve Yaşam Memnuniyeti İlişkisi	98
3.9.3.4. Güvenlik Algısı İlişkisi.....	103

3.9.3.5. Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi İlişkisi	103
3.9.3.6. Demografik Özellikler ve Yaşam Kalitesi İlişkisi.....	107
3.9.3.7. Gelecek Beklentisi ve Bugünkü Memnuniyet İlişkisi	109
SONUÇ VE ÖNERİLER	114
KAYNAKÇA.....	120
EKLER.....	128
ÖZ GEÇMİŞ	133

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
Bağ-Kur	: Esnaf ve sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu
BGUS	: Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
BM	: Birleşmiş Milletler
DOĞAKA	: T.C. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
Eurostat	: Avrupa İstatistik Ofisi
GSMH	: Gayrisafi Millî Hasıla
GSYİH	: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
SPSS	: Sosyal Bilimler İstatistik Paketi
ISO	: Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu
KENTGES	: Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Projesi
MÖ	: Milattan Önce
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
SEGE	: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
T.siz.	: Tarihsiz
TDK	: Türk Dil Kurumu
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu
UYAD	: Ulusal Yaşanabilirlik Dizini

WCED : Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu

YKG : Yeni Kentsel Gündem

yy. : Yüzyıl

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 : Avrupa Kentsel Şartı Ana Başlıkları.....	17
Tablo 1.2 : Avrupa Kentli Hakları.....	18
Tablo 2.1 : BM Kentsel Göstergeler Programı Anahtar Gösterge Seti	30
Tablo 2.2 : BM Un-Habitat Yaşam Kalitesi Endeksi Göstergeleri	31
Tablo 2.3 : AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti.....	33
Tablo 2.4 : OECD Daha İyi Yaşam Endeksi Göstergeleri	43
Tablo 2.5 : ISO 37120 Kent Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri	45
Tablo 2.6 : Öncelikli Yaşam Kalitesi Göstergeleri.....	49
Tablo 2.7 : Sosyoekonomik Haritalama Göstergeleri.....	50
Tablo 2.8 : İl SEGE 2025 Göstergeleri.....	55
Tablo 2.9 : TÜİK İllerde Yaşam Endeksi Göstergeleri	57
Tablo 2.10: TÜBA Yaşam Kalitesi Göstergeleri.....	59
Tablo 2.11: Ulusal Yaşanabilirlik Dizini Gösterge Alt Seti	61
Tablo 2.12: DOĞAKA TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analizi Gösterge Seti	62
Tablo 2.13: İpekyolu Kalkınma Ajansı Kilis Yaşam Kalitesi Göstergeleri	66
Tablo 2.14: İstanbul Yaşam Kalitesi Araştırması Göstergeleri	68
Tablo 2.15: Türkiye'nin En Yaşanabilir Kentleri Araştırması Göstergeleri	70
Tablo 3.1 : Türkiye 1927 Yılı Nüfus Sayımı, Erzincan Nüfus Sayısı ve Dağılımı.	76
Tablo 3.2 : İl/İlçe Merkezi- Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 2025.....	77
Tablo 3.3 : İl ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezi Nüfusu ve Yoğunluğu, 2007-2025....	77
Tablo 3.4 : Güvenilirlik Analizi Sonuçları	84
Tablo 3.5 : Fiziksel ve Çevresel Göstergelere Ait Frekans Analizleri	87
Tablo 3.6 : Sosyo-Kültürel Göstergelere Ait Frekans Analizleri	90
Tablo 3.7 : Ekonomik Göstergelere Ait Frekans Analizleri	91

Tablo 3.8 :	Memnuniyet Algısı ve Gelecek Beklentisine Ait Frekans Analizleri	92
Tablo 3.9 :	Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörlere Ait Frekans Analizleri.....	93
Tablo 3.10:	Kurum Memnuniyet Puanlamasına Ait Frekans Analizleri	94
Tablo 3.11:	Ulaşım ve Altyapı Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi Analizi 1	95
Tablo 3.12:	Ulaşım ve Altyapı Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi Analizi 2.....	95
Tablo 3.13:	Çevresel Hizmetler ve Genel Memnuniyet Algısı Analizi 1.....	97
Tablo 3.14:	Çevresel Hizmetler ve Genel Memnuniyet Algısı Analizi 2.....	97
Tablo 3.15:	Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 1	99
Tablo 3.16:	Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 2	100
Tablo 3.17:	Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 3	100
Tablo 3.18:	Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 4	101
Tablo 3.19:	Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 5	102
Tablo 3.20:	Erzincan Güvenli Algısı Analizi	103
Tablo 3.21:	Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 1	104
Tablo 3.22:	Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 2	105
Tablo 3.23:	Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 3	106
Tablo 3.24:	Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 4.....	106
Tablo 3.25:	Demografik Özellikler ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 1.....	108
Tablo 3.26:	Demografik Özellikler ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 2.....	109
Tablo 3.27:	Gelecek Görüşleri ve Yaşam Memnuniyeti Algısı Analizi 1.....	110
Tablo 3.28:	Gelecek Görüşleri ve Yaşam Memnuniyeti Algısı Analizi 2.....	111

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Yaşam Kalitesi Kavramının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi	14
Şekil 1.2: Kentsel Yaşam Kalitesi Konusunda Geliştirilen Uluslararası Programlar	15
Şekil 1.3: Kentsel Yaşam Kalitesi Konusunda Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	22

GİRİŞ

Kentler yalnızca insanların bir arada yaşadığı fiziksel mekânlar değil aynı zamanda ekonomik üretimin, sosyal ilişkilerin, kültürel etkileşimlerin ve yönetim süreçlerinin var olduğu yaşamsal mekânlardır. Kentleşme ise bu mekânsal örgütlenmenin zamanla büyümesi, dönüşmesi ve toplumsal yapıyı şekillendirmesi sürecidir. Sanayileşme ile teknoloji, ekonomi, ulaşım, hizmet, sağlık ve eğitim gibi alanlarda gelişmelerin artmasıyla kırsal alandan kent merkezlerine yönelen göç hareketleriyle kentleşme daha belirgin hale gelmiştir.

Kentler, bireylere ekonomi, eğitim, sağlık, istihdam, ulaşım ve kültürel yaşam gibi alanlarda önemli fırsatlar sunarken aynı zamanda kentlerde altyapı yetersizlikleri, trafik yoğunluğu, çevre kirliliği, çevresel bozulma, konut sorunları, sosyal eşitsizlikler, güvenlik problemleri ve kamusal alanların yetersiz kalması gibi birçok sorunu da yaratmaktadır. Bu sorunlar fiziksel çevreyle birlikte bireylerin gündelik yaşam deneyimlerini ve iyi olma hallerini etkileyerek kentsel yaşam kalitesi algılarını şekillendirmektedir. Büyük ölçekli kentler genellikle ekonomik fırsatların ve hizmet çeşitliliğinin daha fazla olduğu mekânlar olarak öne çıksa da nüfus yoğunluğu, çevresel baskılar ve yaşam maliyetleri gibi sorunlar büyük ölçekli kentlerde yaşam kalitesini tartışmalı hale getirmektedir. Bu nedenle orta ölçekli kentlerin yaşam kalitesi açısından avantajlı olup olmadığı sorusu önem kazanmıştır. Orta ölçekli kentlerde daha düşük trafik yoğunluğu, düşük yaşam maliyetleri, daha az çevre kirliliği, doğaya yakınlık ve sosyal ilişkilerin daha güçlü olması gibi avantajlar nedeniyle bu kentlerde yaşam kalitesinin daha yüksek olacağı düşünülmektedir (Henden Şolt, 2019, ss. 82-90; Taylan Susan, 2021, s. 170). Nitekim Hakan (2007) tarafından yapılan tanımlamada orta ölçekli kent “büyük ve küçük kentlerin avantajlarını bünyesinde toplayan ve sürdüren, bununla birlikte dezavantajlarını sürdürmeyen ve bu iki kentin bileşkesi” olarak tarif edilmiştir. Bununla birlikte orta ölçekli kentlerin yüksek yaşam kalitesi sunduğu yönündeki yaklaşım her zaman doğrusal bir gerçekliği yansıttığı söylenemez. Bu kentlerde ekonomik çeşitliliğin sınırlı olması, istihdam olanaklarının sınırlı kalması, kültürel etkinliklerin azlığı, sağlık ve eğitim alanındaki yetersizlikler ve göç verme gibi sorunlar bireylerin yaşam kalitesi algılarını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu durum, orta ölçekli kentlerin kendi içinde barındırdığı çelişkileri, çıkmazları ve yapısal açmazları ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yaşam kalitesi sadece kent ölçeği ve sunduğu avantajlarla

açıklanabilecek bir durum olmayıp, bireylerin kentten beklentileri, kentin sosyo-ekonomik ve kültürel konumu ve kentin bireylere verdiği hizmetlerin niteliği ve yeterliliği de belirleyici olmaktadır.

Bu çalışma, orta ölçekli kentlerde bireylerin kentsel yaşam kalitesi algılarını Erzincan kent merkezi özelinde nesnel göstergelerle bireylerin öznel değerlendirmeleri üzerinden ele almayı amaçlamaktadır. Erzincan, nüfus büyüklüğü ve mekânsal yapısı bakımından orta ölçekli kent niteliği taşımaktadır. Literatür incelendiğinde yaşam kalitesi ve kentsel yaşam kalitesi üzerine birçok çalışma bulunmasına rağmen Erzincan kent merkezi özelinde bireylerin yaşam kalitesi algılarını, kentten duydukları memnuniyetlerini, kamusal hizmetlere ilişkin değerlendirmelerini ve kurum memnuniyetlerini tespit etmek için yapılan herhangi bir araştırmanın olmadığı görülmektedir. Erzincan'da yaşayan bireylerin kentten duydukları memnuniyet durumu, kentsel hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri ve yaşam kalitesi algıları incelenerek mevcut durumun ortaya konulması, çalışmanın literatüre katkı sunması ve yerel yönetim politikalarına katkı sağlayacak verilerin üretilmesi hedeflenmektedir.

Araştırma, Erzincan kent merkezinde ikamet eden 18 yaş üstü bireylerin, demografik özellikleri ayırt edilmeksizin, altyapı ve ulaşım hizmetleri, sosyal ve kültürel olanaklar, ekonomik olanaklar, güvenlik ve çevre ile ilgili göstergeler kullanılarak hazırlanan 42 sorudan oluşan anket formu yoluyla gönüllü katılımcıların kentsel yaşam kalitesini nasıl değerlendirdiklerini tespit etmek amacıyla sahada uygulanmıştır. Elde edilen bulgular istatistik analiz programı desteğiyle frekans, güvenilirlik ve ki-kare test yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan göstergeler kentsel yaşam kalitesi çalışmalarında yer alan ve tekrar eden tüm olası göstergeleri kapsamadığı için elde edilen bulgular orta ölçekli kentlerdeki yaşam kalitesi için genel bir sonuç çıkarma konusunda sınırlı kalabilir. Ancak bu çalışmanın benzer kentler açısından karşılaştırma yapılabilmesi için çerçeve sunabileceği düşünülmektedir.

Üç ana bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde kent ve kentleşme kavramlarına tarihsel süreçleriyle birlikte değinilerek büyük, orta ve küçük ölçekli kent tanımları bu kentlerin kendine has avantaj ve dezavantajları ele alınmaktadır. Ayrıca kentsel yaşam kalitesi kavramı irdelenerek Türkiye ve uluslararası alanda kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan kentsel yaşam kalitesi çalışmaları kronolojik olarak

incelenmektedir. İkinci bölümde Türkiye ve uluslararası alanda kurum ve kuruluşların kentsel yaşam kalitesi çalışmalarında kullandıkları gösterge setleri incelenmiş ve tablolar halinde paylaşılmıştır. Üçüncü bölümde ise Erzincan ile ilgili genel bilgilendirme yapılarak ilin demografik, ekonomik ve tarihi yapısı ele alınmıştır. Akabinde ikinci bölümde yer alan çalışmalardan yararlanılarak sık tekrar eden göstergeler belirlenmiştir. İpekyolu Kalkınma Ajansı tarafından Kilis kent merkezinde yapılan araştırmada yer alan anket soruları sentezlenerek oluşturulan ve Erzincan kent merkezinde gönüllü katılımcılara uygulanan anket çalışmasına ait bulguların incelenerek bu bulgulara ait analiz sonuçları ele alınmakta ve bu sonuçlara ait yorumlara yer verilmektedir. Bu kapsamda elde edilen ve değerlendirilen bulgular ekseninde çalışma sonuç ve öneriler bölümü ile tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KENTSEL ÖLÇEK VE YAŞAM KALİTESİ

1.1. Kent ve Kentleşme Kavramı

1.1.1. Kent Kavramı

Tarih boyunca insan, yaşamını sürdürebilmek için çeşitli barınma ve yerleşim alanları oluşturmuştur. Bu yerleşim alanları zamanla nüfusun artması, toplumsal ilişkilerin karmaşık hale gelmesi ve ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesiyle birlikte gelişerek kent adını almıştır. Türk Dil Kurumu (TDK) kent kavramını “Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi” olarak tanımlamıştır. Mübeccel Kıray ise kenti benzer şekilde “tarımsal olmayan üretimin yapıldığı ve daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimi” olarak tanımlamıştır (Kıray, 1998, s. 17). Fakat kent yalnızca insanların bir arada yaşadığı bir yerleşim alanı değil aynı zamanda ekonomik, kültürel ve siyasal olguların girift hale geldiği bir yapıdır. Bu nedenle kentlerin ortaya çıkışından günümüze kadar olan süreçte, çeşitli disiplin ve düşünürlerce kent farklı yönleriyle ele alınmış ve ona çeşitli anlamlar yüklenmiştir.

Pustu (2006, s. 130), Max Weber’in kenti pazar ekonomisinin, yönetsel özerkliğin ve savunma amaçlı örgütlenmenin bir bileşkesi olarak tanımlamasına dikkat çekmiştir. Karl Marx ise çalışmalarında doğrudan doğruya kent tanımına yer vermese de kent kavramını nüfus, üretim araçları, sermaye, zevk ve ihtiyaçların tek merkezde toplanması şeklinde ifade etmiştir (Nas, 2021, s. 76). Emile Durkheim ise Marx ve

Weber'den farklı biçimde kentteki toplumsal değişmeye odaklanarak kenti iş bölümü, dayanışma ve ahlaki uyum gibi yeni toplumsal biçimlerle ilişkilendirmiştir (Metlioğlu, 2021, s. 199). Diğer bir kent sosyoloğu olan Louis Wirth ise kenti heterojenlik, nüfus yoğunluğu ve büyüklüğü ile tanımlamış ve bu özelliklerin kentsel yaşam tarzını kırsal yaşamdan ayırdığını ileri sürmüştür (Pustu, 2006, s. 130).

Kent kavramı, II. Dünya Savaşı'ndan (1939-1945) 1970'li yıllara kadar uzanan süreçte sosyolojik anlamda ilk kent kuramcı çerçeveyi oluşturan ve kent konusuna ekolojik, sosyal ve psikolojik bir yaklaşımla eğilen sosyologların kurmuş olduğu ilk okul olan Chicago Okulu perspektifi temel alınarak yorumlanmıştır. Bu dönem süresince kent alanında üretilen çalışmalar, kenti toplumsal bir mekân olarak kavramsallaştırmıştır. Ancak bu yaklaşımlar yapısalcı karakterleri nedeniyle kentlerin çevresine doğru hızla yayılmasıyla ortaya çıkan sosyo-mekânsal değişimleri açıklamakta yetersiz kalmıştır (Metlioğlu, 2021, ss. 191-194). Birleşik Amerikalı yapısalcı sosyologların aksine sosyo-mekânsal değişmeyi ilk olarak ortaya koyan 20. yy. kent kuramcılarında Henri Lefebvre, kentsel mekânı toplumsal ilişkiler tarafından üretilen bir alan olarak tanımlamıştır. Ona göre kent yalnızca fiziksel değil toplumsal ilişkilerin, üretim biçimlerinin ve gündelik yaşamın bir yansımasıdır. Bu bağlamda Lefebvre kenti sabit bir fiziksel yapı olmaktan çıkararak, dinamik bir toplumsal yapı olarak ele alır (Metlioğlu, 2021, ss. 194-196; Nas, 2021, ss. 83-84).

20. yy.ın ikinci yarısından itibaren kentle ilgili önemli yaklaşımlar Manuel Castells ve David Harvey gibi neomarksist düşünürler tarafından geliştirilmiştir. Manuel Castells'e göre kent, bireylerin emeklerini yeniden ürettikleri bir mekândır. Başka bir deyişle insanlar bireysel ve kolektif tüketim ile emek güçlerini yeniden üretirler. Özetle Castells, kenti emeğin yeniden üretimi ile kolektif tüketimin yoğunlaştığı mekân olarak ele almıştır (Nas, 2021, s. 90). Harvey ise, politik sistem ile mekânın örgütlenişinin birbirleriyle bağlantılı olduğunu düşünmektedir. Buna göre, ekonomik sistemin ihtiyaçlarına göre çalışan politik sistemin bazı durumlarda izleyici kalarak, kimi zaman da etkin olarak ekonomik sistemin işbirlikçisi pozisyonunda bulunmaktadır. Bu bağlamda Harvey'e göre kent, kapitalist üretim biçiminin hem sonucu hem de aracıdır. Bu nedenle kent ekonomik ve politik sistemin mekânsal tezahürüdür (Bıçkı, 2006, s. 117). Lewis Mumford ise kenti insan topluluklarının tarih boyunca doğayla, teknolojiyle ve kendi aralarında kurduğu ilişkinin tarihsel bir ürünü olarak geçmişten gelip nerede ve

ne zaman biteceği bilinmeyen gelecek arasında sürekli dönüşen fakat tamamlanamayan bir mekân olarak nitelendirmektedir (Mumford, 2007, ss. 684-692). 21. yy.da kent için yapılan tanımlar dijitalleşme ve küreselleşmenin etkileriyle birlikte sürdürülebilirlik tartışmaları çerçevesinde yeniden şekillenmektedir. 21. yy.da pek çok sorunla karşı karşıya olan kentler yenilikçi yaklaşımlar ve modeller çerçevesinde yeniden biçimlendirilmeye başlanmış ve bu süreçte sosyal, ekonomik ve ekolojik açılardan daha yaşanılabilir kentler oluşturulması amaçlanmıştır (Gürsoy & Sadioğlu, 2022, ss. 48-50).

Bu bağlamda kentin tanımının, sadece insanların bir arada yaşadığı fiziki bir mekân değil aynı zamanda sosyal, ekonomik, politik ve kültürel ilişkilerin yoğunlaştığı ve iç içe geçtiği dinamik bir yapı olduğu dikkate alınarak yapılması gerekmektedir. Bu yönüyle kent hem mekânsal hem de toplumsal bir hakikati ifade etmektedir.

1.1.2. Kentleşme Kavramı

İnsanlık tarihinin önemli dönüm noktalarından biri göçebe yaşam biçiminden yerleşik yaşam biçimine geçiştir. Yerleşik yaşam biçimine geçişle birlikte kentlerin ortaya çıkış temelleri de atılmaya başlamıştır. Tarımda devrimle birlikte M.Ö. 3000’li yıllarda Mezopotamya, Mısır ve İndus Vadisi gibi bölgelerde ilk kentler ortaya çıkmaya başlamıştır (Çiftçi & Yılmaz, 2011, s. 256). Tarımda sulamanın ve zamanla teknolojinin geliştirilmesi üretim fazlasının ortaya çıkmasına neden olmuş, ortaya çıkan bu üretim fazlası ise ticaretin doğmasını sağlayarak ekonomik yapının ve yönetsel organizasyonların geliştirilmesi için tetikleyici bir etken olmuştur (Gürsoy & Sadioğlu, 2022, s. 46). Kentlerin doğuşu ve kentleşmenin ortaya çıkışı üretim fazlası, iş bölümü, ticaretin gelişmesi ve yönetsel ihtiyaçların artması gibi birçok etkenin bir araya gelmesiyle gerçekleşmiştir.

Sanayi Devrimi (1760-1830), demir ve kömürün kullanılmasıyla İngiltere’de başlayarak dünyanın diğer bölgelerine yayılan makine yoğun bir üretim dönemidir. Kentlerin hızla büyüdüğü, kırsal alandan kent alanlarına doğru göçlerin arttığı bu dönemde sermayenin de kent alanlarında birikmesiyle kentlerin yapısı ve kentlerde yaşam biçimleri de değişmiştir (Mumford, 2007, s. 500). Sanayi Devrimiyle birlikte, kentler ekonomik faaliyetlerin merkezleri olarak öne çıkmıştır. Üretimin fabrikalar çevresinde yoğunlaşması iş gücünün kentlerde kümelenmesine neden olmuş, bu süreç kent nüfusunun artmasını da beraberinde getirmiştir. Ekonomik fırsatların çeşitlenmesi,

eğitim ve sağlık gibi hizmetlere erişimin kolaylaşması gibi gelişmeler kentleri çekim merkezi haline getirerek kentleşmenin hızlanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda kentleşme toplumsal hareketliliğin merkezi olmaya başlamış ve toplumsal yapı ağırlıklı olarak kentlere kaymaya başlamıştır (Sezal, 1992, ss. 12-13).

Kentleşme, toplumların ekonomik, sosyal ve mekânsal yapılanmasını etkileyen çok boyutlu bir süreçtir. Başlangıçta nüfusun kentlere doğru hareketi olarak ifade edilen kentleşme, zamanla demografik bir hareket olmaktan çıkarak toplumsal yaşamın tüm yönlerini dönüştüren bir süreç haline gelmiştir. Ekonomik, sosyo-kültürel, teknolojik gelişmeler, ulaşım ağlarının gelişmesi, siyasi ve yönetsel gibi nedenlerle kentleşme hızlı ve karmaşık bir nitelik kazanmıştır. Bu bağlamda kentleşme “sanayileşme ve iktisadi gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütlemeye, uzmanlaşmaya ve insanlararası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikim süreci” (Keleş, 1998, s. 80) şeklinde tanımlanmıştır.

Türkiye’de ise kentleşme Cumhuriyetin ilanı ile birlikte başlasa da 1950’li yıllardan sonra tarımda makineleşmenin etkisiyle kırsal bölgelerde iş gücüne olan ihtiyacın azalması, sanayi faaliyetlerinin belli merkezlerde toplanması ve daha iyi yaşam standartlarına sahip olma düşünceleriyle kırdan kente doğru göç hareketini tetikleyerek hız kazanmıştır (Koçar Uzan, 2024, s. 125).

1950 ve 80 yılları arası Türkiye’de plansız kentleşmenin en belirgin yaşandığı dönem olmuştur. Kentleşme hızındaki artış birçok yerleşim yerinin kent statüsü kazanmasına neden olmuştur. Kırsal alandan kentsel alana göç edenler kent merkezlerindeki konut stokuna erişim imkânı bulamayıp kent merkezi çevresine kendi barınma (gecekondu) alanlarını oluşturmuşlardır. Gecekondu olgusu zamanla kentsel dokunun bir parçası olmuş ve toplumsal eşitsizliklerin mekânsal yansıması haline gelmiştir. Devletin bu duruma yönelik politikaları, sorunu tamamen ortadan kaldıramamış, gecekondu sorunuyla birlikte nüfusun iş taleplerinin karşılanamaması, kayıt dışı ekonominin ve işsizlik oranlarının artışı da beraberinde getirmiştir (Kavas, 2025, ss. 5-6; Uzan, 2024, ss. 126-127).

1980 ve 2000 yılları arasındaki tarihlerde Türkiye’de kentleşme yeni bir evreye girmiş, neo-liberal ekonomi politikalarının benimsenmesi, küresel sermayenin ülkeye

giriş ve kentlerin hizmet sektörüne ağırlık vermesi Türkiye’de kentleşmenin niteliğini değiştirmiştir. Bu dönemde kentler sadece üretim merkezi olmaktan çıkıp, tüketim ve finans merkezi olma niteliği kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde Toplu Konut İdaresinin (TOKİ) kurulması ile gecekonduların iyileştirilmesi amaçlanırken TOKİ’nin faaliyetleri bu alanlardaki demografik yapıyı da değiştirerek kenti mekânsal olarak yeniden organize etme eğilimi göstermiştir. Ayrıca bu dönemde mekânsal olarak kentin dönüşümünde önem arz eden bir diğer faktör ise banliyöleşme süreci olmuştur. Kentsel yayılma tarım alanlarının kaybına, ekolojik dengenin bozulmasına ve sınıfsal anlamda farklılıkların belirginleşmesine neden olmuştur (Kavas, 2025, ss. 7-8; Uzan, 2024, s. 127).

2000’li yıllar Türkiye’de kentleşme politikaları için yerel yönetimlere daha fazla yetki devredilmeye başlandığı bir dönemdir. Büyükşehir belediyelerinin yetki alanlarının genişletilmesi, yerel yönetim reformları ve kentsel dönüşüm ile kentleşme sürecine yön verilmiştir (Kavas, 2025, ss. 9-11).

Sonuç olarak kentleşme, toplumların sosyal ve ekonomik gelişim süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kentleşme sürecinin fırsatları ve sorunları birlikte barındıran, sürekli değişen ve bu sürece uyum gerektiren bir yapısı vardır. Kentleşme süreci doğru planlandığında kent sakinleri için yaşam kalitesini artıran bir potansiyele sahiptir ancak bu süreç kontrolsüz biçimde ilerlediğinde sosyal ve çevresel sorunları da beraberinde getirecektir. Bu bağlamda kentleşmenin bütüncül bir anlayışla ele alınması sürdürülebilir ve yaşanabilir kentlerin şekillenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

1.2. Büyük, Orta ve Küçük Ölçekli Kent Kavramları

Tarih boyunca nüfusun artması, üretim biçimlerinin değişmesi ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte kentlerin büyüklükleri ve işlevleri çeşitlenmiştir. Kentlerin ölçeğe göre sınıflandırılması, sadece nüfus büyüklüğüne değil, aynı zamanda fonksiyonel önemlerine, idari yapılarına ve çevreleriyle olan etkileşimlerinin niteliğine dayanır. Kentler nüfusla var olduğundan kentlerin sınıflandırılması için kullanılan önemli kriterlerden biri de nüfus kriteridir. Kentler barındırdıkları nüfusa göre küçük, orta ve büyük kentler olarak kategorilere ayrılarak ele alınmaktadır (Bekdemir vd., 2015, s. 280). Bu bağlamda kentlerin büyüklüklerine göre sınıflandırılması kentlerin karşılıklı analizine imkân sağlarken planlama ve politika üretme süreçlerine de yardımcı

olmaktadır. Büyük, orta ve küçük ölçekli kentler nüfus yoğunluğu, kentsel mekânı kullanma, ekonomik faaliyetlerin türleri, altyapı-üstyapı kapasitesi ve sosyo-kültürel çeşitlilik gibi ölçütler temelinde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma ise her kent ölçeğinin kendine özgü avantaj ve sorunlar üretmesine yol açmaktadır.

1.2.1. Büyük Ölçekli Kent Kavramı

Büyük ölçekli kentler, genellikle ekonomik, kültürel ve siyasal merkezler olarak işlev gören, yüksek nüfus yoğunluğuna, geniş mekânsal alana ve çeşitlenmiş ekonomik ve kültürel yapıya sahip yerleşmelerdir. Büyük ölçekli kentler literatürde genellikle metropol veya metropoliten kent olarak isimlendirilmektedir (Oktay, 2016, s. 52). Bu bağlamda metropoliten kent tanımı ile büyük ölçekli kent tanımları birbirlerine benzer şekilde yapılabilir. Büyük ölçekli kent veya metropoliten kent; Nüfus yoğunluğu yüksek, mekânsal yayılımı geniş ve çok katmanlı ekonomik fonksiyonlarıyla küresel ölçekte rekabet edebilen; bununla birlikte ulaşım, altyapı, finans, kültürel üretim gibi alanlarda uzmanlaşma ve çeşitlilik barındıran yerleşmeler olarak tanımlanabilmektedir (Kart Aktaş & Yirmibeşoğlu, 2023, s. 5).

Büyük ölçekli kentler, ekonomik fırsat çeşitliliği, yüksek seviyede eğitim olanakları, sağlık hizmetleri çeşitliliği, gelişmiş teknoloji ve kültürel etkinlikler gibi işlevleri bünyelerinde toplamaları bakımından çekim merkezleri haline gelirler ve bu durum daha küçük ölçekli kentlerin göç vermesine, bu kentlerin ise yoğunluklarının ve sorunlarının artmasına neden olur (Güzer, 2024, s.139).

İnsanların fırsatlara daha yakın olma ve yüksek yaşam standartlarına erişme istekleri büyük kentlere doğru göçü hızlandırmakta, kentlerdeki nüfus artışını tetikleyerek başlıca sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Büyük ölçekli kentlerdeki başlıca sorunların başında altyapının yeterliliğini yitirmesi, mekânsal taşıma kapasitesinin bozulması, aşırı talep nedeniyle konut stoğunun yetersiz hale gelmesi, toplumsal eşitsizliklerin artması, trafik sıkışıklığı, hava ve gürültü kirliliğinin artması ve çevresel baskı nedeniyle sürdürülebilirlik problemleri gelmektedir (Köseoğlu, 2019, s. 11-15). Bu nedenle ölçeğin getirdiği karmaşık sorunların en aza indirilmesi sürdürülebilirlik, sosyal adalet, etkin yönetim gibi unsurların dengede tutulmasına bağlıdır. Ancak bunu başarabilmek ülkenin genel gelişmişlik düzeyi, kurumsal yapıların gücü, merkezi ve yerel siyasal iradenin öncelikleriyle ilişkili görünmektedir.

1.2.2. Orta Ölçekli Kent Kavramı

Orta ölçekli kentlerin net bir tanımı olmamakla birlikte bu ölçekteki kentlerin tanımı yapılırken çoğunlukla nüfus büyüklüğü temel ölçüt olarak kabul edilmiştir. Uluslararası alanda ve Türkiye’de orta ölçekli kentlerin belirlenmesinde kabul gören nüfus aralıkları şu şekildedir; Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) kentsel nüfusu 200.000-500.000, Avrupa Birliği (AB) toplam nüfusu 300.000-1.000.000, Birleşmiş Milletler (BM) toplam nüfusu 1.000.000-5.000.000 ve Türkiye 100.000-750.000 ve kentsel nüfusu 50.000-500.000 arasındaki nüfusu orta ölçekli kent için gerekli nüfus aralığı olarak kabul etmektedir (Çalışkan & Tezer, 2018, s. 77). Bu noktada uluslararası ve ulusal ölçekte farklı nüfus aralığı kriterlerinin olduğu, bu konuda kesin bir uzlaşma olmadığı ifade edilebilir.

Orta ölçekli kentler nüfus, ekonomik faaliyet çeşitliliği ve mekânsal yapı açısından büyük kentlerle küçük kentler arasında yer alan ve büyük kentlere nispeten daha dengeli gelişme özellikleri gösteren yerleşim yerleridir. Bu bağlamda orta ölçekli kent “büyük ve küçük kentlerin avantajlarını bünyesinde toplayan ve sürdüren, bununla birlikte dezavantajlarını sürdürmeyen ve bu iki kentin bileşkesi olan kent” olarak tanımlanmaktadır (Hakan, 2007, s. 944). Türkiye’de ise orta ölçekli kent kavramına ilk kez Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer verilmiş, büyük ölçekli kentlere doğru olan nüfus hareketlerinin yavaşlatılması ile yatırımların 50.000-500.000 nüfuslu kentlere yönlendirilmesi ve kendi kendine yeterli olabilecek seviyeye gelmesi için orta büyüklükteki kentleri geliştirmek şeklinde hedef politika açıklanmıştır (Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1984, ss. 86-114; Gökgür vd., 2016, s. 4). Türkiye’de toplam nüfus bağlamında orta ölçekli kent sınıflandırılmasında nüfus en az 100.000 kişi kabul edilmiş olsa da artan ülke nüfusu dikkate alındığında orta ölçekli kentlerin belirlenmesinde nüfus aralığı 200.000-600.000 kişi aralığının ölçüt olarak belirlenmesi daha yerinde olacaktır (Çalışkan & Tezer, 2018, s. 82).

Orta ölçekli kentlerde sermaye birikiminin yetersizliği ve ileri teknoloji yatırımlarının sınırlılığı nedeniyle ekonomik yapıdaki çeşitlilik büyük ölçekli kentlere göre daha sınırlıdır. Bu sınırlılıklar nedeniyle nitelikli işgücünün büyük kentlere göç etmesi yerelde işgücü açıklarına sebebiyet vermekte ve orta ölçekli kentlerin ekonomide rekabet gücünü düşürmektedir. Diğer taraftan orta ölçekli kentler daha düşük işletme

maliyetleri ile karakterize edilebilir. Büyük kentlerde karşılaşılan yüksek kira bedelleri, yoğun rekabet, yüksek personel giderleri ve ulaşım maliyetlerini artırıcı etkenler orta ölçekli kentlerde daha sınırlıdır. Buna ek olarak orta ölçekli kentler yerel kalkınma politikaları kapsamında sağlanan teşvikler ile birlikte yatırım çekme potansiyeli olan kentlerdir (Hakan, 2007, ss. 945-948).

Sosyo-kültürel açıdan orta ölçekli kentler toplumsal ilişkilerin daha güçlü olduğu, sosyal dayanışmanın belirgin biçimde hissedildiği yerleşimlerdir. Nüfus yoğunluğunun dengeli olması bu kentlere olan uyumun büyük kentlere kıyasla daha kolay sağlanmasına katkıda bulunur. Yerel kültürel değerler bu kentlerde daha uzun süre korunabilmektedir. Ancak orta ölçekli kentlerde kültürel altyapının zayıf ve sınırlı olması bu kentlerden göç eğiliminin artmasına neden olmaktadır (Hakan, 2007, ss. 948-949).

Orta ölçekli kentler çevresel ve mekânsal birçok avantaja sahiptir. Nüfusun ve sanayi faaliyetlerinin sınırlı olması kentin hava kalitesi, gürültü düzeyi ve atık yönetimi gibi sorunlarının daha yönetilebilir seviyede kalmasına olanak tanırken daha düzenli mekânsal örgütlenmeyi de kolaylaştırmaktadır. Kentsel yayılmanın daha yavaş olması orta ölçekli kentlerde ulaşım, altyapı ve konut planlamasının büyük kentlere göre daha etkin bir şekilde yürütülebilmesini ve yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemektedir (Hakan, 2007, ss. 949-952).

Orta ölçekli kentler, geliştirilmeye açık ekonomik yapısı ile yüksek yaşam kalitesi standartlarını bir araya getirebilme potansiyeli olan kentlerdir. Bununla birlikte ekonomik çeşitlilik eksikliği, sosyo-kültürel altyapının sınırlılığı, çevresel tehditler ve planlama kapasitesinin yetersizliği gibi sorunlar belirgindir. Bu kentlerin sürdürülebilir bir geleceğe sahip olabilmesi, stratejik kent planlaması, çevresel koruma politikaları, kültürel yatırımlar ve ekonomik çeşitliliğin artırılması gibi bütüncül yaklaşımları gerektirmektedir.

1.2.3. Küçük Ölçekli Kent Kavramı

Küçük ölçekli kentler düşük nüfus büyüklüğüne sahip, ekonomik faaliyet çeşitliliğinin sınırlı kaldığı, sosyal ilişkilerin daha güçlü bir biçimde kurulduğu kentlerdir. Bu kentlerde üretim çoğunlukla tarım, küçük ölçekli sanayi ve yerel hizmetler etrafında şekillenmektedir. Bu bağlamda küçük ölçekli kentler “doğal üretim

kaynaklarının kullanıldığı, yüz yüze ilişkilerin yoğun, geleneklere ve göreneklere dayalı yaşam biçimlerinin hâkim, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerin yavaş olduğu mekânlar” olarak tanımlanabilir (Karakayacı & Koçer, 2018, s. 28).

Küçük ölçekli kentlerde iş alanlarının yetersiz olması ve mevcut ekonomik düzene ilişkin fonksiyonel dengesizlikler istihdam olanaklarını olumsuz etkilemektedir. Bu durum özellikle genç nüfusun büyük kentlere göç etmesine ve yerel nüfusun giderek yaşlanmasına yol açmaktadır (Öztürk, 2007, s. 90; Savrul & Zeren, 2012, ss. 4754-4755). Bu kentlerde eğitim, sağlık ve kültürel hizmetlere erişimin sınırlı olması kamusal hizmetlerde dengesizlik yaratarak (Öztürk, 2007, s. 90) bu hizmetlerin daha fazla çeşitlilik gösterdiği gelişmiş kentler karşısında küçük ölçekli kentlerin çekiciliğini azaltmaktadır (Savrul & Zeren, 2012, ss. 4756-4757).

Nüfus yoğunluğu çok olan kentlerin aksine küçük ölçekli kentlerde toplumsal, çevresel ve ekonomik olumsuzluklar daha azdır. Çevresel baskının az olması doğal çevre bileşenlerine verilen zararın daha az seviyede seyrederak sürmesini ve büyük kentlerdeki kirlilik, gürültü, trafik, altyapı problemleri gibi sorunların bu kentlerde daha az olmasını sağlamakta, kent nüfusunun ruhsal ve bedensel açıdan daha sağlıklı yaşam sürmesine olanak tanımaktadır (Ç. Karafakı & Çetin, 2023, s. 281).

Küçük ölçekli kentler, sınırlı ekonomik kapasitelerine rağmen güçlü sosyal ilişkiler, yüksek yaşam kalitesi potansiyeli ve sürdürülebilir mekânlara sahip olmaları nedeniyle bölgesel kalkınma açısından bulundukları bölgenin önemli yapı taşı oluşturmaktadırlar (Karakayacı & Koçer, 2018, s. 28).

1.3. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı

Yaşam kalitesi kavramı, bireyin yaşamını bütüncül bir biçimde değerlendirmeyi amaçlayan çok boyutlu bir kavramdır. Bu kavram TDK sözlüğünde “bireyin istek ve gereksinimlerinin doyum sağlayacağı biçimde karşılanması, algıladığı ya da hissettiği, mutluluk, doyum, uyum, iyilik hali.” olarak tanımlanmıştır. Yaşam kalitesi kavramı genellikle nesnel ve öznel olmak üzere iki temel öge üzerinden ele alınmaktadır. Nesnel yaşam kalitesi; bireylerin gelir düzeyi, barınma koşulları, eğitim olanakları, sağlık hizmetlerine erişim ve çalışma koşulları gibi ölçülebilir göstergelerle ilişkilidir. Öznel yaşam kalitesi ise yine bireylerin öz yaşamına dair değerlendirmeleri sonucu yaşamından duyduğu memnuniyeti, mutluluk düzeyini ve genel iyi oluş algısını ifade

eder (Aydiner Boylu & Paçacıoğlu, 2016, ss. 138-139). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşam kalitesi kavramını bireyin kültürü ve bağlı olduğu değerlerle ilişkilendirerek, bu bağlamda yaşam kalitesini “Bireyin içinde yaşadığı kültür ve değer sistemleri bağlamında ve hedefleri, beklentileri, standartları ve kaygılarıyla ilişkili olarak hayattaki konumuna ilişkin algısı” şeklinde tanımlamıştır. DSÖ bu tanımıyla yaşam kalitesinin standart bir ölçeğe indirgenemeyeceğini, bireyden bireye farklılık gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Özetle yaşam kalitesi, bireylerin yaşam şartlarını algılamaları ve bu şartların iyilik hallerine etkisi olarak tanımlanabilir. Sağlık, eğitim, barınma, güvenlik, kirlilik gibi çevresel faktörler bireylerin yaşam kalitesi algılarını şekillendirmektedir.

Sanayileşmenin getirdiği hızlı kentleşme, artan kent nüfusu ve kentsel alanların yayılma baskısı nedeniyle yaşam kalitesinin kent ölçeğinde değerlendirilmesini gerekli hale getirmektedir. Kentsel yaşam kalitesi kavramının 1960’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde Sosyal Göstergeler Hareketi ile ortaya çıktığı düşünülmektedir. Sosyal Gösterge Hareketi ekonomik ve sosyal iyilik ile bireysel ve toplumsal iyilik arasındaki ilişkilere dair varsayımları sorgulamayı amaçlamıştır (Demirbaş, 2021, s. 21). Kentsel yaşam kalitesini ilk kez ele alan Harvey Perloff kentteki yaşam kalitesinin belirleyici olarak kişilerin doğal çevreyle olan ilişkisi kadar, yapılı çevreyle olan ilişkisine de bağlı olduğunu savunmuştur (Ökde, 2019, s. 591).

Kentsel yaşam kalitesi, sadece maddi refahı değil, aynı zamanda bireyin kentteki yaşamından duyduğu memnuniyeti, tatmini ve mutluluğu kapsayan bir kavramdır. Bu kavram, bireylerin fizyolojik, psikolojik, sosyal ve çevresel ihtiyaçlarını karşılayan, mevcut yaşam standartlarını yükselten ve sürdürülebilir bir ortamı ifade eder. Bu bağlamda kentsel yaşam kalitesi kavramının tanımı dar ve geniş anlamlarıyla şöyle ifade edilmiştir. Kentsel yaşam kalitesi dar anlamıyla, kent olarak tanımlanan yerleşmelerde, altyapı, konut adedi, ulaşım imkânları, sağlık ve iletişim olanakları gibi kentsel hizmetlerin sunulma seviyesinin belli ölçülerin üzerinde olması durumudur (Özdemir Sönmez & Yakın İnan, 2019, s. 185). Geniş anlamıyla ise kentte yaşayan bireylerin temel maddi ihtiyaçlarının karşılanmasıyla birlikte toplumsal, kültürel ve düşünsel ihtiyaçlarının da karşılanarak kente aidiyetlerinin artırılması ve kentsel siyasal katılımlarının artmasına hizmet edecek seviyede kentsel hizmetlerin sunulmasıdır (Demirbaş, 2021, s. 19).

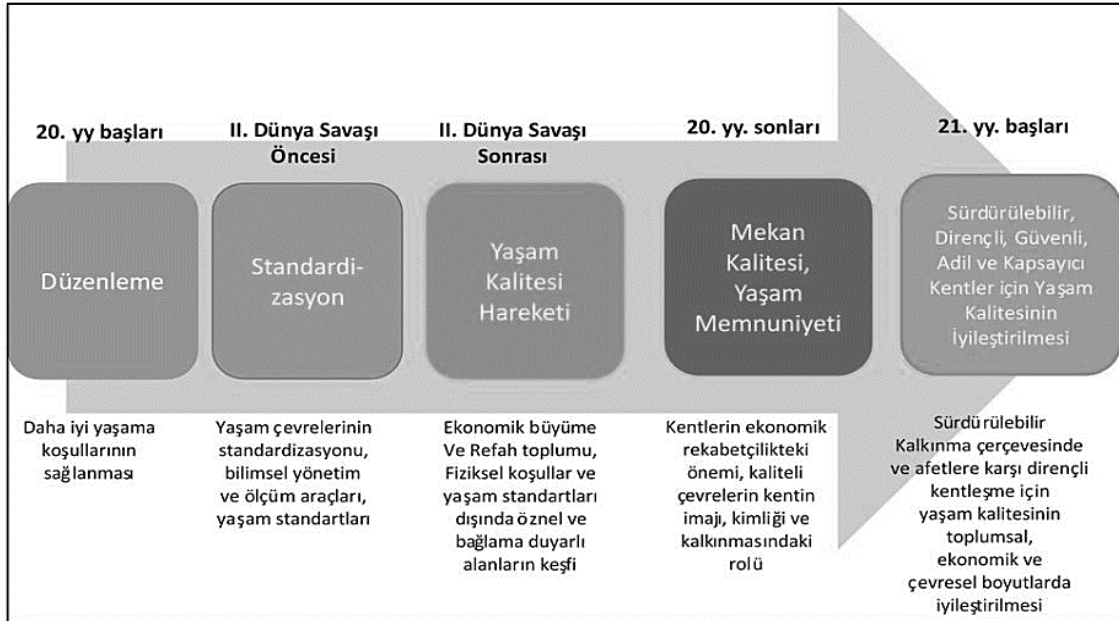
Kentsel yaşam kalitesi, kentlerin sürdürülebilir gelişimi ve bireylerin refahı için önemli bir kavramdır. Bu kavram; kentin sunduğu barınma, altyapı ve ulaşım sistemleri, sağlık ve eğitim hizmetleri, ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklar, kentsel kamusal hizmetlerin nitelikli biçimde sunulması, sürdürülebilir politika uygulamaları, siyasal katılım, bireylerin kente aidiyet duygularının desteklenmesi gibi unsurları genel olarak içermektedir.

1.4. Dünya’da Kentsel Yaşam Kalitesi Anlayışının Gelişimi

Modernleşme ve sanayi devrimiyle birlikte kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru gerçekleşen kitlesel nüfus hareketleri kentlerde ciddi problemlere yol açmıştır. Özellikle 19. yy. sonları ve 20. yy. başlarında kentlerde ortaya çıkan kötü yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik kentsel yaşam kalitesi üzerine düşünceler ortaya çıkmaya başlamıştır (On Birinci Kalkınma Planı: Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2018, s. 14).

Kentsel yaşam kalitesi özel ihtisas komisyonu tarafından hazırlanan On İkinci Kalkınma Planı raporunda kentleşme ve yaşam kalitesi kavramlarının dünyadaki tarihsel gelişimi beş dönemli zaman çizelgesi yoluyla incelenmiştir.

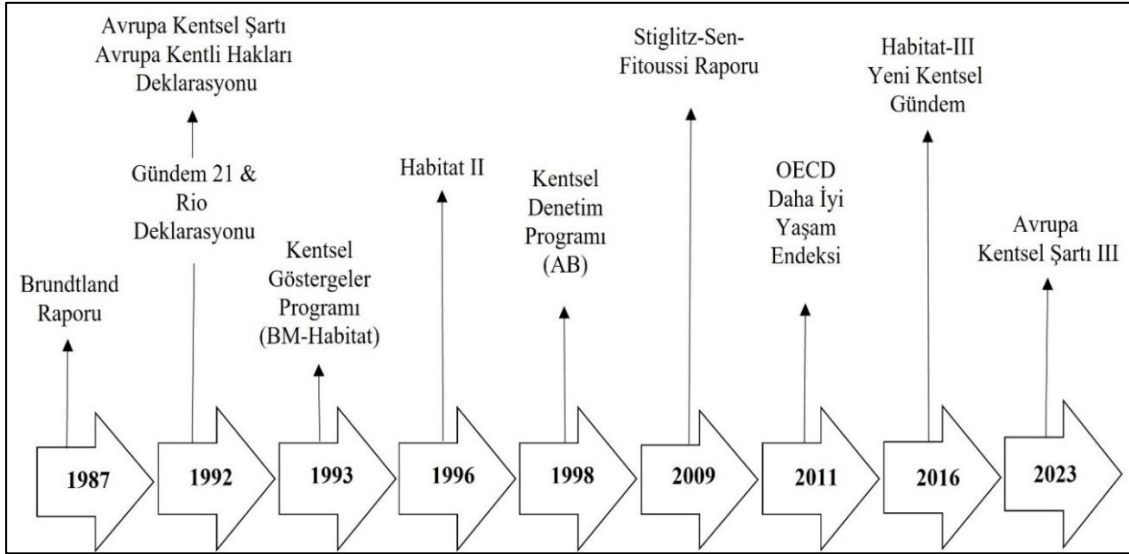
Şekil 1.1: Yaşam Kalitesi Kavramının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Kaynak: On İkinci Kalkınma Planı 2023 Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu

Kentsel yaşam kalitesinin tarihsel gelişimi kısaca, 20. yy.ın ilk dönemlerinde yaşam kalitesi ağırlıklı olarak sağlık, hijyen ve barınma koşulları üzerinden tartışılmıştır. Bu dönemde temel odak noktası toplum için daha iyi yaşam koşullarının sağlanması olmuştur. II. Dünya Savaşı öncesi yaşam çevrelerinin standart hale getirilebilmesi için bilimsel yönetim ve ölçüm araçlarının kullanımı ile yaşam standartları çalışmaları ön plana çıkmıştır. Savaş sonrası ise ekonomik büyüme ve refah toplumu hedeflenmiştir. 20. yy.ın sonlarında kentlerin ekonomik rekabetteki önemi artmaya başlamış ve kaliteli çevrelerin kentin imajı, kimliği ve kalkınmasındaki rolü vurgulanmaya başlamıştır. 21. yy. başlarında sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde dirençli, güvenli, adil ve kapsayıcı kentler için yaşam kalitesinin toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarda iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Özetle bu süreç temelde düzenleme ihtiyacından başlayarak zamanla kentsel yaşam kalitesi memnuniyetini artıracak toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarda iyileştirilen kentlere doğru evrilmiştir (On İkinci Kalkınma Planı: Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2023, s. 4).

Şekil 1.2: Kentsel Yaşam Kalitesi Konusunda Geliştirilen Uluslararası Programlar

Kaynak: Yazar Tarafından Oluşturulmuştur.

Küresel kentleşme ve kentsel yaşam kalitesinin artırılması toplumların karşılaştığı en önemli ve karmaşık sorunlardan biridir. 20. yy.ın son çeyreğinden itibaren yalnızca ekonomik büyümeye odaklanmak yerine çevresel sürdürülebilirlik, sosyal refah ve insan odaklı gelişimlere bütüncül olarak odaklanılmaya başlanmıştır. Bu

sorunların çözülmesi amacıyla uluslararası düzeyde birçok rapor hazırlanmış ve strateji belirlenmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı 1983 yılında kurulan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) tarafından 1987 yılında Brundtland Raporu (Ortak Geleceğimiz) ile dünya gündemine taşınarak kalkınma anlayışındaki paradigma değişiminin miladı olmuştur. Rapor, çevresel, ekonomik ve sosyal ihtiyaçların denge içinde karşılanması gerektiğini vurgularken sürdürülebilir kalkınmanın sadece çevresel faktörlerle değil aynı zamanda sosyal ve ekonomik unsurlarla da ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Saint-Gobain Türkiye, 2024). BM tarafından “2030 Gündemi” için geliştirilen ve 17 maddeden oluşan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (Yoksulluğa son, açlığa son, sağlıklı ve kaliteli yaşam, kaliteli eğitim, cinsiyet eşitliği, temiz ve erişilebilir su, erişilebilir enerji, sürdürülebilir ekonomik büyüme, dayanıklı altyapı ve sürdürülebilir sanayileşme, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir ve kapsayıcı kentlerin kurulması, iklim değişikliğiyle mücadele, sudaki yaşamın korunması, karasal yaşamın korunması, barış ve adalet için güçlü kurumlar, hedefler için ortaklık) Brundtland Raporunun ortaya koyduğu anlayışla oluşturulmuştur (Carbondeck, 2025). Çevresel sürdürülebilirliği sağlarken, toplumsal eşitsizlikleri gidermeyi ve ekonomik büyümeyi bütüncül bir şekilde teşvik etmeyi hedefleyen bu rapor günümüzde sürdürülebilir kalkınma politikalarının temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir.

1992 yılında Rio de Janeiro’da gerçekleştirilen BM Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda, Rio Deklarasyonu ve Gündem 21 gibi önemli belgeler kabul edilmiştir. Rio Deklarasyonu, çevre ve kalkınma ilişkisini bütüncül bir çerçevede ele alan ve sürdürülebilir kalkınma anlayışının temelini oluşturan 27 ilkeden meydana gelmektedir. Bu ilkeler doğrudan kentsel yaşam kalitesini hedeflemese de sağlıklı çevre, sosyal adalet, katılımcı yönetim ve kuşaklar arası sorumluluk gibi temel konular üzerinden kentlerin sürdürülebilirliğine güçlü bir zemin hazırlamaktadır (Rio Bildirgesi, 1992). Gündem 21 ise sürdürülebilir kalkınmayı küresel, ulusal ve yerel ölçekte yaşama geçirmeyi hedefleyen bir eylem planıdır. Bu plan, çevresel sürdürülebilirlik, sosyal eşitlik ve ekonomik gelişim arasındaki dengeyi kurmayı amaçlamaktadır (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı [UCLG-MEWA], Tarihsiz). Gündem 21 kentsel yaşam kalitesi bağlamında ele alındığında yedinci bölümünde yer alan “Sürdürülebilir İnsan Yerleşimleri Gelişmesinin Desteklenmesi”

başlığı ile kentlerin yalnızca fiziksel mekânlar olarak değil sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini savunarak kirliliğin azaltılması, kaynakların korunması, sağlıklı ve yaşanabilir yerleşimlerin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bu yaklaşımla sorunların azaltılarak sürdürülebilir kentleşme hedeflerine yaklaşarak fiziksel ve ruhsal refahın artırılmasına katkı sağlamaktadır (Karakuzulu, 2010, s.400).

Artan nüfus, mekânsal yoğunluk, çevre sorunları ve sosyal eşitsizlikler kent yaşamının niteliğini doğrudan etkilediğinden Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu kabul edilmiştir.

Avrupa Kentsel Şartı, kentlerin sürdürülebilir, yaşanılabilir ve insan odaklı bir biçimde gelişmesini hedeflemektedir. 13 maddeden oluşan şartın ana başlıkları Tablo 1.1’ de yer almaktadır.

Tablo 1.1: Avrupa Kentsel Şartı Ana Başlıkları

1. Ulaşım ve dolaşım	8. Kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme
2. Kentlerde çevre ve doğa	9. Yerleşimlerde kültür
3. Kentlerin fiziki yapıları	10. Yerleşimlerde Kültürlerarası kaynaşma
4. Tarihi kentsel yapı mirası	11. Kentlerde sağlık
5. Konut	12. Halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması
6. Kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi	13. Kentlerde ekonomik kalkınma
7. Kentlerdeki özürllüler ve sosyo-ekonomik bakımdan engelliler	

Kaynak: Erbay, vd., 2023, ss 14-15.

Avrupa Kentli Hakları yaklaşımının ise kentte yaşayan bireylerin insanca bir kentsel yaşam sürmesini amaçlayan haklar bütünü olduğu söylenebilir. Avrupa Kentli Hakları 20 maddeden oluşmakta ve ilgili maddeler tablo 1.2’ de yer almaktadır.

Tablo 1.2: Avrupa Kentli Hakları

1. Güvenli yaşam alanı	11. Kirlilikten uzak, sağlıklı bir çevre
2. İstihdam olanakları	12. Konut
3. Ulaşım-dolaşım-erişilebilirlik	13. Sağlığın korunması
4. Spor ve dinlence olanakları	14. Kültür faaliyetlerinin sağlanması
5. Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre	15. Kültürler arası kaynaşmanın teşvik edilmesi
6. İşlevlerin uyumu	16. Katılım
7. Ekonomik kalkınma	17. Sürdürülebilir kalkınma
8. Mal ve hizmet temini	18. Doğal zenginlikler ve kaynaklar
9. Kişisel bütünlük	19. Belediyeler arası iş birliği
10. Finansal yapı ve mekanizmalar	20. Eşitlik

Kaynak: Erbay, vd., 2023, ss 13-14.

Avrupa Kentsel Şartı, yaşam kalitesini çevresel sürdürülebilirlik, sağlıklı konut koşulları, sosyal hizmetlere erişim ve kentsel bütünleşme üzerinden tanımlarken; Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu, bu unsurları hak temelli bir çerçevede ele alarak katılım, yerel demokrasi, güvenlik ve kültürel kimlik gibi boyutları ön plana çıkarmaktadır. Her iki belge birlikte değerlendirildiğinde, kentsel yaşam kalitesinin yalnızca fiziksel konforla sınırlı olmadığı, aynı zamanda eşitlik, katılım ve insani yaşama yakışır bir kentsel yaşamı kapsadığı görülmektedir. (Erbay, vd., 2023, ss 13-16).

Hızlı kentleşme süreci, ülkelerde sosyal eşitsizlik, altyapı yetersizliği, çevresel bozulma gibi sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların etkin biçimde yönetilebilmesi, kentlerin mevcut durumlarının nesnel, karşılaştırılabilir ve güvenilir veriler ile analiz edilmesini zorunlu kılmaktadır. BM İnsan Yerleşimleri Programı (UN-Habitat) tarafından geliştirilen Kentsel Göstergeler Programı bu ihtiyaca yanıt arayan kapsamlı uluslararası girişimlerden biridir (Yakın İnan & Özdemir Sönmez, 2019, s. 188). BM'nin 1996 yılında düzenlediği Habitat II Konferansı, kent gelişimi, sürdürülebilir kentler ve yerleşim alanlarının oluşturulması yönünde küresel strateji geliştirmeyi hedeflemiştir (TOKİ Başkanlığı, 1999, ss. 5-8).

Program, kentlerin yalnızca ekonomik büyüme göstergeleriyle değil, sosyal kapsayıcılık, çevresel sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi gibi çok boyutlu kriterlerle değerlendirilmesini teşvik etmektedir. Bu çerçevede program, küresel kentleşme sürecinin daha adil, sürdürülebilir ve dirençli bir biçimde yönetilmesine katkı sunan dinamik bir politika ve araştırma aracı olarak önemini korumaktadır.

Avrupa kentlerinde kentsel yaşam kalitesinin değerlendirilebilmesi için 1998 yılında Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) ile Avrupa Komisyonu'nun idari birimlerinden olan Bölgesel ve Kentsel Politikalar Genel Müdürlüğü (DG-REGIO) iş birliği ve koordinasyonunda Kentsel Denetim Programı oluşturulmuştur. Program, Avrupa Birliği (AB) kapsamında yer alan kentlerde yaşam kalitesini ölçerek kentler arasındaki farklılıkların görünür kılınması ve iyi uygulamaların geliştirilerek ve yaygınlaştırılarak kentsel yaşam kalitesi alanında düzenlemeler yapmayı amaçlamaktadır (İnan, 2018, s. 32).

Ekonomi ve toplumla ilgili mevcutta olan ölçme yöntemlerinin yetersizliği nedeniyle dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Joseph Stiglitz, Amartya Sen ve Jean Paul Fitoussi'den Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)'nin ölçüm sorunları ile sosyal gelişmenin daha iyi ölçülebilmesi için bir komisyon kurarak araştırma yapmalarını istemiştir (Coşkun, vd., 2015, s. 124). Raporun ortaya çıkışı GSYİH'nin ekonomik faaliyetlerin toplam değerini ölçmede kullanışlı olmakla birlikte, bireylerin yaşam koşullarını, refah düzeylerini ve toplumsal ilerlemeyi yansıtmakta sınırlı olmasıdır. Yaşam kalitesi, raporda çok boyutlu bir kavram olarak ele alınmaktadır. Komisyon bu doğrultuda refahın ve yaşam kalitesinin ölçümlemesinin sekiz alan üzerinden yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu kriterler kısaca maddi yaşam koşulları için gerekli olan materyaller (gelir, tüketim ve servet), sağlık durumu, eğitim, kişisel faaliyetler (iş yaşamı ve boş zaman), politika ve yönetim (siyasal katılım), sosyal ilişkiler, çevre koşulları (şimdiki ve gelecekteki durum) ve güven olarak tanımlanmış ve bu kriterlerin sistematik biçimde ölçülmesi önerilmiştir. Stiglitz–Sen–Fitoussi Raporu, yaşam kalitesini iktisadi ve toplumsal analizlerin merkezine yerleştirerek, refahın ölçümünde köklü bir dönüşüm önermektedir. Ekonomik başarının yalnızca nicel büyüme değil, niteliksel toplumsal ilerleme ile birlikte düşünülmesi gerektiğini güçlü biçimde ortaya koymaktadır (Akar, 2014, ss. 3-11).

2011 yılında OECD tarafından geliştirilen Daha İyi Yaşam Endeksi ülkelerin refah düzeyini yalnızca ekonomik büyüklükle değil eğitim, sağlık, iş-yaşam dengesi, kişisel güvenlik, sosyal ilişkiler, siyasal katılım, çevre kalitesi, bireysel iyi oluş, konut, gelir-servet ve iş-kazançlar gibi çok boyutlu yaşam kalitesi göstergeleri ile değerlendirmeyi amaçlayan kapsamlı bir ölçüm aracıdır (Alkaya, 2024, ss. 1133-1134). Daha iyi yaşam endeksi ülkelerin, bireylerin hem maddi yaşam koşullarını hem de yaşamın niteliğine ilişkin unsurları değerlendirmelerine olanak tanınmasını ve politika üretmesini hedeflemektedir (Alkaya, 2024, s. 1151; İnan, 2018, s. 36).

2016 yılında düzenlenen Habitat III konferansının en önemli çıktısı olan Yeni Kentsel Gündem (YKG) kabul edilmiştir. YKG sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir biçimde, kentlerin daha kapsayıcı, güvenli ve dirençli hale getirilmesi amaçlanmış aynı zamanda sosyal adaletin sağlanması, kentsel refahın artırılması, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ve yoksullukla mücadele edilmesi gibi konulara yön verecek unsurları da barındırmaktadır (Korkut & Öner, 2022, s. 465).

2023 yılında güncellenerek üçüncü kuşak olan Avrupa Kentsel Şartı III altı ana temadan oluşmakta ve küreselleşme, iklim değişikliği, dijitalleşme ve toplumsal eşitsizlikler gibi kentsel sorunlara çözüm üretilmesi için yönlendirme yapmaktadır. Kentsel Şart III'ün altı ana teması “demokrasi ve halkın katılımı, sosyal haklar, kültürel ve ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, çevrenin korunması ve iklim değişikliği, dürüstlük ve yolsuzluğun önlenmesi, güvenlik ve suç önleme, dijitalleşme ve yapay zekâ” şeklinde oluşturulmuştur (Erbay, vd., 2023, s. 25). Bu bağlamda kentler sosyal adaletin, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğin ve yönetişimin kesişim noktası olarak ele alınmaktadır. Kentsel yaşam kalitesi açısından irdelendiğinde Avrupa Kentsel Şartı III bireylerin güvenli, sağlıklı ve erişilebilir bir çevrede yaşama hakkını vurgulayarak, ulaşılabilir konut hakkı, temiz çevre, eşit bir şekilde kentsel hizmetlere erişim, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde korunması gibi konular üzerinde durarak kentlerin karşı karşıya olduğu sorunlara insan merkezli ve kapsayıcı çözümler geliştirilmesine yol göstermektedir (Akarçay, 2025, s. 165). Bu durum uzun vadede insanların yaşam kalitelerinin artmasına ve korunmasına katkıda bulunacaktır.

2014 yılında kentlerin performansını ve yaşam kalitesini ölçmek, izlemek ve kıyaslamak amacıyla Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu (ISO) tarafından ilk defa ISO 37120 standardı geliştirilmiştir. ISO 37120'nin ortaya çıkışındaki temel ihtiyaç, toplanan verilerin standart olmaması ve izleme ve karşılaştırmanın zor olmasıdır. Bu standart kentlerin sosyal, ekonomik ve çevresel alanlarda sonuç elde edebilmelerine imkân veren niceliksel ve niteliksel göstergeler seti sunmaktadır. ISO 37120, “ekonomi, eğitim, enerji, çevre, finans, yangın ve acil durum, yönetim, sağlık, dinlenme, güvenlik, barınma, katı atık bertarafı, iletişim alt yapısı ve yenilik, ulaşım, kentsel planlama, atık su bertarafı ve su ve sanitasyon” olmak üzere 17 göstergeden oluşmaktadır. Bu göstergelere göre kentler performanslarını uluslararası kabul görmüş kriterlere göre sınıflandırabilir aynı zamanda yerel yönetimlerin hem hizmet kalitesini hem de sürdürülebilirlik düzeyini ölçmelerine imkân tanımaktadır (Bodur, 2019, ss. 417-418).

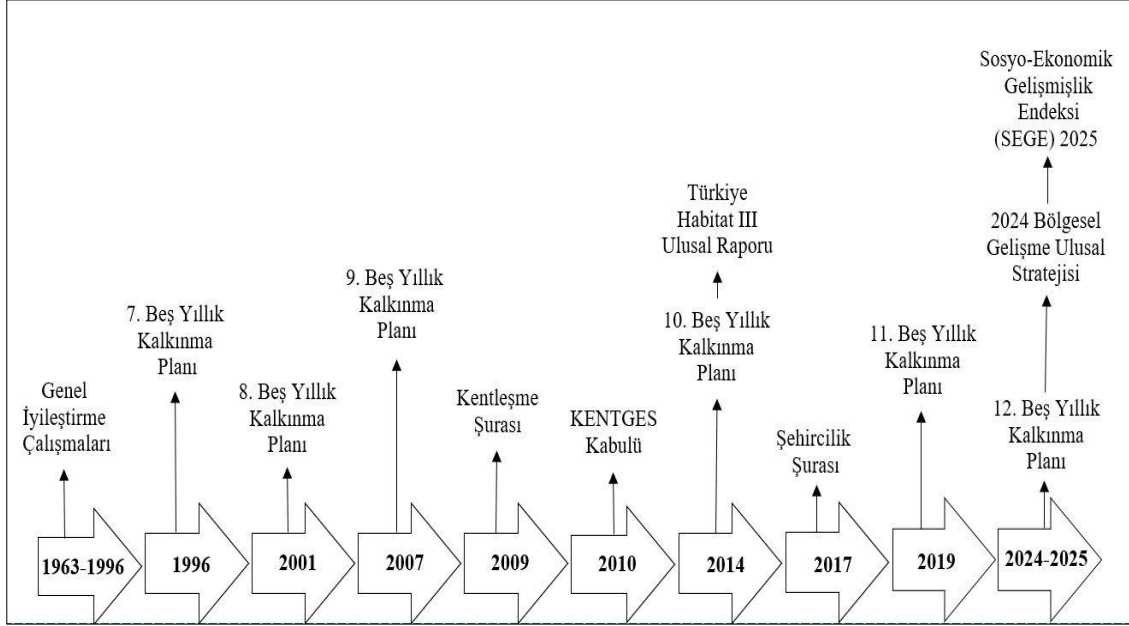
Hızlı kentleşme, çevresel sorunlar ve artan sosyal yaşamdaki bozulmalar nedeniyle yaşam kalitesi kavramı uluslararası platformların gündemine girmiş, yaşam kalitesinin sadece kalkınma, gelir gibi koşullarla sınırlı olmadığı, sürdürülebilir kalkınma, çevresel sürdürülebilirlik, sosyal adalet, yönetim ve öznel iyi oluş kavramlarını bütüncül bir çerçevede değerlendirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Dünyada yaşam kalitesi anlayışının ortaya çıkışı ve gelişmesi pek çok uluslararası toplantının, raporun ve araştırmanın konusu olmuştur. Bu toplantılar ve çalışmalar bugün dünyada sürdürülebilir sosyo-ekonomik kurumların oluşması ve insanların daha iyi yaşam koşullarına erişmeleri için atılan önemli adımlar olarak ifade edilebilir.

1.5. Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesi Anlayışının Gelişimi

Türkiye’de özellikle kentlerde 1950 sonrası hızlanan iç göç ve plansız kentleşme süreci, barınma, altyapı, çevre, ulaşım, sosyal ve kültürel yaşam gibi kentsel yaşam kalitesini olumsuz etkileyen sorunları da beraberinde getirmiştir. Kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmalar ise hızlanan kentleşme süreciyle dolaylı biçimde başlamıştır. 1963-1996 yılları arası yapılan özellikle beş yıllık kalkınma planları ekseninde yapılan çalışmalar kentsel yaşam kalitesi kavramını doğrudan ele almamış, genellikle konut sorunu, gecekondu alanları sorunu, altyapı eksiklikleri ve sağlık, eğitim ve güvenlik gibi kentsel hizmetlere erişim gibi konulara odaklanmıştır (On İkinci

Kalkınma Planı: Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2023, s. 22). Bu çalışmalar ilerleyen yıllarda kentsel yaşam kalitesi araştırmaları için zemin hazırlamıştır.

Şekil 1.3: Kentsel Yaşam Kalitesi Konusunda Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Kaynak: Yazar Tarafından Oluşturulmuştur.

Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma ve insan odaklı yaklaşımların etkisiyle kentsel yaşam kalitesi kavramı 1990’lı yılların sonunda daha yoğun şekilde gündeme gelmeye başlamıştır. Türkiye’de Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) kentsel yaşam kalitesi kavramının kalkınma planları içinde açıkça ifade edildiği ilk plan olma niteliği taşımaktadır. Planda kentsel yaşam kalitesinin kentlerdeki yaşam çevresinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi hedefi üzerinden ele alınarak, aynı zamanda planlama, uygulama ve denetim süreçlerinin bütüncül ve etkin bir yapıya kavuşturulması gerekliliği ile birlikte değerlendirilmiştir (İnan, 2018, s. 63). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001- 2005) çerçevesinde kentsel yaşam kalitesi hızlı ve plansız kentleşmenin yol açtığı sorunların giderilmesiyle ilgili hedefler belirlenmiştir. Bu bağlamda sağlık, eğitim ve diğer kentsel hizmetlerin iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve erişimin ulaşılabilir hale getirilmesi hedeflenmektedir (On İkinci Kalkınma Planı: Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2023, s. 23). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013) ile toplumun yaşam standartlarını yükseltmeyi amaçlayan plan, ekonomik ve sosyal gelişmeyi kamu, özel sektör ve sivil toplumun

ortak çalışmasıyla yürütülecek bütüncül bir yaklaşımla ele almakta ve bu doğrultuda eğitim kalitesinin ve istihdamın artırılması, dezavantajlı grupların eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim imkânlarının iyileştirilmesi, toplumun her kesiminin sosyal güvenlik imkânlarından yararlanmasının sağlanması ile çevresel altyapının geliştirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi temel önceliklerini hedeflemektedir (On İkinci Kalkınma Planı: Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2023, s. 23).

Günümüzde varlığını devam ettirmeyen Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından 2009 yılında düzenlenen Kentleşme Şûrası'nda, kentleşme politikalarının sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi hedefleri ile mekânsal planlama, kentsel altyapı, konut politikaları, kentsel tasarım, çevresel sürdürülebilirlik, doğal ve kültürel varlıkların muhafazası, yerel kalkınma ve kentlilik bilinci gibi konularda ilkeler geliştirilerek uygulanabilecek politikaların belirlenmesi amaçlanmıştır. Kentleşme Şûrası sonucunda 2010 yılında Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Projesi (KENTGES) kabul edilmiştir. KENTGES 2010-2023 dönemini kapsayan ve konut politikaları, fiziksel çevrenin iyileştirilmesi, altyapı planlaması, sosyal politika ve yönetim konularında yapılacak iş ve işlemleri belirleyerek merkezi ve yerel yönetimlere yol haritası sunmaktadır (Mülga Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009).

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)'nin “Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre” başlığı altında yaşam kalitesinin artırılması amacına yer verilmiştir. Söz konusu başlık altında insanların iş ve yaşam ortamlarının kalitesinin temel kalkınma ve refah göstergelerinden biri olduğu ifade edilmiş ve bu bağlamda bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, yerel potansiyellerin güçlendirilmesi ve yaşam mekânlarının ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla birlikte geliştirilerek yaşam kalitesi kavramını daha merkeze alan yaklaşımlara ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. Plan kapsamında yaşanılabilir mekânların oluşturulabilmesi için konut, altyapı, ulaşım, güvenlik, sosyal uyum ve çevre sorunlarına uygun müdahalelerin yapılması gerekliliği ifade edilmiştir (Onuncu Kalkınma Planı, 2013, s. 117).

2014 tarihli Türkiye Habitat III Ulusal Raporunda “planların ve yatırımların kentsel çevre ve kentsel yaşam kalitesi kapsamında önceliklendirilmesi, sürdürülebilir kentlerin ortaya çıkabilmesi, mevcut kentlerin dönüştürülmesini ve yeni kentsel

gelişmelerin de sürdürülebilir kent ilkelerine uygun yapılmasını gerektirmektedir” şeklinde ifade edilmiştir (Türkiye Habitat III Ulusal Raporu, 2014, s. 25).

2017 yılında o zamanki adıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından “Şehircilikte Yeni Vizyon” teması ile düzenlenen Şehircilik Şûrası, mevcut kentleşme pratiklerini yeniden değerlendirmeyi ve insan merkezli, sürdürülebilir ve bütüncül bir kent yönetimi anlayışı geliştirmeyi hedeflemiştir. Şura kapsamında kent kimliği, planlama ve tasarım, kentsel dönüşüm, kentleşme, göç ve uyum, yerel yönetimlerin kentleşmedeki rolü başlıklarından oluşan dört tema üzerinden tartışılmıştır. Bu dört tema çerçevesinde kentlerin özgün kimliklerinin korunması, güvenli ve sağlıklı yaşam alanlarının oluşturulması, göçün yarattığı sosyal etkilerin yönetilmesi ve yerel yönetimlerin işlevlerinin güçlendirilmesi gibi konular ele alınmıştır. Bu bağlamda şurada kentlerin; yaşam kalitesini artıran, kimliğini koruyan dirençli yapılar haline gelmesi hedeflenmiştir (Şehircilik Şûrası Bilgilendirme Kitapçığı, 2017, ss. 9-62).

2019-2023 dönemini kapsayan On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, kentlerin sürdürülebilirliği ve yaşam kalitesinin artırılması politika öncelikleri arasında yer almaktadır. Plan, mekânsal gelişmeyle birlikte yaşanabilir kentsel alanların oluşturulması ve toplumun her kesiminin ihtiyaçlarını karşılayabilen kentlerin inşası için hedefler geliştirmektedir. On Birinci Kalkınma Planında kentsel yaşam kalitesi bağlamında oluşturulan Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonunca plan dâhilinde yapılan çalışmada, temel kentsel hizmetlerin belirlenerek bu hizmetlere tüm kentlilerin adil bir şekilde erişiminin temin edilmesi gerektiği, kentlerin kendine özgü değerlerinin korunarak insan onuruna yakışır, insan odaklı, adil, sağlam, sağlıklı, yaşanabilir mekânların üretilmesi gerektiği, kentlilerin yönetim mekanizmalarına katılımlarını artıracak düzenlemelerin yapılması ve kentlilerin kentsel aidiyetlerinin artırılması gerektiği ve kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde uluslararası karşılaştırmalar için elverişli, özgün ve çok katmanlı sistemlerin oluşturulması gerekliliği vurgulanmıştır (On Birinci Kalkınma Planı: Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2018, ss. 74-101). On Birinci Kalkınma Planı, kentsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik fiziksel, çevresel ve sosyal faktörleri ele alarak yapılacak çalışmaların sürdürülebilir, yaşanabilir ve kapsayıcı kentleri oluşturmasını hedeflemiştir.

On İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2024-2028), çevreye duyarlı, afetlere dayanıklı, sürdürülebilir ve kapsayıcı kentler çerçevesinde hazırlanmıştır. Planda kentlerin yaşam kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla, coğrafi özelliklere, kültürel değerlere ve doğal değerlere uygun sürdürülebilir gelişimin sağlanması, dirençliğin artırılması ve toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılayan nitelikli kentsel hizmetlerin gerekliliği öncelikli kabul edilmiştir (On İkinci Kalkınma Planı, 2023, s. 200). Plan dâhilinde oluşturulan Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu kentsel yaşam kalitesini kentlerin iklim değişikliği, afetler, katılımcılık ve hizmet sunumu konuları üzerinden ele almıştır. Bu bağlamda kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi için uluslararası göstergelere uyumlu geliştirmelerin yapılması gerekliliği, sadece insan odaklı değil çevre ve doğayı da içine alacak şekilde sürdürülebilir ve dirençli mekânların planlanması gerektiği, kentsel karar alma süreçlerine katılımın desteklenmesi ve kentsel hizmetlerin artırılması gerekliliği komisyonca vurgulanmıştır (On İkinci Kalkınma Planı: Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2023, ss. 61-88).

Bölgesel kalkınma, ülkelerin coğrafi alanları arasında ekonomik ve sosyal gelişmişlik farklılıklarını dengelemeyi ve tüm bölgelerin potansiyelleri doğrultusunda ulusal kalkınmaya katkı sağlamasını amaçlayan kamu politikasıdır (Tekin, 2015, s. 1). Türkiye Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisinde ülkenin sosyo-ekonomik yapısının mekânsal dağılımını gözeterek sürdürülebilir, kapsayıcı ve rekabetçi bir kalkınma modeli geliştirmeyi hedeflemektedir. 2014 yılında ilk Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) (2014-2023) hazırlanarak yürürlüğe girmiş ve kentsel yaşam kalitesinin artırılabilmesi için temiz içme suyu temini, kanalizasyon sistemi, çöp toplama ve depolama, alt yapının iyileştirilmesi, konut stoğunun yeterli ve ulaşılabilir hale getirilmesi, sinema, tiyatro ve kütüphane gibi kentsel hizmetlerin artırılması ve kırsal kesimde temel altyapı ihtiyaçlarının karşılanarak, sosyal ve ekonomik gelişmeye yönelik programların uygulanmasına vurgu yapılmıştır (BGUS 2014-2023, 2014, ss. 116-117). Türkiye’de ilk hazırlanan BGUS’un tecrübesiyle 2024-2028 dönemi için “yerelden ulusala, ulusaldan küresele” yaklaşımıyla BGUS yürürlüğe girmiştir (BGUS 2024-2028, 2024, s. 3). BGUS 2024-2028’de kentsel yaşam kalitesini etkileyen unsurlar; kentlerdeki ulaşım, konut ve sosyal altyapı gibi temel hizmetler olarak sıralanmıştır. Bu strateji kapsamında somut program ve tedbirler geliştirilmesine zemin

hazırlanarak bölgeler arası farklılıkların azaltılması, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir kalkınma hedefi ortaya konulması hedeflenmektedir (BGUS 2024-2028, 2024, s. 101).

Türkiye’de bölgeler arası sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarının ölçülmesi ve karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla geliştirilen Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE) ilk kez 1966 yılında başlamıştır ve bölgesel kalkınma politikalarının şekillendirilmesinde önemli bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır (SEGE, 2025, s. 4). SEGE çalışmalarının temel amacı, illerin ve alt bölgelerinin sosyo-ekonomik durumlarını karşılaştırmalı olarak değerlendirerek gelişmişlik düzeylerini sınıflandırmaktır. Bu kapsamda endeks 2025, ekonomik yapı, demografik özellikler, eğitim, sağlık, istihdam, yaşam kalitesi gibi çok sayıda değişkeni dikkate alarak kalkınmanın sosyal ve beşerî boyutlarını da içerecek ölçümler yapabilmektedir. Bu bağlamda yapılacak çalışmalar ile yaşam kalitesinin artırılmasına olanak tanınmaktadır (SEGE, 2025, s. 83).

Türkiye’de yerel yönetimlerin hukuki altyapısı genel olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile düzenlenmektedir. Bu kanunlar çerçevesinde yerel hizmetlerin planlanması ve sunulması yoluyla kentsel yaşam kalitesinin artmasına etki edecek görev, yetki ve sorumluluklar tanımlanmaktadır. İmar, ulaşım, altyapı, çevre, içme suyu, temizlik ve sosyal hizmetler gibi sorumluluklar yerel yönetimlerin temel faaliyet alanlarını oluşturmaktadır (İnan, 2018, ss. 68-70). Kanunlar kapsamında yerel yönetimlerin sorumluluk alanına giren iş ve işlemler doğru ve herkes için ulaşılabilir şekilde uygulanabilirse kentlerdeki yaşam kalitesi nispeten artarak memnuniyet algısını geliştirecektir.

Türkiye’de, uluslararası alanda yapılan çalışmalar paralelinde kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik çabalar 2000’li yıllarda geçmişe nazaran çok daha yoğunlaşmıştır (On İkinci Kalkınma Planı: Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2023, s. 85). Merkezi ve yerel yönetimlerin kentsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik politika ve çalışmaları büyük ölçüde; sürdürülebilirlik ekseninde konut politikalarının geliştirilmesi, afet risklerinin azaltılması, kentsel dönüşüm projelerinin uygulanması, çevresel duyarlılıkların artırılması, halkın

katılımının sağlanması ve kentsel hizmetlerin herkes için eğit ve ulaşılabilir olmasının sağlanması hedeflerine yönelik durumdadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KENTSEL YAŞAM KALİTESİ GÖSTERGELERİ VE ÖLÇÜLMESİ

Kentler, nüfusun büyük bir bölümünü barındıran ve bireylerin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamlarını sürdürdükleri mekânlar haline gelmiştir. Kentleşme hızının artması nedeniyle kentlerde sunulan yaşam koşullarının niteliği bireylerin yaşam memnuniyetlerini doğrudan etkilemektedir. Daha önce de belirtildiği gibi kentsel yaşam kalitesi, çok sayıda faktörün bir araya gelmesiyle oluşan çok boyutlu bir kavramdır. Kentsel yaşam kalitesinin oluşmasında ve kalite algısını etkileyen faktörler; çevresel, fiziksel, sosyal, psikolojik, ekonomik, politik ve hareketlilik olarak sıralanmış ve bu faktörlerin birbirlerinden bağımsız değil birbirleriyle bağlantılı ve ilişkili oldukları belirtilmiştir (El Din vd. 2013, s. 89).

Barınma, ulaşım, çevresel sorunlar, sosyal yaşam ve güvenlik gibi konular kent yaşamını etkileyen temel unsurlar haline gelmiştir. Bu unsurların insan yaşamını nasıl etkilediğini açıklayabilmek, merkezi ve yerel yönetimlerin bu yönde plan ve politika üretebilmeleri için mevcut durumun nesnel ve karşılaştırılabilir bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Bu ölçümlerle kent sakinlerinin sorun alanları belirlenebilmekte ve karar vericilere yol göstermek mümkün hale gelmektedir.

Kentlerin performansının ve kent sakinlerinin memnuniyet algılarının ölçülebilmesi için gösterge ve endekslere ihtiyaç duyulmaktadır. Gösterge, bir durum, olay ya da süreç hakkında bilgi ve fikir almak için kullanılan ölçüttür. Endeks ise konunun anlaşılması ve karşılaştırma yapmayı olanaklı hale getirmek için birden fazla verinin bir araya getirilerek tek bir ölçüte indirgenmesi olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda göstergeler daha dar bilgi sunarken, endeksler genel eğilimleri ve karşılaştırmaları daha bütüncül bir şekilde ortaya koymaktadır (İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2014, ss. 15-19).

2.1. Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Göstergeler ya da gösterge setleri yaşam kalitesinin ölçülmesinde kullanılan temel araçlardan biridir. Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi için yapılan çalışmalarda nesnel ve öznel göstergelerin birlikte ele alınması gerektiği düşünülmektedir (Özdemir Sönmez & Yakın İnan, 2019, s. 187). Kentlerde yaşam kalitesine ilişkin ihtiyaç duyulan gösterge setleri oluşturulurken kentin ekonomik, sosyal, çevresel ve yönetsel yapısını yansıtan alanlara ilişkin göstergeler birlikte ele alınmalıdır. Literatürde kentsel yaşam kalitesi araştırmalarının ölçek ve çeşitliliği gösterge sayılarını değiştirse de genellikle nesnel göstergeler: çevresel ve mekânsal, sağlık, sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitim göstergelerinden; öznel göstergeler ise bireylerin yaşamdan duydukları memnuniyet algılarından oluşmaktadır (Başarır Kiroğlu & Evcil Türksever, 2002, s. 279).

Uluslararası alanda ve Türkiye’de yürütülen kentsel yaşam kalitesi çalışmaları, konut, ulaşım, sağlık, eğitim, güvenlik, sosyal katılım ve ekonomi gibi çok farklı gösterge setleri kullanılarak yapılmaktadır.

2.1.1. Uluslararası Alanda Hazırlanan Göstergeler

2.1.1.1. Kentsel Göstergeler Programı

1993 yılında temelleri atılan ve 1996 yılında Habitat II gündemine alınan BM’ye bağlı İnsan Yerleşimleri Programı’nın öncülüğünde Kentsel Göstergeler Programı kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik kentsel verinin üretilmesini sağlamayı amaçlamıştır (İnan, 2018, s. 28). Bu kapsamda konut, yoksulluğun önlenmesi, sosyal gelişme, çevre, ekonomik gelişme ve yönetim kategorilerinden oluşan binyıl hedeflerinin de dahil edildiği 21 anahtar gösterge oluşturulmuştur (İnan, 2018, s. 29). İlgili gösterge seti Tablo 2.1’de yer almaktadır. Kentsel Göstergeler Programı göstergeleri referans alınarak 1995-2000 yıllarında Kentsel Gelişim Endeksi oluşturulmuştur. Üretim, altyapı, atık, sağlık ve eğitim kategorilerinden oluşan endeks kentlerin refahını ve kentsel hizmetlere erişimi ölçmeyi hedeflemiştir (İnan, 2018, s. 32).

Tablo 2.1: BM Kentsel Göstergeler Programı Anahtar Gösterge Seti

Kategori	Anahtar Göstergeler
Konut	Dayanıklı olan konutlarda yaşayan hane halklarının oranı
	Kişi başı düşen oda sayısı
	Şebeke suyuna erişim oranı
	Kanalizasyon sistemine ulaşım oranı
	Evlerinde şebeke suyu, kanalizasyon, elektrik ve telefon hatlarına bağlantı olan hane halklarının oranı
	Hane halklarına sağlanan konut sahipliği güvencesi düzeyi
Yoksulluğun önlenmesi ve Sosyal Gelişme	Beş yaş altı çocuk ölüm oranı
	10.000 kişi başına cinayet sayısı
	Yoksulluk sınırı altında yaşayan hane halklarının oranı
	15 yaş üzeri okuma yazma bilenlerin oranı
Çevre	Kentsel nüfus artış hızı
	Kentsel alanların ne düzeyde planlandığının tespiti
	Suyun en pahalı olduğu dönemde 1 metreküp suyun fiyatı
	Arıtılmadan deşarj edilen atık suyun oranı
	Katı atıklar içinde gömülen/ açık araziye dökülen/ geri dönüşüme tabi tutulanların oranı
	Trafikte geçirilen süre
Ekonomik Gelişme	Kayıt dışı istihdam edilenlerin oranı
	İşsizlik oranı
	Kentin gayri safi katma değeri
Yönetişim	Kişi başına düşen yerel yönetim geliri
Binyıl Kalkınma Hedefi	Gecekonduda yaşayan kentsel nüfusun oranı

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı, Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi, 2018

2.1.1.2. BM-Habitat Yaşam Kalitesi Endeksi Göstergeleri

2023 yılında başlatılan ve BM-Habitat tarafından objektif ve subjektif ölçümleri entegre eden dokuz alandan oluşan Yaşam Kalitesi Girişimi Programı, Yaşam Kalitesi Endeksi üzerine kuruludur. Temel hizmetler ve hareketlilik, kültür ve rekreasyon, ekonomi, eğitim, çevre, yönetim, sağlık, konut ve sosyal uyum kategorilerinden oluşan endeks 2023-2024 yılları arasında sakinlerin kentlerdeki yaşamı nasıl deneyimlediklerini yansıtabilmek için dünyanın çeşitli bölgelerindeki dokuz kentte

[Bhubaneswar (Hindistan), Kampala (Uganda), Logan (Avustralya), Medine (Suudi Arabistan), Nis (Sırbistan), Querétaro (Meksika), Quito (Ekvador), Udon Thani (Tayland) ve Vancouver (Kanada)] pilot uygulama olarak kullanılmıştır. Endeks dahilinde kullanılan göstergeler kentsel yaşam kalitesine ilişkin bütünsel bir anlayışı işler hale getirerek kapsayıcı, dirençli ve iyi yönetilen kentler için veriler sağlamayı hedeflemektedir. Yaşam kalitesi endeksi ile kentlerdeki refahı ölçmek ve iyileştirmek için kapsamlı ve yerel koşullara uygulanabilir bir çerçeve sağlanarak diğer yandan kent sakinlerinin deneyimlediği sonuçlar arasındaki bağlantının netleştirilmesi hedeflenmektedir (UN-Habitat, 2025, ss. 10-11). İlgili Yaşam Kalitesi Girişimi Programı Yaşam Kalitesi Endeksine ait göstergeler Tablo 2.2’ de yer almaktadır.

Tablo 2.2: BM-Habitat Yaşam Kalitesi Endeksi Göstergeleri

Kategori	Göstege	Gösterge Açıklaması
Temel Hizmetler ve Hareketlilik	Gece Algılanan Güvenlik	Yaşadıkları bölgede gece karanlığında yalnız yürürken kendilerini güvende hissedene nüfusun oranı
		Karanlık çöktükten sonra mahallelerinde görülen insanların oranı
	Toplu Taşıma	Toplu taşıma araçlarına kolay erişimi olan nüfusun oranı
		Şehirdeki toplu taşımanın kalitesinden memnun olan nüfusun oranı
	Mobil İnternet	Mobil internet kullanım oranı, hızı ve gecikme süresi
Kültür ve Rekreasyon	Kültür ve Rekreasyon Faaliyetleri	Kültürel mekânlara, spor veya eğlence tesislerine yapılan ziyaretlerin medyan sayısı
	Spor ve Rekreasyon Tesisleri Memnuniyet	Şehrin sağladığı kamu spor ve kültür tesislerinden memnun olan nüfusun yüzdesi
	Kültür ve Dinlenme Zamanı	Belirlenen eğlence ve dinlenme alanlarında insanların aylık ortalama kalma süresi
Ekonomi	İş Bulmanın Algılanan Kolaylığı	Çalışan nüfusun şu ifadeye kesinlikle katıldığını veya katıldığını bildirenlerin oranı: “Şehirde iyi bir iş bulmak kolay.”
	İşsizlik	Ortalama yıllık işsizlik oranı
	Yoksulluk	Ulusal yoksulluk sınırının altında yaşayan nüfusun yüzdesi
Eğitim	Eğitim Tamamlama ve Kalitesi	Eğitim tamamlama oranı (ilköğretim, ortaöğretim, lise öğretimi)
		Şehirdeki kamu okullarının ve eğitim tesislerinin kalitesinden memnun olan nüfusun yüzdesi

Tablo 2.2: BM-Habitat Yaşam Kalitesi Endeksi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Göstege	Gösterge Açıklaması
Çevre	Temiz Hava	Dünya Sağlık Örgütü'nün partikül madde seviyelerine ilişkin standartlarını aşan gün sayısı
	Ağaç Örtüsü	2020 yılına göre ağaç örtüsü yoğunluğundaki değişim baz yıl
	İklim Kaygısı Eksikliği	İklim değişikliği ışığında şehirlerinin geleceği konusunda 'biraz endişeli olmayan' veya 'hiç endişeli olmayan' nüfusun oranı
	Yeşil ve Açık Alan Memnuniyeti	Şehrin sağladığı yeşil alanlardan memnun olan nüfusun yüzdesi
	Kamusal Alan Yakınlık	Kamuya açık alanlara (yürüyerek) 15 dakika mesafede yaşayan hanehalklarının yüzdesi
Yönetişim	Yerel Yönetime Güven	Yerel kamu yönetiminden memnun olan nüfusun oranı
	Yerel Yasalara Güven	Yerel kolluk kuvvetlerine (yani polis ve mahkemelere) güven duyduğunu bildiren nüfusun yüzdesi
	Suç ve Güvenlik	Kasıtlı cinayet oranı
Sağlık	Zihinsel Sağlık	Genel ruh sağlığı değerlendirmesi ortalaması
	Sağlıklı Yaşam Beklentisi	Sağlıklı yaşam beklentisi (her iki cinsiyet için)
	Sağlık Hizmetleri Memnuniyet	Şehrin sunduğu kamu sağlık hizmetlerinden memnun olan nüfusun yüzdesi
Konut	Konutta Uygun Fiyatlılık	Gelirin barınma giderlerine harcanan ortalama oranı masraflar
	Algılanan Konut Uygun Fiyatlılık	Nüfusun %'si şehirde uygun fiyata iyi bir konut bulmanın kolay olduğunu belirtiyor.
Sosyal Uyum	Destek Çemberi	Yardım isteyebileceği kişilerin (aile, arkadaşlar ve komşular) olduğunu bildiren nüfusun oranı
	Topluluğa Ait Olma	Şehrine çok veya biraz güçlü bir bağlılık hissettiğini bildiren nüfusun oranı
Alan bağımsız kıyaslama	Yaşam Memnuniyeti	Hayatınızdaki her şeyi göz önünde bulundurarak, 1 ile 10 arasında bir ölçekte (1 çok memnuniyetsiz olmak üzere) şu sıralar hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?

Kaynak: Un-Habitat, Quality of Life in Cities: Insights from the Quality of Life Initiative Pilot Phase, 2025.

2.1.1.3. AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti

Avrupa Birliği birimlerinden olan DG-REGIO ve Eurostat'ın ortak çalışmasıyla oluşturulan Kentsel Denetim Programı, AB vatandaşlarının yaşadığı kasaba/kentlerdeki kentsel yaşam kalitesini kentsel gösterge seti ile ölçerek kentsel yaşam kalitesi

sorularına yanıt aramaktır (European Commission & Eurostat, 2004, s. 5). 1998 yılında pilot çalışma olarak hayata geçirilen Kentsel Denetim 2004 yılında tamamlanmıştır (İnan, 2018, ss. 32-33). Yapılan çalışma demografi, sosyal yönler, ekonomik yönler, sivil katılım, eğitim ve öğretim, çevre, seyahat ve ulaşım, bilgi toplumu, kültür ve rekreasyon başlıklarından oluşan 9 ana bölüm; nüfus, milliyet, hane halkı yapısı, konut, sağlık, suç, iş gücü piyasası, ekonomik faaliyet, gelir eşitsizliği ve yoksulluk, sivil katılım, yerel yönetim, eğitim ve öğretimin sağlanması, eğitim yeterliliği, iklim, hava kalitesi ve gürültü, su, atık yönetimi, arazi kullanımı, enerji kullanımı, seyahat desenleri, kullanıcı ve altyapı, yerel e-devlet, bilişim ve iletişim teknolojileri sektörü, kültür ve rekreasyon ve turizm başlıklarından oluşan 25 alt bölüm ve bu başlıklar altında toplam 250 gösterge belirlenmiştir (European Commission & Eurostat, 2004, ss. 18-51). İlgili gösterge seti Tablo 2.3’ de yer almaktadır.

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Demografi	Nüfus	Toplam yerleşik nüfus
		Çalışma çağındaki toplam nüfus
		Toplam nüfusun 0-4 yaş arası oranı
		Toplam nüfusun 5-14, 15-19, 20-24, 25-54, 55-64, 65-74 ve 75 yaş ve üzeri yaş gruplarındaki oranı
		Toplam nüfustaki kadınların erkeklere oranı
		75 yaş ve üzeri kadınların erkeklere oranı
		1 yıl içinde toplam nüfus değişimi
		5 yıllık toplam yıllık nüfus değişimi
		Demografik bağımlılık: ($<20 + >65$) / 20-64 yaş
		Demografik genç yaş bağımlılığı: <20 / 20-64 yaş
		Demografik yaşlılık bağımlılığı: > 65 / 20-64 yaş
	Milliyet	Ulusal vatandaşların toplam nüfus içindeki oranı
		AB vatandaşlarının toplam nüfus içindeki oranı
		AB üyesi olmayan ülke vatandaşlarının toplam nüfus içindeki oranı
		Yurt dışında doğan vatandaşların toplam nüfus içindeki oranı

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Demografi (Devam)	Hane Halkı Yapısı	Toplam hane sayısı
		Hane halklarının ortalama büyüklüğü
		Tek kişilik hane halklarının toplam nüfus içindeki oranı
		Tek ebeveynli hanelerin oranı
		Tek ebeveynli haneler: erkek-kadın sayıları
		Tek başına emekli maaşı alan hane halklarının toplam nüfus içindeki oranı
		Tek başına yaşayan emeklilerin bulunduğu haneler: erkek-kadın sayıları
		0-17 yaş arası çocuk bulunan hanelerin oranı
		Son 2 yılda şehre taşınan yerli halk nüfusunun toplam nüfusa oranı
		Son 2 yılda şehre taşınan AB vatandaşlarının nüfus içindeki oranı
		Son 2 yılda şehre taşınan AB üyesi olmayan ülke vatandaşlarının nüfus içindeki oranı
Sosyal Yönler	Konut	Konut sayısı
		Evsizlerin sayısı / toplam yerleşik nüfus
		Bir daire/ müstakil ev için metrekaşe başına ortalama fiyat
		Bir apartman dairesinin ortalama metrekaşe fiyatının ortalama hane halkı gelirin oranı
		Metrekare başına ortalama yıllık daire/ müstakil ev kirası
		Bir daire/ müstakil evin ortalama fiyatının ortalama kirasına oranı
		Metrekare başına ortalama yıllık sosyal konut kiralrı
		Sosyal konut kiralrının ortalama hane halkı gelirin oranı
		Temel olanaklardan yoksun konutların oranı
		Kendi konutunda yaşayan hane halklarının oranı
		Sosyal konutlarda yaşayan hane halklarının oranı
		Özel kiralık konutlarda yaşayan hane halklarının oranı
		Müstakil evlerde yaşayan hane halklarının oranı

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Sosyal Yönler (Devamı)	Konut (Devamı)	Apartmanlarda yaşayan hane halklarının oranı
		Geleneksel olmayan konutların oranı
		Konut başına ortalama doluluk oranı
		Kişi başı ortalama yaşam alanı (m ²)
		Toplam konut sayısına göre boş konvansiyonel konut sayısı
	Sağlık	Erkek ve kadınlarda doğumda beklenen yaşam süresi
		65 yaş altı kişilerde kalp hastalıkları ve solunum yolu hastalıklarından ölüm oranı
		65 yaş altı erkeklerde kalp hastalıkları ve solunum yolu hastalıklarından ölüm oranı
		65 yaş altı kadınlarda kalp hastalıkları ve solunum yolu hastalıklarından ölüm oranı
		1000 sakin başına düşen hastane yatağı sayısı
		1000 nüfus başına düşen doktor sayısı
		1000 nüfus başına düşen diş hekimi sayısı
	Suç	1000 kişi başına kaydedilen suç sayısı
		1000 kişi başına düşen cinayet ve şiddet sonucu ölüm sayısı
		1000 kişi başına düşen araç hırsızlığı sayısı
Ekonomik Yönler	İşgücü Piyasası	Son 5 yılda istihdamdaki yıllık ortalama değişim
		İşsiz sayısı
		İşsizlik oranı
		İşsizlik oranı – erkek
		İşsizlik oranı – kadın
		15-24 yaş arası, 55-54 yaş arası işsiz sakinlerin oranı – toplam/erkek*/kadın*
		15-24 yaş arası uzun süreli işsizlerin (>6 ay) oranı- toplam*/erkek*/kadın*
		55-64 yaş arası uzun süreli işsizlerin (>1 yıl) oranı- toplam*/erkek*/kadın*
		25 yaşın altındaki işsizlerin oranı
		Çalışma çağındaki nüfusa oranla istihdam oranı

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Ekonomik Yönlere (Devamı)	İşgücü Piyasası (Devamı)	Çalışma çağındaki nüfusa oranla istihdam oranı – erkek
		Çalışma çağındaki nüfusa oranla istihdam oranı – kadın
		Serbest meslek sahibi olma oranı (yerleşik nüfus) – toplam/erkek/kadın
		Ekonomik olarak faal olma oranı (erkek, kadın, 15-24 yaş arası, 55-64 yaş arası)
		Yarı zamanlı istihdamdaki oran (erkek, kadın, 15-24 yaş arası, 55-64 yaş arası)
	Ekonomik Faaliyet	Yerleşik nüfus başına düşen GSYİH
		İstihdam edilen kişi başına GSYİH
		Şehirde genel merkezi bulunan ve borsada işlem gören şirket sayısı
		Tarım ve balıkçılık sektöründeki istihdam oranı
		Madencilik, imalat, enerji ve inşaat sektörlerindeki istihdam oranı
		NACE Kodları listesi G-P harfleri arası denk gelen sektörlerindeki istihdam oranı (NACE Rev.1)
		NACE Kodları listesi C-E harfleri arası denk gelen sektörlerindeki istihdam oranı (NACE Rev.1)
		İnşaat sektöründeki istihdam oranı
		Ticaret, otel ve restoran sektörlerindeki istihdam oranı
		Ulaşım ve iletişim sektöründeki istihdam olanakları
		Finans ve iş hizmetleri sektöründe istihdam olanakları
		Kamu yönetimi, sağlık ve eğitimde istihdam olanakları
		İstihdam oranı (iş sayısı) – sadece çalışanlar
		İstihdam oranı (iş sayısı) – sadece serbest çalışanlar
		Şirket başına ortalama istihdam
		İflas eden şirketlerin oranı
		Yeni kayıtlı işletmelerin mevcut şirketlere oranı
		Boş olan net ofis alanı
		Boş olan net ofis alanının oranı

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Ekonomik Yönler (Devamı)	Gelir Eşitsizlikleri ve Yoksulluk	Ortalama yıllık hane halkı kullanılabilir geliri
		Birden dörde kadar nüfus dilimlerinin gelirlerinin oranı
		Ulusal ortalama gelirin yarısından daha az gelire sahip hane halklarının yüzdesi
		Sosyal güvenlik sistemine bağımlı hane halklarının oranı
		Sosyal güvenlikle faydalanan bireylerin oranı
Sivil Katılım	Sivil Katılım	AB seçimlerinde kayıtlı seçmenlerin oy kullanma oranı
		Ulusal seçimlerde kayıtlı seçmenlerin oy kullanma oranı
		Şehir seçimlerinde kayıtlı seçmenlerin oy kullanma oranı
		AB seçimlerine kayıtlı seçmen oranı
		Ulusal seçimlere kayıtlı seçmen sayısının oranı
		Şehir seçimlerine kayıtlı seçmenlerin oranı
		Şehir seçimlerinde oy kullanan gençlerin (<25 yaş) oranı
		Seçilmiş şehir temsilcilerinin sayısı
		1000 sakine düşen seçilmiş şehir temsilcisi sayısı
		Seçilmiş şehir temsilcilerinin yüzde kaç kadındır?
	Yerel Yönetim	Belediyenin kişi başına yıllık harcaması
		Belediyenin yıllık harcamaları / şehir GSYİH'si
		Belediye gelirlerinin yerel vergilerden elde edilen oranı
		Belediyelerin ulusal ve bölgesel transferlerden elde ettiği gelirin oranı
		Belediye idaresinin hizmet bedellerinden elde ettiği gelir
		Belediye gelirlerinin diğer kaynaklardan elde edilen oranı
		Yerel yönetimde çalışan/iş gücünde yer alan sakinler
		Yerel yönetim (merkez) çalışanları / iş gücü
		Yerel yönetim çalışanları (eğitim) / iş gücü
		Yerel yönetim (sağlık) çalışanları / iş gücü
		Yerel yönetim (ulaşım) çalışanları / iş gücü
		Yerel yönetim çalışanları (diğer) / işgücü

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Eğitim ve Öğretim	Eğitim ve Öğretim sağlanması	1000 çocuk başına 0-4 yaş arası kreş (kamu ve özel) çocuk sayısı
		Kamuya ait gündüz bakım merkezlerindeki 0-4 yaş arası çocukların oranı
		Özel gündüz bakım merkezlerindeki 0-4 yaş arası çocukların oranı
		Diğer gündüz bakım merkezlerindeki (örneğin kilise) 0-4 yaş arası çocukların oranı
		Zorunlu eğitimi tamamlamayan öğrencilerin oranı
		Zorunlu eğitimden sonra eğitimine devam eden öğrencilerin oranı
		Bin nüfus başına yükseköğretimdeki öğrenci sayısı
	Eğitim Yeterliliği	0-4 yaş arası çocukların gündüz bakım merkezlerindeki sayısı (devlet ve özel) 1000 çocuk başına
		İlkokul mezunu olanların oranı(kadın-erkek-toplam)
		Ortaokul mezunu olanların oranı(kadın-erkek-toplam)
		Lise mezunu olanların oranı(kadın-erkek-toplam)
		Üniversite olanların oranı(kadın-erkek-toplam)
Çevre	İklim	En sıcak ayın ortalama sıcaklığı (santigrat derece)
		En soğuk ayın ortalama sıcaklığı (santigrat derece)
		Yağış miktarı (litre/m ²)
		Yıllık yağmurlu gün sayısı
		Günlük toplam güneşlenme saati sayısı
	Hava Kalitesi ve Gürültü	Gündüz gürültüsüne (>55 dB(A)) maruz kalan sakinlerin oranı
		Gece gürültüsüne (>45 dB(A)) maruz kalan sakinlerin oranı
		Kişi başına CO ₂ emisyonları
		Kış sisi: Kükürt dioksit (SO ₂) konsantrasyonlarının 125 µg/m ³ 'ü aştığı gün sayısı.
		Yaz sisi: Ozon (O ₃) konsantrasyonlarının 120 µg/m ³ 'ü aştığı gün sayısı.

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Çevre (Devamı)	Hava Kalitesi ve Gürültü (Devamı)	Azot dioksit (NO ₂) konsantrasyonlarının 200 µg/m ³ 'ü aştığı gün sayısı
		Partikül madde PM ₁₀ konsantrasyonlarının 50 µg/m ³ 'ü aştığı gün sayısı
		Ortam havasındaki kurşun (Pb) konsantrasyonu (µg/m ³)
		Toplam karbondioksit (CO ₂) emisyonu (ton)
		Toplam karbon monoksit (CO) emisyonu (ton)
		Toplam metan (CH ₄) emisyonu (ton)
		Toplam metan dışı uçucu organik bileşik (NVOC) emisyonları (ton)
		Toplam kükürt dioksit SO ₂ emisyonu (ton)
		Toplam azot dioksit NO ₂ emisyonu (ton)
	Su	Kişi başına yıllık su tüketimi (m ³)
		İçme suyu sistemine bağlı konutların yüzdesi
		Konutların kanalizasyon arıtma sistemine bağlı yüzdesi
		Yılda su kısıtlaması uygulanan gün sayısı
		Planlı su kesintisi sayısı, yılda gün
	Atık Yönetimi	Kişi başına düşen yıllık toplanan katı atık miktarı
		Katı atıkların depolama alanlarında işlenme oranı
		Yakma fırınlarında işlenen katı atık oranı
		Katı atıkların geri dönüşüm yoluyla işlenme oranı
		Katı atıkların diğer yöntemlerle işlenme oranı
		Kişi başına düşen yıllık zehirli atık miktarı
	Arazi Kullanımı	Toplam arazi alanı (km ²) kadastro kayıtlarından
		Kişi başına düşen halkın erişebildiği yeşil alan sayısı
		Yeşil alana 15 dakikalık yürüme mesafesindeki nüfus oranı
		Yeşil alanların oranı
		Tarım amaçlı kullanılan alanın oranı
		Maden çıkarımı yapılan alanın oranı
		Alanın sanayi ve imalat amaçlı kullanım oranı
		Karayolu ağı kullanımındaki alanın oranı

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Çevre (Devamı)	Arazi Kullanımı (Devamı)	Demiryolu ağı kullanımındaki alanın oranı
		Limanlardaki alanın kullanım oranı
		Havaalanlarında alanın kullanım oranı
		Su arıtma tesislerinin kullanıldığı alanın oranı
		Atık bertarafı için kullanılan alanın oranı
		Alanın ticaret ve iş amaçlı kullanım oranı
		Alanın spor ve eğlence amaçlı kullanım oranı
		Alanın konut/yerleşim amaçlı kullanım oranı
		Kullanılmayan alanın mülkiyeti, kirlenmiş arazi de dahil olmak üzere.
		Özel koruma tedbirleri altındaki kentsel alanın mülkiyeti
		Nüfus yoğunluğu: km ² başına toplam yerleşik nüfus
		Net konut yoğunluğu – konut alanı başına düşen nüfus sayısı
	Enerji Kullanımı	Kişi başı elektrik tüketimi (1000 kWh)
		Kişi başına gaz tüketimi (Mtoe)
		Ulaşım sektöründe elektrik kullanımının payı
		Sanayi sektöründe elektrik kullanımının payı
		Evsel sektörde elektrik kullanımının payı
		Ticari sektörde elektrik kullanımının payı
Seyahat ve Ulaşım	Seyahat Desenleri	İşe gidiş gelişlerde tren/metro kullanımının yüzdesi
		İşe arabayla gidiş gelişlerin yüzdesi
		İşe otobüsle yapılan yolculukların yüzdesi
		Tramvayla işe gidiş gelişlerin yüzdesi
		İşe motosikletle yapılan yolculukların yüzdesi
		İşe bisikletle yapılan yolculukların yüzdesi
		İşe yürüyerek gidişlerin yüzdesi
		İşe gidiş gelişlerin diğer ulaşım yöntemleriyle yapılanlarının yüzdesi
		Otomobillerdeki ortalama yolcu sayısı
		İşe gidiş-dönüş ortalama süresi (dakika)
		Yoğun saatlerde şehir içi araç trafiğinin ortalama hızı (km/saat)

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Seyahat ve Ulaşım (Devamı)	Seyahat Desenleri (Devamı)	Yoğun saatlerde otobüs için ortalama bekleme süresi (dakika)
		Hava yoluyla erişilebilirlik
		Demiryolu ile ulaşım imkânı
		Karayoluyla ulaşım imkânı
		Çok modlu ulaşım imkânı
		Bin kişi başına kayıtlı araç sayısı
		Trafik kazaları (ölüm veya ciddi yaralanma) 1000 nüfus başına
		Şehirde çalışanların işe gidip gelenlerin oranı
		Şehirde yaşayanların şehir dışından işe gidip gelenlerin oranı
		Toplu taşıma ağının uzunluğunun arazi alanına oranı
		Kişi başına düşen toplu taşıma ağı uzunluğu
		Gündüz ve gece nüfusunun oranı
		Kişi başına günlük toplu taşıma ile kat edilen toplam kilometre
Bilgi Toplumu	Kullanıcılar ve Altyapı	Bilgisayara sahip hane sayısının oranı
		Geniş bant internet erişimine sahip hane halklarının oranı
		Evde internet erişimi olan hane sayısının yüzdesi
		İlköğretim düzeyinde 100 öğrenci başına düşen bilgisayar sayısı
		Ortaöğretim düzeyinde 100 öğrenci başına düşen bilgisayar sayısı
		Üniversite düzeyinde veya eşdeğerinde Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) bölümü öğrenci sayısı
		Herkese Açık İnternet Erişim Noktalarının (PIAP) Sayısı
	Yerel e-Devlet	Şehrin resmi internet sitesi (Evet/Hayır)
		Şehrin resmi internet sitesine yapılan ziyaret sayısı
		Resmî web sitesinden indirilebilen idari form sayısı
		Elektronik olarak gönderilebilen idari form sayısı
	Bilişim ve iletişim teknolojileri sektörü	Bilişim ve iletişim teknolojisi ürünleri üreten yerel şirketlerin oranı
		Bilişim ve iletişim teknolojisi ürünleri üreten işgücünün yüzdesi
		Bilişim ve iletişim teknolojileri hizmetleri sağlayan işgücünün yüzdesi
		İş gücünün BİT içeriği üreten yüzdesi

Tablo 2.3: AB Kentsel Denetim Programı Gösterge Seti (Devamı)

Ana Bölüm	Alt Bölüm	Göstergeler
Kültür ve Rekreasyon	Kültür ve Rekreasyon	Konserler (yılda)
		Konser katılımı (yıllık)
		Konser koltuk sayısı
		Sinema koltuk sayısı (toplam kapasite)
		Sinema izleyici sayısı (yıllık)
		Müze sayısı
		Müze ziyaretçi sayısı (yıllık)
		Tiyatro sayısı
		Tiyatro koltuk sayısı
		Tiyatroya gidiş-dönüş (yıllık)
		Halk kütüphanelerinin sayısı (tüm dağıtım noktaları)
		Halk kütüphanelerinden ödünç alınan kitap ve diğer medya materyallerinin sayısı (yılda)
		Kişi başına yıllık sinema ziyaret sayısı
		1000 sakine düşen sinema koltuğu sayısı
		1000 sakine düşen konser sayısı
		Kişi başına yıllık konser katılımı
		Kişi başına yıllık tiyatro ziyaret sayısı
		Kişi başına düşen yıllık müze ziyaretçi sayısı
	Turizm	Kayıtlı konaklama tesislerinde yıllık toplam turist geceleme sayısı
		Mevcut yatak sayısı
		En yakın havalimanını kullanan hava yolcusu sayısı
		En yakın havalimanını kullanan hava yolcusu sayısı: Toplam gelen yolcu sayısı
		En yakın havalimanını kullanan hava yolcusu sayısı: Yurtiçi gelen yolcular
		En yakın havalimanını kullanan hava yolcusu sayısı: Toplam kalkışlar
		En yakın havalimanını kullanan hava yolcusu sayısı: Yurtiçi kalkışlar
		Kişi başına düşen hava yolcu sayısı
		Konaklama yerlerinin ortalama doluluk oranı
		En yakın havaalanından kalkan yurtiçi-yurtdışı yolcuların payı

Kaynak: European Commission & EUROSTAT, 2004, ss.18-51.

2.1.1.4. Avrupa Kentlerinde Yaşam Kalitesi Anketi

Avrupa komisyonu tarafından kişilerin memnuniyet algılarının tespit edilebilmesi için “Avrupa Kentlerinde Yaşam Kalitesi” anketi düzenlenerek üç yılda bir algı araştırması yapılmaktadır. Anket ile toplu taşıma hizmetleri, sağlık hizmetleri, doktorlar ve hastaneler, kamusal alan, yeşil alanlar, gürültü seviyesi, yerel mahallede yaşam memnuniyeti, turizm ve güvenlik alanlarından oluşan göstergeler ile Avrupa’nın belli kentlerinde yaşayan kent sakinlerinin kentlerinden duydukları memnuniyetleri araştırılmaktadır (Eurostat, 2025). Algı anketi 2023 yılında kentte yaşamının memnuniyeti, güvenli ve uyumlu bir kent, iş durumu, ev bulma ve geçim sağlama, kent içinde dolaşmak, kentte kültür, meydanlar, parklar ve sağlık hizmetleri, sağlıklı kentler ve algılanan yerel yönetimin kalitesi bölümlerinden oluşan raporla ayrıntılı olarak paylaşılmıştır (European Commission, 2023, ss. 13-106).

2.1.1.5. OECD Daha İyi Yaşam Endeksi göstergeleri

OECD Stiglitz-Sen-Fitoussi raporunun bulgularından yararlanarak oluşturduğu “Daha İyi Yaşam Girişimi” çerçevesinde konut, gelir, iş, topluluk, eğitim, çevre, yönetim, sağlık, memnuniyet, güvenlik ve iş-yaşam dengesinden oluşan refahın on bir bileşenini tanımlamış ve “Hayat Nasıl” raporunda yayınlanmıştır. Bu analizle birlikte yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen politika kararlarını iyileştirmek ve insanların hayatta neye önem verdiğine dair soruyu yanıtlayabilmek için 2011 yılında “Daha İyi Yaşam Endeksi” geliştirilmiştir (Aachener-Stiftung, 2015). Endeks çalışmasıyla belirlenen 11 kategori ve 30 gösterge belirlenmiştir (OECD, 2020;2024). İlgili gösterge seti Tablo 2.4’ de yer almaktadır.

Tablo 2.4: OECD Daha İyi Yaşam Endeksi Göstergeleri

Kategori	Gösterge
Gelir ve servet	Hane halkı geliri
	S80/S20 gelir payı oranı (Gelir dağılımının en üst %20'lik diliminin ortalama (eşdeğerleştirilmiş) hane halkı kullanılabilir gelirinin, gelir dağılımının en alt %20'lik diliminin ortalama gelirine oranı)
	Hane halkı serveti
İş ve iş kalitesi	İstihdam oranı
	Cinsiyetler arası ücret farkı
	Ücretli işte uzun çalışma saatleri

Tablo 2.4: OECD Daha İyi Yaşam Endeksi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Konut	Konutun uygun fiyatlılığı
	Aşırı kalabalık oranı (Aşırı kalabalık koşullarda yaşayan hane halklarının yüzdesi)
Sağlık	Doğumda beklenen yaşam süresi
	Algılanan sağlık
Eğitim (Bilgi ve Beceri)	Öğrencilerin okuma becerileri
	Öğrencilerin becerileri (matematik, fen bilimleri)
	Beceri düzeyi düşük öğrenciler
	Yetişkinlerin sayısal becerileri
	Yetişkinlerin okuryazarlık becerileri
Çevresel kalite	Hava kirliliği
	Aşırı sıcaklıklara maruz kalma
	Yeşil alanlara erişim
Öznel iyilik hali	Yaşam memnuniyeti
	Negatif duygu dengesi
Emniyet	Cinayetler
	Kendini güvende hissetmede cinsiyet farkı
	Gece kendini güvende hissetme
İş-yaşam dengesi	İzin
	Toplam çalışma saatlerinde cinsiyet farkı
	Zaman kullanımından memnuniyet
	Uzun, ödenmemiş çalışma saatleri
Sosyal bağlantılar	Sosyal etkileşimler ve sosyal destek
Sivil katılım	Seçmen katılımı
	Hükümette söz sahibi olmamak

Kaynak: OECD, How's Life? 2020 & How's Life? 2024. Erişim Tarihi: 25.01.2026

2.1.1.6. ISO 37120 Kent Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Kentlerin performansını ölçebilmek için güvenilir ve standartlaştırılmış göstergelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaca yanıt olarak ISO tarafından geliştirilen ISO 37120 standardı, kent hizmetleri ve yaşam kalitesine ilişkin göstergelerin belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu standart ilk olarak 2014 yılında yayınlanmış ve daha

sonra sürdürülebilir kentler ve topluluklar konulu ISO/TC 268 teknik komitesi tarafından güncellenerek 2. baskı 2018 yılında yayımlanmıştır. 19 kategori 111 adet gösterge içeren standart, kentlerin performansını ölçmek, karşılaştırma yapmak ve kentsel gelişimi desteklemek için bir çerçeve sunmaktadır (ISO 37120:2018, 2018). ISO 37120 standardına ait gösterge tablo 2.5’ de yer almaktadır.

Tablo 2.5: ISO 37120 Kent Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Kategori	Gösterge
Ekonomi	Şehrin işsizlik oranı
	Ticari ve endüstriyel gayrimenkullerin değerlendirilmiş değerinin, tüm gayrimenkullerin toplam değerlendirilmiş değerine oranı
	Tam zamanlı çalışan kişilerin yüzdesi
	Genç işsizlik oranı
	100.000 nüfus başına düşen işletme sayısı
	Yıllık 100.000 nüfus başına düşen yeni patent sayısı
	Yıllık ziyaretçi konaklama sayısı (geceleme) 100.000 nüfus başına
	Ticari hava bağlantısı (aktarmasız ticari hava yolu destinasyonlarının sayısı)
	Ekonomi profili göstergeleri
Eğitim	Okula kayıtlı kız çocuklarının okul çağındaki yüzdesi
	İlköğretimi tamamlayan öğrencilerin yüzdesi: hayatta kalma oranı
	Ortaöğretimi tamamlayan öğrencilerin yüzdesi: hayatta kalma oranı
	İlköğretim öğrenci-öğretmen oranı
	Okula kayıtlı okul çağındaki nüfusun yüzdesi
	100.000 nüfus başına yükseköğretim diploması sayısı
Enerji	Kişi başına toplam son kullanım enerji tüketimi (GJ/yıl)
	Toplam nihai kullanım enerjisinin yenilenebilir kaynaklardan elde edilen yüzdesi
	Şehir nüfusunun yetkili elektrik hizmetine sahip olan yüzdesi
	100.000 nüfus başına doğalgaz dağıtım hizmeti bağlantı sayısı (konut)
	Kamu binalarının yıllık nihai enerji tüketimi (GJ/m ²)
	Kamu sokak aydınlatmasının kilometre başına elektrik tüketimi (kWh/yıl)
	Hane başına yıllık ortalama elektrik kesintisi süresi
	Enerji profili göstergeleri
Çevre ve iklim değişikliği	İnce partikül madde (PM _{2.5}) konsantrasyonu
	Partikül madde (PM ₁₀) konsantrasyonu
	Kişi başına düşen ton cinsinden ölçülen sera gazı emisyonları
	Doğal koruma altına alınan alanların yüzdesi
	NO ₂ (azot dioksit) konsantrasyonu

Tablo 2.5: ISO 37120 Kent Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Çevre ve iklim değişikliği (Devamı)	SO2 (kükürt dioksit) konsantrasyonu
	O3 (ozon) konsantrasyonu
	Gürültü kirliliği
	Yerli tür sayısındaki yüzdesel değişim
Finans	Borç ödeme oranı (bir şehrin öz kaynak gelirine oranla borç ödeme giderleri)
	Toplam harcamaların yüzdesi olarak sermaye harcamaları
	Toplam gelirlerin yüzdesi olarak öz kaynak gelirleri
	Tahsil edilen verginin, faturalandırılan vergiye oranı
	Finansal profil göstergeleri
Yönetişim	Şehir düzeyindeki görevlere seçilenlerin toplam içindeki kadınların yüzdesi
	Şehir yetkilileri tarafından işlenen yolsuzluk ve/veya rüşvet suçlarından mahkûmiyet sayısı (100.000 nüfus başına)
	Seçmen yaşına ulaşmış nüfusun yüzdesi olarak kayıtlı seçmen sayısı
	Son yerel seçimlerdeki seçmen katılımı (kayıtlı seçmenlerin yüzdesi olarak)
Sağlık	Ortalama yaşam beklentisi
	100.000 nüfus başına düşen hastane yatak sayısı
	100.000 nüfus başına düşen hekim sayısı
	Beş yaş altı ölüm oranı (1000 canlı doğum başına)
	100.000 nüfus başına düşen hemşire ve ebelik personeli sayısı
	100.000 nüfus başına intihar oranı
Konut	Şehir nüfusunun yetersiz konutlarda yaşayan yüzdesi
	Uygun fiyatlı konutlarda yaşayan nüfusun yüzdesi
	100.000 nüfus başına evsiz sayısı
	Kayıtlı yasal tapusu olmayan hane halklarının yüzdesi
	Konut profili göstergeleri
Nüfus ve sosyal koşullar	Uluslararası yoksulluk sınırının altında yaşayan şehir nüfusunun yüzdesi
	Şehir nüfusunun ulusal yoksulluk sınırının altında yaşayan yüzdesi
	Gini eşitsizlik katsayısı
	Nüfus ve sosyal koşullar profil göstergeleri
Rekreasyon	Kişi başına düşen kapalı kamusal rekreasyon alanı metrekaresi
	Kişi başına düşen kamuya açık açık hava rekreasyon alanı metrekaresi
Güvenlik	100.000 nüfus başına itfaiyeci sayısı
	Nüfusun 100.000'i başına yangın kaynaklı ölüm sayısı
	100.000 nüfus başına doğal afet kaynaklı ölüm sayısı
	100.000 nüfus başına düşen polis memuru sayısı
	100.000 nüfus başına cinayet sayısı

Tablo 2.5: ISO 37120 Kent Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Güvenlik (Devamı)	100.000 nüfus başına gönüllü ve yarı zamanlı itfaiyeci sayısı
	Acil müdahale hizmetlerinin ilk çağrıdan itibaren yanıt süresi
	100.000 nüfus başına mülkiyete karşı işlenen suçlar
	Sanayi kazaları sonucu meydana gelen ölüm sayısı (100.000 nüfus başına)
	100.000 nüfus başına kadınlara karşı işlenen şiddet suçlarının sayısı
Katı atık	Düzenli katı atık toplama hizmetinden yararlanan şehir nüfusunun yüzdesi (konut)
	Kişi başına düşen toplam toplanan belediye katı atığı miktarı
	Şehrin katı atıklarının geri dönüştürülen yüzdesi
	Şehrin katı atıklarının ne kadarının düzenli bir çöplüğe atıldığı yüzdesi.
	Şehrin katı atıklarının enerji üretim tesislerinde işlenen yüzdesi.
	Şehrin katı atıklarının biyolojik olarak arıtılıp yeniden kullanılan yüzdesi
	Şehrin katı atıklarının açık çöplüğe atılan yüzdesi.
	Şehrin katı atıklarının diğer yöntemlerle bertaraf edilme yüzdesi.
	Kişi başına tehlikeli atık üretimi (ton)
	Şehrin tehlikeli atıklarının geri dönüştürülen yüzdesi
Spor ve kültür	100.000 nüfus başına düşen kültür kurumları ve spor tesislerinin sayısı
	Belediye bütçesinin kültür ve spor tesislerine ayrılan yüzdesi
	100.000 nüfus başına yıllık kültürel etkinlik sayısı (örneğin sergiler, festivaller, konserler)
Telekomünikasyon	100.000 nüfus başına internet bağlantısı sayısı
	100.000 nüfus başına düşen cep telefonu bağlantı sayısı
Ulaşım	100.000 nüfus başına düşen toplu taşıma sistemi uzunluğu
	Kişi başına düşen yıllık toplu taşıma yolculuğu sayısı
	Kişisel araç dışında bir ulaşım yöntemini kullanarak işe gidip gelenlerin yüzdesi
	100.000 nüfus başına düşen bisiklet yolu ve şeritlerinin kilometre cinsinden uzunluğu
	100.000 nüfus başına trafik kaynaklı ölüm sayısı
	Yoğun saatlerde en az 20 dakikada bir sefer yapan toplu taşıma araçlarına 0,5 km mesafede yaşayan nüfusun yüzdesi
	Ortalama işe gidiş-dönüş süresi
	Ulaşım profili göstergeleri
Kentsel/yerel tarım ve gıda güvenliği	100.000 nüfus başına toplam kentsel tarım alanı
	Şehre sağlanan toplam gıdanın yüzdesi olarak yerel olarak üretilen gıda miktarı
	Şehir nüfusunun yetersiz beslenen yüzdesi

Tablo 2.5: ISO 37120 Kent Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Kentsel/yerel tarım ve gıda güvenliği (Devamı)	Şehir nüfusunun aşırı kilolu veya obez olan yüzdesi — Vücut Kitle İndeksi
Kentsel planlama	100.000 nüfus başına yeşil alan (hektar)
	Şehir alanının yüzdesi olarak gayri resmi yerleşimlerin alan büyüklüğü
	İş-konut oranı
	Temel hizmet yakınlığı
	Kentsel planlama profil göstergeleri
Atık su	Atık su toplama hizmetinden yararlanan şehir nüfusunun yüzdesi
	Şehrin atık sularının merkezi arıtma sistemine tabi tutulan yüzdesi
	Geliştirilmiş sanitasyon olanaklarına erişimi olan nüfusun yüzdesi
	Atık su arıtımının uyumluluk oranı
Su	Şehir nüfusunun içme suyu temin hizmetinden yararlanan yüzdesi
	Şehir nüfusunun iyileştirilmiş su kaynağına sürdürülebilir erişiminin yüzdesi
	Kişi başına toplam evsel su tüketimi (litre/gün)
	İçme suyu kalitesine uyum oranı
	Kişi başına toplam su tüketimi (litre/gün)
	Hane başına yıllık ortalama su kesintisi süresi
	Su kaybı yüzdesi (hesaba katılmayan su)

Kaynak: ISO 37120:2018**2.1.2. Türkiye’de Hazırlanan Göstergeler**

Türkiye’de kentlerin sürdürülebilir, yaşanabilir ve kapsayıcı olabilmesi için kentsel yaşam kalitesinin araştırılması son yıllarda önem kazanmıştır. Bu kapsamda nesnel ve öznel göstergeler kullanılarak kentlerde yaşam kalitesinin ölçülmesi hedeflenmektedir.

2.1.2.1. Öncelikli Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Türkiye ile Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF) tarafından yürütülen “Temel Hizmetlerde Kapasite Geliştirilmesi Projesi” kapsamında İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü koordinasyonunda gerçekleştirilmiştir. Türkiye ve UNICEF iş birliğiyle il düzeyinde yaşam kalitesini iyileştirmek amacıyla eğitim, sağlık, sosyal hizmet, su gibi temel konuları kapsayan 25 adet gösterge oluşturulmuştur (İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2014, s. 27). İlgili gösterge seti Tablo 2.6’ da yer almaktadır.

Tablo 2.6: Öncelikli Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Göstergeler	
1	Sağlık Personeli yardımı ile yapılan doğumların toplam doğuma oranı
2	Rutin Aşılama Oranı
3	Sağlık sisteminde hekim başına ve yatak başına düşen hasta sayısı
4	Düşük doğum ağırlıklı bebek oranı
5	Bebek Ölüm Hızı (0-1) yaş ve 5 yaş altı ölüm hızı
6	Gebeliği önleyici modern yöntem kullanım oranı
7	İntihar hızı
8	İlköğretimde 8.sınıfa erişim oranı
9	Evsiz (barınacak yeri olmayan) insan sayısı ve oranı
10	Sağlıklı suya hiç ulaşamayan hane oranı
11	Kanalizasyona hiç ulaşamayan hane oranı
12	Ortaöğretimde net okullulaşma oranı
13	Okul öncesi eğitimden yararlanan çocuk oranı (48-72 ay grubu-Anaokulu/Ana sınıfı)
14	İlköğretimde net okullulaşma oranı
15	Okuryazarlık oranı
16	Meslek edindirme amaçlı yaygın eğitim programlarından yararlananların sayısı, oranı
17	Sivil toplum örgütleri sayısı, üye sayısı ve oranı (Dernekler, Vakıflar, Sendikalar, Meslek Kuruluşları)
18	Yasal bildirim süresinden sonra nüfusa kayıt olan çocuk oranı
19	İstismara uğramış çocuk sayısı, oranı (2828 sayılı kanun kriterlerine göre)
20	Suçta sürüklenmiş çocuk oranı
21	Kişi ve mala karşı işlenen suçlarda davalı, davacı, sanık sayısı, oranı
22	Korunma ve bakım altında bulunan kişi sayısı (Çocuk, yaşlı, engelli), oranı
23	Korunma ve bakım için sırada bekleyen kişi sayısı (Çocuk, yaşlı, engelli), oranı
24	Sosyal Güvenlik kapsamındaki insan sayısı (Emekli Sandığı, SSK ve Bağ-Kur), oranı
25	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından ve 2022 sayılı kanundan yararlananların sayısı ve oranı

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Öncelikli Yaşam Kalitesi Göstergeleri. <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/-ncelikli-yasam-kalitesi-gostergeleri>. Erişim Tarihi: 01.02.2026

2.1.2.2. Kentsel Göstergeler Kılavuzu

Varlığını günümüzde sürdürmeyen Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 2007 yılında kentlerin mevcut durumunu sistematik şekilde izlemek, karşılaştırılabilir veri üretmek ve benimsenecek kentsel politikaları desteklemek amacıyla “Kentsel Göstergeler Kılavuzu” nu hazırlamıştır. Kılavuzda demografi (nüfus, yaş dağılımı vb.), sosyal yapı (eğitim, sağlık, sosyal hizmetler vb.), ekonomik yapı (ekonomik faaliyetler, istihdam vb.), yurttaşlık (katılım, güvenlik vb.), mekânsal yapı (arazi kullanımı, yerleşme düzeni vb.), çevre (çevresel kalite konuları vb.), bilgi toplumu (teknoloji kullanımı, teknoloji altyapısı vb.) başlıklarından oluşan 7 temel alan ve 156 gösterge belirlenmiştir (İnan, 2018, s. 76; Sarı & Kındap, 2018, ss. 51-52). Bu kılavuz daha sonra sürdürülebilir kentsel gelişme kapsamında KENTGES gibi daha kapsamlı planların hazırlanmasında temel oluşturmuştur (Sarı & Kındap, 2018, s. 51).

2.1.2.3. Sosyo-ekonomik Haritalama

Bu proje İçişleri Bakanlığı’nın Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü koordinasyonunda “Stratejik Yerel Yönetişim Projesi” 2014 yılında Türkiye Cumhuriyeti ve AB ortak finansmanı ile yürütülmüştür. Hazırlanan “Sosyoekonomik Haritalama” ile kentlerin sosyo-ekonomik yapılarının tespit edilerek oluşan çıktıların haritalanması için geliştirmeler önerilmektedir. Çalışmada kentlerin durumu 13 adet kategori ve 110 adet gösterge ile tespit edilerek verilerin haritalama yazılımları aracılığıyla nasıl görselleştirileceği hakkında bilgi verilmektedir (İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2014, ss. 6-10). İlgili gösterge seti Tablo 2.7’ de yer almaktadır.

Tablo 2.7: Sosyoekonomik Haritalama Göstergeleri

Kategori	Gösterge
Demografi	Nüfus yoğunluğu (Kent/kır)
	Nüfus artış hızı (Kent/kır)
	Nüfus dağılımı (Kent/kır)
	Net Göç hızı
	Çocuk nüfus oranı
	Genç nüfus oranı
	Yaşlı nüfus oranı
	Engelli nüfus oranı

Tablo 2.7: Sosyoekonomik Haritalama Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Demografi (Devamı)	Sokakta yaşayan nüfus
	Ortalama hane halkı büyüklüğü.
	Sokakta yaşayan çocuk
Sağlık	Doğurganlık oranı ve hızı
	Sağlık personeli yardımıyla yapılan doğum oranı
	Beklenen yaşam süresi
	Düşük doğum ağırlıklı bebek oranı
	Bebek, çocuk ve beş yaş altı ölüm hızları (Binde)
	Anne ölüm hızı (Binde)
	Rutin aşılama oranı
	Aile planlamasından yararlanan doğurganlık yaşındaki kadınların oranı
	Sürekli tedavi gerektiren kronik hastalıklar oranı
	Bulaşıcı hastalıklar, HIV/AIDS
	100.000 kişi başına düşen doktor sayısı
	100.000 kişi başına düşen hemşire sayısı
	100.000 kişi başına düşen sağlık personeli sayısı
	100.000 kişi başına düşen diş hekimi sayısı
	Aile hekimi başına düşen kişi sayısı
Eğitim	Okur-yazarlık oranları (Kır-kent-kız-erkek)
	Ortalama eğitim görülen yıl sayısı
	Okullaşma oranı (kız ve erkek çocukları)
	Yükseköğretime katılım oranı (Kadın-Erkek)
	Ortaöğretim mezuniyet oranları (Kız-Erkek)
	Ortalama sınıf mevcudiyeti
	30 öğrenciyi geçen sınıflarda eğitim gören öğrenci oranı.
	Ortaöğretimde okul terk oranları
	Okul alt yapısı (Tuvalet, su, bilgisayar, vs.)
	Öğrencilerin başarı oranı
Eğitim Memnuniyeti	Okulda her branşta, öğrenci sayısına yetecek kadar öğretmen var
	Okulda derslerin boş geçtiği çok oluyor
	Öğretmenler çocuğumuzla yeterince ilgileniyor
	Çocuğumuzun durumu ile ilgili okuldan yeterli bilgi veriliyor

Tablo 2.7: Sosyoekonomik Haritalama Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Eğitim Memnuniyeti (Devamı)	Okulda öğretmenler çok sık değişiyor
	Okul temiz ve bakımlı
	Sınıflar kalabalık
	Okulun ısınması yeterlidir
	Okulda ders dışı kültür, sanat, spor, bilim vb. faaliyetler yeterlidir
	Okulun güvenliği yeterince sağlanıyor
	Okulun fiziki koşulları, çevre düzeni yeterlidir
	Okulda çocuğumu geleceğe hazırlayan iyi bir eğitim veriliyor
İstihdam, Gelir ve Sosyal Güvenlik	İşgücüne katılım oranı % (Kadın ve Erkek)
	İstihdam edilme oranı % (Kadın ve Erkek)
	Gençlerin işgücüne katılım oranı (18-25)
	Gençlerin istihdam edilme oranı %
	İşsizlik oranı
	Uzun süreli işsizlik oranı (6 aydan daha uzun)
	Ücretsiz istihdam oranı (Kadın ve Erkek)
	Kayıt dışı istihdam (Kadın ve Erkek)
	Çalışan çocuk sayısı
	Sokakta çalışan çocuk sayısı (Yaşa göre)
	Engellilerin istihdam edilme oranı %
	Mesleki eğitim kurslarına katılan nüfus oranı
	Açlık sınırının altında gelire sahip hane oranı
	Kayıt dışı istihdam oranı (Kadın ve Erkek)
	İşsizlik sigortasından yararlanan nüfus
	Sağlık sigortası kapsamındaki nüfus (Yaş-Cinsiyet)
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Kız çocuklarının okullaşma oranı (İlköğretim, ortaöğretim)
	Okur-yazar olmayan yetişkin kadın oranı
	Yükseköğretimde kadınlarda okullaşma oranı
	Kadınların Belediye ve İl Genel Meclislerinde, TBMM’de temsil oranı (Üyelerin % kaç kadın)
	Karar alma mekanizmalarında yer alma oranı (Kamuda üst düzey bürokrat olarak görev alma oranı)
	Sendika ve STK’larda kadın oranı (Kadın üye/toplam üye)

Tablo 2.7: Sosyoekonomik Haritalama Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (Devamı)	İşgücüne katılım oranı
	Ücretli çalışan kadın oranı
	Anne ölüm hızı/binde
	Sağlık personeli yardımıyla yapılan doğum oranı
	Kadına yönelik aile içi şiddete maruz kalan kadın sayısı
	Şiddete maruz kalan kadınların kamusal desteklere başvurma oranı
Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet ve Sosyal İçerme	Açlık sınırı altında yaşayan nüfusun sosyal yardımlardan yararlanma oranı
	Yoksulluk sınırı altında yaşayan nüfusun sosyal yardımlardan yararlanma oranı
	Engelli maaşı alanların oranı (Maaş alan engelli sayısı/toplam engelli sayısı)
	Yaşlılık maaşı alanların oranı (Maaş alan yaşlı sayısı/yaşlı nüfus)
	Devletin bakımında olan çocuk sayısı
	Evde aile yanında desteklenen çocuk sayısı
	Kreş imkânından yararlanan çocuk oranı
	Sığınma evi sayısı ve nüfus başına düşen sığınma evi
	Danışma merkezi sayısı ve nüfus başına düşen danışma merkezi
	Yaşlı evi gündüzlü bakım hizmetinden yararlanan yaşlı nüfus oranı
	Rehabilitasyon merkezlerine devam eden engelli nüfus oranı
	Sosyal yardım ve sosyal hizmet harcamalarının bütçeye oranı
Konut ve Altyapı	Barınma (Dayanıklı olmayan konut oranı, konut büyüklüğü, kaçak konut oranı, konuta erişim)
	Konut Hizmetleri (Kanalizasyona erişim, içilebilir suya erişim, telefon/internet bağlantısı olan hane oranı, elektrik bağlantısı olan konut oranı)
	Çevre hizmetleri (Arıtılmış atık su oranı, çöp toplama ve bertaraf edilme oranı, tıbbi atık ve kimyasal atıkların toplanma ve bertaraf oranı)
	Ulaşım hizmetleri (Ulaşım hizmetine erişim sorunu olan hane oranı, ulaşım sistemi çeşitliliği, hizmet saatleri gece 12.00'dan sonra)
	Fiyatlandırma (Su fiyatı, Elektrik fiyatı, Toplu taşıma ücretleri)
Katılımcılık	STK'ların Kent Konseyi çalışmalarına katılım oranı
	Kadın örgütlerinin kent konseyi çalışmalarına katılım oranı
	Kent konseyi bileşenlerinin içinde kadın oranı

Tablo 2.7: Sosyoekonomik Haritalama Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Katılımcılık (Devamı)	Muhtar çalışma grubuna katılan muhtarların oranı
	Vatandaşların yıl içinde katıldığı meclis toplantısı oranı
	Düzenli halk toplantıları mahallelilerin katılım oranı- Belediye meclisinde kadınlar, gençler ve engelliler temsil ediliyor mu?
	Belediye meclisinde kadın oranı
	Belediye meclisinde genç oranı
Şeffaflık/Hesap verebilirlik	Bir günde cevaplandırılan şikayetlerin oranı
	Bir günde çözümlenen şikâyetlerin oranı
	Haber bültenlerinin ulaştığı nüfus oranı
Yönetimde Etkinlik	Yerel yönetim-Belediyeler- ile merkezi yönetim kuruluşları arasında etkili koordinasyon mekanizmaları var mı?
	Hizmetlerdeki ilerlemeleri ölçen standartlar, performans kriterleri belirlenmiş mi?
Farklılıkların Görünürlüğü	Belediye ve il müdürlükleri tarafından kültürel farklılıkları, ekonomik durumları, yaş ve cinsiyet özellikleri nedeniyle kent yaşamına katılamayan, seslerini duyuramayan kesimlerin talep ve beklentilerini öğrenmeye, kentin sosyal ve demokratik yaşamına katılımlarını sağlamaya yönelik uygul amalar hayata geçiriliyor mu?
Afet Yönetimi	Riskli bölgelerdeki konut sayısı: Risk analizleri yapılmış mı?
	Müdahale eylem planı var mı: Öncelikler belirlenmiş mi?
	Okul, hastane vb. hizmet birimlerinin kontrolleri yapılmış mı?
	Afet sırasındaki müdahale araçları hazır mı?
	Afet sonrası müdahale araçları hazır mı?
	Kalıcı barınma olanakları ne kadar sürede sağlanıyor?

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, (2014).

Sosyoekonomik Haritalama: Kentin Sosyoekonomik Yapısını Anlamak ve
Görselleştirmek, Katılımcılık Rehberi 3/4.

2.1.2.4. Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE)

SEGE, Türkiye’ de iller ve ilçeler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerini nesnel olarak ölçen kapsamlı bir analiz ve karşılaştırma çalışmasıdır. İlk kez 1966 yılında çalışması yapılan SEGE akabinde ilçeler için 1966, 1981, 1985, 1996, 2004, 2017, 2022 yıllarında; iller için ise 1969, 1972, 1980, 1985, 1991, 1996, 2003, 2011, 2017 ve 2025 yıllarında çalışma yapılarak yayımlanmıştır (T.C. Sanayi ve

Teknoloji Bakanlığı, 2025). SEGE il düzeyinde yapmış olduğu 2025 çalışmasında 8 ana tema (demografi, eğitim, sağlık, istihdam, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, ekonomi, erişilebilirlik ve yaşam kalitesi) ve 52 değişkenden oluşan gösterge ile çok boyutlu bir değerlendirme sunarken, kamu politikaları, bölgesel planlama ve yatırım stratejileri için dayanak oluşturmaktadır (SEGE, 2025, ss. 1-3). İl SEGE 2025 gösterge seti Tablo 2.8’de yer almaktadır.

Tablo 2.8: İl SEGE 2025 Göstergeleri

Kategori	Gösterge
Demografi	Nüfus Yoğunluğu
	Net Göç Hızı
	Şehirleşme Oranı
	Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü
	Adölesan (DSÖ 10-19 yaş) Doğurganlık Oranı
İstihdam	İşsizlik Oranı
	İstihdam Oranı
	Çalışma Çağındaki Nüfusun İl Nüfusuna Oranı
	Çalışma Çağı Nüfusu İçinde Aktif Çalışma Oranı
	Kadınların Çalışma Çağı Nüfusu İçinde Aktif Çalışma Oranı
	İmalat Sanayii İstihdamının Sigortalı İstihdam İçindeki Oranı
	Yüksek ve Orta-Yüksek Teknoloji Sektörlerinde Çalışan Oranı
	Ortalama Günlük Kazanç
Eğitim	Okuryazar Kadın Oranı
	Ortaöğretim Net Okullaşma Oranı
	Ortalama TYT Puanı
	Yüksekokul veya Fakülte Mezun Oranı
	Ortaöğretimde Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
	Ortalama Eğitim Süresi
Sağlık	Yüz Bin Kişiye Düşen Hastane Yatak Sayısı
	Yüz Bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı
	Yüz Bin Kişiye Düşen Eczane Sayısı
	Primi Devlet Tarafından Ödenen Nüfusun İl Nüfusuna Oranı
	Bebek Ölüm Hızı

Tablo 2.8: İl SEGE 2025 Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Rekabetçi ve Yenilikçi Kapasite	Kişi Başına Düşen İhracat Tutarı
	İmalat Sanayii İşyerlerinin Türkiye İçindeki Payı
	İmalat Sanayii Kayıtlı İşyeri Oranı
	Sanayi Elektrik Tüketiminin Türkiye İçindeki Payı
	Yüz Bin Kişiye Düşen Yabancı Sermayeli Şirket Sayısı
	Yüksek Lisans veya Doktora Mezunu Oranı
	Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı
	Turizm Yatırım-İşletme ve Basit Konaklama Belgeli Tesislerin Yatak Sayısının Türkiye İçindeki Payı
	Teşvik Belgeli Yatırım Tutarının Türkiye İçindeki Payı
	Ar-Ge Harcamasının Türkiye İçindeki Payı
	15 Yaş Üzeri Nüfusa Düşen Fikri Mülkiyet Ortalaması
	15 Yaş Üzeri Nüfusa Düşen E-Ticaret İşlem Sayısı
Ekonomi	Banka Kredilerinin Türkiye İçindeki Payı
	Kişi Başına Düşen Banka Mevduatı Tutarı
	Kişi Başına Düşen GSYH
	15 Yaş Üzeri Nüfusa Düşen ATM Sayısı
	Kişi Başına Düşen Vergi Gelirleri Tutarı
Ulaşım (Erişilebilirlik)	Hane Başına Sabit Geniş bant İnternet Abone Sayısı
	Kişi Başına Düşen Mobil Telefon (GSM) Abone Sayısı
	Otoyol ve Devlet Yollarının Yük/Km Değeri
	Demir Yolu Yolcu Sayısının Türkiye İçindeki Payı
	Hava Yolu Yolcu Sayısının Türkiye İçindeki Payı
Yaşam Kalitesi	Bin Kişiye Düşen AVM Brüt Kiralanabilir Alan
	Atık Hizmeti Verilen Nüfusun Toplam İl Nüfusu İçindeki Payı
	Kişi Başı Mesken Elektrik Tüketimi
	Bin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı
	Kamuya Açık Alan Oranı
	Yüz Bin Kişi Başına Sinema ve Tiyatro Koltuğu Sayısı

Kaynak: İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, 2025.

2.1.2.5. İllerde Yaşam Endeksi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ilk kez 2015 yılında yayımlanan İllerde Yaşam Endeksi ile objektif ve subjektif göstergeler kullanarak il düzeyinde yaşam koşullarının karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi amaçlanmıştır. Endeks, konut, çalışma yaşamı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam ve yaşam memnuniyeti olmak üzere 11 ana kategori ve 41 gösterge içermektedir. İlgili çalışma için endeks 0 ile 1 arasında belirlenen değerler ile ölçülmekte ve değer 1'e yaklaştıkça daha iyi yaşam düzeyi ifade edilmektedir. Endeks kamu politikalarının şekillendirilmesinde veri temelli bir destek sunmaktadır (TÜİK, 2016). İllerde yaşam endeksi gösterge seti Tablo 2.9' da yer almaktadır.

Tablo 2.9: TÜİK İllerde Yaşam Endeksi Göstergeleri

Kategori	Gösterge
Konut	Fert başına düşen oda sayısı
	Konutun içinde tuvalet mevcudiyeti oranı
	Konutun kalitesinde problem yaşayanların oranı
Çalışma hayatı	İstihdam oranı
	İşsizlik oranı
	Ortalama günlük kazanç (TL)
	İşinden memnuniyet oranı
Gelir ve servet	Kişi başına düşen tasarruf mevduatı (TL)
	Orta ve üstü gelir grubundaki hanelerin oranı
	Temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını beyan eden hanelerin oranı
Sağlık	Bebek ölüm hızı
	Doğuşta beklenen yaşam süresi (Yıl)
	Hekim başına düşen müracaat sayısı
	Sağlığından memnuniyet oranı
	Kamunun sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı
Eğitim	Okul öncesi eğitimde (3-5 yaş) net okullaşma oranı
	TEOG sistemi yerleştirmeye esas puan ortalaması
	YGS puan ortalaması
	Fakülte veya yüksekokul mezunlarının oranı
	Kamunun eğitim hizmetlerinden memnuniyet oranı

Tablo 2.9: TÜİK İllerde Yaşam Endeksi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Çevre	PM10 istasyon değerleri ortalaması (hava kirliliği)
	Km2'ye düşen orman alanı
	Atık hizmeti verilen nüfusun oranı
	Sokaktan gelen gürültü problemi yaşayanların oranı
	Belediyenin temizlik hizmetlerinden memnuniyet oranı
Güvenlik	Cinayet oranı
	Ölümlü ve yaralanmalı trafik kazası sayısı
	Gece yalnız yürürken kendini güvende hissedendenlerin oranı
	Kamunun asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranı
Sivil Katılım	Mahalli idareler seçimlerine katılım oranı
	Siyasi partilere üyelik oranı
	Sendika/dernek faaliyetleri ile ilgili olanların oranı
Altyapı hizmetlerine erişim	İnternet abone sayısı (yüz kişiye)
	Kanalizasyon ve şebeke suyuna erişim oranı
	Havalimanına erişim oranı
	Belediyenin toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet oranı
Sosyal yaşam	Sinema ve tiyatro seyirci sayısı (yüz kişiye)
	Bin kişi başına düşen alışveriş merkezi alanı
	Sosyal ilişkilerinden memnuniyet oranı
	Sosyal hayatından memnuniyet oranı
Yaşam memnuniyeti	Mutluluk düzeyi

Kaynak: TÜİK, İllerde yaşam endeksi gösterge değerleri, 2015.

2.1.2.6. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Türkiye’de çevre ve sürdürülebilir kalkınma politikalarının geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla TÜBA tarafından çevre çalışma grubu kurulmuş ve bu çalışma grubunun önemli çıktılarından biri “Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Türkiye İçin Bir Veri Sistemi Önerisi” isimli çalışma olmuştur. Bu çalışma ile TÜBA Türkiye’de yaşam kalitesini ölçmek için kullanılabilecek göstergelerin belirlenmesi ve bu göstergelerin politika üretimine nasıl yansıtacağını ortaya koymayı amaçlamaktadır (TÜBA, T.siz.). Bu kapsamda TÜBA yaşam kalitesini ölçmek için farklı alanları kapsayan gösterge seti önermiştir. 8 ana kategori ve 67 gösterge ile belirlenen veri seti önerisi Türkiye’de

yaşam kalitesinin bilimsel yöntemlerle ölçülmesi adına temel oluştururken yaşam kalitesinin birçok faktörle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. İlgili gösterge seti Tablo 2.10’da yer almaktadır.

Tablo 2.10: TÜBA Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Kategori	Göstergeler
Çevre Kalitesi ve Sürdürülebilirlik	İklimin Yaşama Uygunluğu
	Hava Kirliliği Göstergeleri
	Akarsuların Kalitesi
	Denizlerin Su Kalitesi
	Atık Suların Ne Kadarının Arıtıldığı
	Katı Atıkların Ne Kadarının Toplandığı ve Dönüştürüldüğü
	Kişi Başına Konutlarda Kullanılan Elektrik Enerjisi
	Arazi Kullanımında Ormanlık Alan Oranı
Nüfus	Nüfus Yoğunluğu
	Nüfus Artış Hızı
	Göçmen Nüfus Oranı
	Net Göç Hızı
	Toplumsal Çeşitlilik
	Engelli Nüfus Oranı
	Genç Nüfus Oranı
	Yaşlı Nüfus Oranı
Sağlık Durumu	Kişi Başına Tüketilen Kalori
	Bebek Ölüm Oranı
	Tamamen Aşılı Çocukların Oranı
	Sağlık Sigortası Olan Nüfus Oranı
	100 Bin Kişi Başına Doktor
	100 Bin Kişi Başına Hemşire
	100 Bin Kişi Başına Yatak
	Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi
	Perinatal Ölüm Oranı
Eğitim	Yetişkin Nüfus Okur Yazarlık Oranı
	Ortalama Eğitim Görülen Yıl Sayısı
	Anaokulu Eğitimi Görenlerin Oranı
	Temel Eğitim Görenlerin Oranı

Tablo 2.10: TÜBA Yaşam Kalitesi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Göstergeler
Eğitim (Devamı)	Lise Eğitimi Görenlerin Oranı
	Yüksek Öğretimde Okuyanların Oranı
Ekonomi	Kişi Başına GSMH ve GSYİH
	Kişi Başına GSMH ve GSYİH Artışı
	Kişi Başına Sanayi ve Hizmetlerde kullanılan enerji miktarı
	İşsizlik Oranı
	Gençlerde İstihdam Edilmeyenlerin Oranı
	İşgücüne Katılım Oranı
	Tarım Dışı Faaliyetlerde Ücretli Çalışanlarda Kadın Oranı
	Yoksulluk Sınırının Altında Kalanların Oranı
	Toplam Tüketim İçinde Gıda Harcamalarının Oranı
Toplumsal Bütünleşme Düzeyi	Toplumsal Eşitsizlik Göstergesi
	Orta Sınıfların Büyüklüğü
	Düşey Mobilitenin Varlığı
	Boşanma Oranı
	Suç Oranı
	Uyuşturucu Kullanımının Yaygınlığı
	İntihar Oranı
	Tecavüz Olaylarının Sıklığı
	Töre Cinayeti Sıklığı
Siyasal Sistemin Niteliği	Siyasal Sistemin Demokratikliği ve Toplumun Temsili
	Seçimlerde Siyasal Kadroların Yenilenme Oranı
	Seçimlere Katılım Oranı
	Seçilenler Arasında Kadın Oranı
	Sivil Toplumun Gelişmişliği
	Bin Kişiye Düşen Gazete Sayısı
	Günde Televizyon İzlenme Süresi
Yerleşme Kalitesi	Kişi Başına Düşen Yeşil Alan
	Uygun Fiyatlı Konut Arzı Yeterliliği
	Konutta Odabaşına Düşen Kişi Sayısı
	Merkezi Isıtma Bulunan Konutların Oranı
	Yasal Statüsü Olmayan Konutların Oranı

Tablo 2.10: TÜBA Yaşam Kalitesi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Göstergeler
Yerleşme Kalitesi (Devamı)	Toplu Taşıma Hizmetlerinin Gelişmişlik Düzeyi
	Gündelik Yaşamda Ulaşımında Kaybedilen Zaman
	Trafik Kazalarında Ölenlerin Sayısı
	Altyapının Engellilerin Yaşamını Kolaylaştıracak Şekilde Düzenlenme Derecesi
	Gürültü Kirliliği Düzeyi
	Dinlence ve Eğlence Hizmetlerinin Gelişmişliği
	Sağlıklı İçme Suyuna Ulaşabilenlerin Oranı
	Güvenli Kanalizasyon Bağlantısı Olanların Oranı

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı, Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi, 2018.

2.1.2.7. Ulusal Yaşanabilirlik Dizini (UYAD)

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2020 yılı Yatırım Programı İzleme ve Değerlendirme Raporunda Türkiye'de yaşam kalitesinin artırılması, yerleşimlerin gelişiminin izlenebilirliğinin artırılması ve kentlerdeki en küçük yerleşim birimine kadar yaşanabilirlik düzeyini ölçebilmek için UYAD oluşturulması ve yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalarla Türkiye için geliştirilecek dizinde yer alması gereken 16 gösterge alt seti belirlenmiştir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2021, s. 38). İlgili gösterge alt seti Tablo 2.11' de yer almaktadır.

Tablo 2.11: Ulusal Yaşanabilirlik Dizini Gösterge Alt Seti

Ulusal Yaşanabilirlik Dizini Gösterge Alt Seti	
1	İnsani Gelişmişlik Düzeyi
2	Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi
3	Planlama ve Tasarım Gelişmişlik Düzeyi
4	Çevre Gelişmişlik Düzeyi
5	Güvenlik ve Emniyet Gelişmişlik Düzeyi
6	Eğitim Hizmetleri Gelişmişlik Düzeyi
7	Sağlık hizmetleri Gelişmişlik Düzeyi
8	Enerji Kullanımı Gelişmişlik Düzeyi
9	Erişilebilirlik
10	Konut Gelişmişlik düzeyi

Tablo 2.11: Ulusal Yaşanabilirlik Dizini Gösterge Alt Seti (Devamı)

Ulusal Yaşanabilirlik Dizini Gösterge Alt Seti	
11	Halk Katılımı Gelişmişlik Düzeyi
12	Ulaşım Gelişmişlik Düzeyi
13	Altyapı gelişmişlik düzeyi
14	İklim gelişmişlik düzeyi
15	Kamusal Mekânlar Gelişmişlik düzeyi
16	Yeşil Alanlar Gelişmişlik Düzeyi

Kaynak: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2021.

2.1.2.8. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Yaşam Kalitesi Analizi

Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) tarafından tamamlanan çalışma ile Türkiye'nin TR63 bölgesi olarak adlandırılan Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerindeki yaşam koşullarını ölçmek ve yaşam kalitesine etki eden sorun alanlarının tespit edilerek yerel ve bölgesel politikaların belirlenme sürecine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışma 4 ana kategori, 13 alt kategori ve 100 gösterge ile yapılmıştır (DOĞAKA, 2014, ss. 14-31). DOĞAKA tarafından kullanılan gösterge seti Tablo 2.12' de yer almaktadır.

Tablo 2.12: DOĞAKA TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analizi Gösterge Seti

Ana Kategori	Alt Kategori	Göstergeler
Temel Göstergeler	Demografik Yapı	Toplam nüfus
		Yüzölçümü
		Şehirleşme oranı
		Hanehalkı ortalama büyüklüğü
		Nüfus yoğunluğu
		Yaş bağımlılık oranı
		Kaba boşanma oranı
		Kaba evlenme oranı

Tablo 2.12: DOĞAKA TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analizi Gösterge Seti (Devamı)

Ana Kategori	Alt Kategori	Göstergeler
Temel Göstergeler (Devamı)	Eğitim	Okur-yazar oranı
		Okur-yazar kadın oranı
		Lise veya dengi okul mezunu oranı
		Lise veya dengi okul mezunu kadın oranı
		Toplam yükseköğretim veya fakülte mezunu oranı
		Toplam üniversite mezunu kadın oranı
		Doktora mezunu/nüfus (bin kişi)
		Yüksek lisans ve doktora mezunu/nüfus (bin kişi)
		Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı- okul öncesi
		Şube başına düşen öğrenci sayısı- okul öncesi
		Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı- ilköğretim
		Şube başına düşen öğrenci sayısı- ilköğretim
		Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı- ortaöğretim / lise
		Şube başına düşen öğrenci sayısı- ortaöğretim / lise
		Kaloriferli okul oranı
		Okul başına düşen çok amaçlı salon
		Kütüphane varlığı / okul sayısı
		Spor salonu varlığı / okul sayısı
	Sağlık	Hastane sayısı
		Yatak sayısı
		Eczane sayısı
		Hekim sayısı
		On bin kişiye düşen yatak sayısı
		On bin kişiye düşen eczane sayısı
		On bin kişiye düşen hekim sayısı
		On bin kişiye düşen ASM sayısı
		ASM'lerdeki doktor başına düşen günlük ortalama muayene sayısı
		Kaba ölüm hızı (binde)
		Bebek ölüm hızı (binde)
		Sağlıkta algı endeksi

Tablo 2.12: DOĞAKA TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analizi Gösterge Seti (Devamı)

Ana Kategori	Alt Kategori	Göstergeler
Temel Göstergeler (Devamı)	Sosyal Yaşam	Tarihi turistik mekân sayısı
		Sinema, tiyatro salonu varlığı
		Müze ve öğren yeri varlığı
		Kültür-sanat merkezi varlığı
		Spor alanı varlığı
		Derneklere üye sayısı / nüfus
		Seçimlere katılma oranı
		Sosyal yaşam algı endeksi
		Toplumsal yaşam algı endeksi
	Güvenlik	Asayiş olay sayısı
		Terör olay sayısı
		Bin kişiye düşen polis sayısı
		Bin kişiye düşen suç oranı
		Asayiş olayları artış oran
		Güvenlik algı endeksi
Ekonomik Yapı	Ekonomik Kapasite	Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı / nüfus
		Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı
		Arsa m2 birim fiyatı rayiç bedeli
		Arsa m2 birim fiyatı rayiç bedeli
		Arsa m2 birim fiyatı rayiç bedeli
		İç talep potansiyeli (ilçe nüfusu/toplam nüfus)
		İlçelerde üniversite varlığı
		Alışveriş merkezi varlığı
		Toplam vergi tahsilatı 2013
		Toplam vergi tahsilatı 2012-2013 artış oranı
		Toplam vergi mükellef sayısı 2013
		Toplam vergi mükellef sayısı 2012-2013 artış oranı

Tablo 2.12: DOĞAKA TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analizi Gösterge Seti (Devamı)

Ana Kategori	Alt Kategori	Göstergeler
Ekonomik Yapı (Devamı)	Ticari Hayat	Kurumlar vergisi mükellefi sayısı 2013 (firma sayısı)
		Kurumlar vergisi mükellefi sayısı 2012- 2013 (firma sayısı) artış oranı
		Kurumlar vergisi mükellefi sayısı 2013 (firma sayısı) / nüfus (bin kişiye düşen firma)
		20+ personel çalıştıran işyeri sayısı
		Toplam istihdam sayısı
		İstihdam oranı (istihdam sayısı/15-65 nüfus)
		Organize Sanayi Bölgesi varlığı
	Finansal Piyasalar	Banka şube sayısı
		On bin kişiye düşen şube sayısı
		Banka çeşitliliği
	Turizm	Tarihi turistik mekân sayısı
		Tesise geliş sayısı (yabancı)
		Tesise geliş sayısı (yerli)
		Ortalama kalış süresi (yabancı)
		Ortalama kalış süresi (yerli)
		Doluluk oranı (%) (yabancı)
		Doluluk oranı (%) (yerli)
		Toplam otel sayısı
		Müze ve öğrenim yeri varlığı
Çevresel Yapı	Altyapı ve Çevre	Köy yollarının asfalt oranı
		Kişi başına düşen aktif yeşil alan
		Altyapı- çevre algı endeksi
		Doğalgaz varlığı
	Ulaşım	Merkez ilçelere yakınlık (km)
		Havaalanına yakınlık (km)
		Ulaşım algı endeksi

Tablo 2.12: DOĞAKA TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analizi Gösterge Seti (Devamı)

Ana Kategori	Alt Kategori	Göstergeler
Kentsel ve Kişisel Yaşam	Kentsel Yaşam Endeksi	Kamu yatırımı tutarı
		Kişi başına düşen kamu yatırımı
		Kişi başına düşen belediye harcaması
		Kentsel yaşam memnuniyet endeksi
		Kamu hizmetleri memnuniyet endeksi
	Kişisel Memnuniyet Endeksi	Konut ve yaşam memnuniyeti endeksi
		Çalışma hayatı memnuniyet endeksi
		Ekonomik refah algı endeksi
		Kişisel memnuniyet endeksi

Kaynak: DOĞAKA, 2014.

2.1.2.9. TRC1 Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması: Kilis Kent Merkezi

İpekyolu Kalkınma Ajansı tarafından TRC1 bölgesi illerinden Kilis'in kent merkezinde bu araştırma yapılmıştır. Araştırmanın temel amacı Kilis kent merkezinde yaşayan bireylerin yaşam kalitesini ölçmek ve Kilis'in mevcut durumunun analizini yapmaktır (İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2014, s. 3). Bu Kapsamda çalışma altyapı ve ulaşım, çevre, konut, sosyo-ekonomik yaşam, sosyo-kültürel yaşam, sağlık, eğitim, güvenlik, memnuniyet algısı ve gelecek beklentisi olmak üzere 10 kategoriden oluşan 25 gösterge ile yapılmıştır. İlgili gösterge seti Tablo 2.13' de yer almaktadır.

Tablo 2.13: İpekyolu Kalkınma Ajansı Kilis Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Kategori	Gösterge
Altyapı ve Ulaşım	Ulaşım İçin Harcanan Zaman
	Toplu Taşıma hizmetleri
	Şehirlerarası Ulaşım
	İçme Suyu Hizmeti
Çevre	Yeşil Alan & Park Hizmeti
	Çevre Kirliliği
Konut	Konut Oda Sayısı
	Konutta Yaşayan Sayısı
	Sağlıklı Konut
	Konut Mülkiyeti

Tablo 2.13: TRC1 Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması: Kilis Kent Merkezi Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Sosyo-Ekonomik Hayat	Çalışma Durumu
	Gelir Durumu
	Alışveriş İmkânları
Sosyo-Kültürel Hayat	Kültürel Tesis Yeterliliği
	Kültürel Hizmet Yeterliliği
	Sosyal Hizmet Yeterliliği
Sağlık	Sağlık Hizmetlerinin Sunumu
	Spor Hizmetlerinin Sunumu
Eğitim	Eğitim Durumu
	Eğitim Kurumları Yeterliliği
	Eğitim Hizmeti Sunumu Yeterliliği
Güvenlik	Genel Güvenlik Durumu
	Gece Saatleri Güvenlik Durumu
Memnuniyet Algısı	Memnuniyet Algısı
Gelecek Beklentisi	Gelecek Beklentisi

Kaynak: İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2014.

2.1.2.10. İstanbul Yaşam Kalitesi Araştırması

2011 yılında İstanbul Ticaret Odası'nın destekleriyle İstanbul ilinin bütün ilçelerinde (Anadolu ve Avrupa yakası Olmak üzere toplam 39 ilçe) yaşam kalitesi araştırması yapılmıştır. Araştırmanın amacı İstanbul ilinin ilçeleri arasındaki sosyo-ekonomik ve mekânsal farklılıkların gözlemlenerek ilçelerin karşılaştırılabileceği bir sistem oluşturmaktır. İstanbul Yaşam Kalitesi Araştırması için 7 ana Kategori ve 54 gösterge kullanılmıştır. Araştırmada nicel veriler ve kişilerin memnuniyet algılarının tespit edilebilmesi için saha çalışması yapılarak değerlendirme yapılmıştır (Timetürk, 2011). İlgili göstergeler Tablo 2.14' de yer almaktadır.

Tablo 2.14: İstanbul Yaşam Kalitesi Araştırması Göstergeleri

Kategori	Gösterge
Demografi	Toplam Nüfus
	Şehirleşme Oranı
	Nüfus Yoğunluğu
	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı
	Doğurganlık Hızı
	Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü
Eğitim	Okur Yazar Nüfus Oranı
	Okur Yazar Kadın Nüfusu Oranı
	Üniversite Bitirenlerin 22+ Yaş Nüfusa Oranı
	Okul Öncesi Okullaşma Oranı
	İlköğretim Okullaşma Oranı
	Ortaöğretim Okullaşma Oranı
	İlköğretim Derslik Başına Öğrenci Sayısı (Resmi-Özel)
	İlköğretim Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı (Resmi-Özel)
	Ortaöğretim Derslik Başına Öğrenci Sayısı (Resmi-Özel)
	Ortaöğretim Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı (Resmi-Özel)
	Tüm Kurumlarda Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı
Sağlık	Tüm Kurumlarda Derslik Başına Öğrenci Sayısı
	Laboratuvar Başına Öğrenci Sayısı (Resmî Kurumlar)
	Kaba Ölüm Hızı
	Bebek Ölüm Oranı
	Sağlık Ocağı Başına Düşen Muayene Sayısı
	Doktor Başına Düşen Kişi Sayısı (Sağlık Ocağı)
	Ebe ve Hemşire Başına Düşen Kişi Sayısı (Sağlık Ocağı)
	Doktor Başına Düşen Günlük Muayene Sayısı (Sağlık Ocağı)
	Günlük Muayene Sayısının Nüfusa Oranı (Sağlık Ocağı)
	112 Ambulans Vaka Sayısının Nüfusa Oranı
	Eczane Başına Düşen Kişi Sayısı
	Yeşil Kartlı Sayısının Nüfusa Oranı

Tablo 2.14: İstanbul Yaşam Kalitesi Araştırması Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Ekonomi	İlçe Bazınca Faal Firma Sayısı
	İlçe Bazınca Faal Firma Sayısının İldeki Payı
	İlçe Vergi Geliri/İl vergi Geliri
	İlçe Vergi Mükellefi Sayısı/ İl Vergi Mükellefi Sayısı
	Banka Şube Sayısı
	Arsa M2 Birim Fiyatı (Rayiç Bedel)
	Satılık Konut M2 Birim fiyatı
	Kıralık Konut M2 Birim Fiyatı
	Kişi Başına Düşen Belediye Harcaması
Ulaşım	Otomobil Sayısının Nüfusa Oranı
	Motorlu Kara Taşıt Sayısının Nüfusa Oranı
	Km2 ye Düşen Araç Sayısı
	Ulaşım İmkânlarının Çeşitliliği
Çevre	Yeşil Alan
	Kişi Başına Düşen Yeşil Alan
	İçme Suyu Metraj
	Atık Su Metraj
	Yağmur Su Metraj
	Doğalgaz Yoğunluk Değerleri
	Hava Kalitesi Endeksi
Sosyal Yaşam	Toplam Salon Kapasitesi/İlçe Nüfusu
	Toplam Park/Bahçe Alanı
	Kişi Başına Düşen Toplam Park/Bahçe Alanı
	Toplam Spor Alanı
	Kişi Başına Düşen Spor Alanı

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı, Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi, 2018.

2.1.2.11. Türkiye'nin En Yaşanabilir Kentleri Araştırması

CNBC-e Business Dergisi tarafından 2011 yılında kentlerin yaşam kalitesini ölçmek ve karşılaştırma yapılabilmesini sağlamak amacıyla Türkiye'deki 81 ilde çalışma yapılmıştır. Türkiye'nin En Yaşanılabilir Kentleri araştırmasında 37 gösterge kullanılmıştır (İnan, 2018, s. 76). İlgili gösterge seti Tablo 2.15' de yer almaktadır.

Tablo 2.15: Türkiye'nin En Yaşanabilir Kentleri Araştırması Göstergeleri

Kategori	Gösterge
Ekonomi	İşsizlik Oranı
	Kişi Başına Ödenen Vergi Miktarı
	Kişi Başına Düşen Mevduat Miktarı
	Kişi Başına Düşen Kamu Harcaması
	Yeşil Kartlı Oranı
	Yetişkin Başına Düşün Otomobil Sayısı
	Kişi Başına Düşün Konut Sayısı
	Havayolu Kullanım Oranı
	Kişi Başına Ortalama Kira Geliri
	Kişi Başına Düşün Hane Elektrik Tüketimi
Eğitim	Yetişkin Nüfus içindeki Üniversite Mezunu Oranı
	Okur Yazar Oranı
	Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
	Okul Öncesi Eğitimde Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı
	İlköğretimde Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
	İlköğretimde Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı
	Ortaöğretimde Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
	Ortaöğretimde Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Sağlık	Kişi Başına Düşen Doktor Sayısı
	Kişi Başına Düşen Hastane Yatak Sayısı
Kent Hayatı	Hava Kalitesi
	Ormanlık Alan Oranı
	Araç Başına Düşen Trafik Kaza Oranı
	Alışveriş Merkezlerinin Kent Alanına ve Nüfusa Oranı
	Beş Yıldızlı Otellerin Kent Alanına ve Nüfusa Oranı
	Lisanslı Sporcu Sayısının Nüfusa Oranı
	Spor Tesisi Altyapısı
Güvenlik	Asayiş Suç Oranı
	Deprem Riski

Tablo 2.15: Türkiye’nin En Yaşanabilir Kentleri Araştırması Göstergeleri (Devamı)

Kategori	Gösterge
Kültür ve Sanat	Kütüphane ve Eser Sayısının Nüfusa Oranı
	Müze Ziyaretçi Sayısının Nüfusa Oranı
	Tiyatro Seyircisinin Nüfusa Oranı
	Tiyatro Koltuk Kapasitesinin Nüfusa Oranı
	Sinema Seyircisinin Nüfusa Oranı
	Sinema Koltuk Kapasitesinin Nüfusa Oranı
	Opera ve Bale Seyircisinin Nüfusa Oranı
	Opera ve Bale Koltuk Kapasitesinin Nüfusa Oranı

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı, Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi, 2018.

Kentsel yaşam kalitesi bireylerin kentteki yaşam koşullarının nesnel ve öznel yönleriyle birlikte değerlendirilmesini gerektiren kapsamlı bir kavramdır. Bu nedenle ulusal ve uluslararası birçok kurum ve kuruluş kentlerde yaşam kalitesini belirlemek amacıyla çeşitli göstergeler geliştirmiştir. Nesnel ve öznel göstergelerle birlikte yerel koşulları dikkate alan gösterge setleri, daha yaşanabilir ve sürdürülebilir kentlerin oluşturulmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Kentlerde yaşam kalitesinin ölçülmesi kentsel yaşamın iyileştirilmesine yönelik sürekli geliştirme süreci olarak ele alınmalıdır (Tekeli, 2025, ss. 147-177).

Türkiye’de ve uluslararası platformlarda günümüzde mutabakata varılmış bir gösterge içeriği, ölçümü ve değerlendirme yöntemi belirlenememiştir (Sarı & Kındap, 2018, ss. 63-64). Bu durumun nedenleri arasında kentlerde veri toplama sürecinin kurumsallaşmış olmaması, geliştirilen gösterge setlerinin teorik düzeyde kalması, çalışmaların belirlenen pilot kentlerle sınırlı kalması ve yerel yönetimlerin konuya yeterli önemi vermemeleri gösterilebilir.

Kentsel yaşam kalitesi adına yapılan çalışmalar incelendiğinde kentsel yaşam kalitesi göstergeleri genellikle konut, ekonomik durum, eğitim, sağlık hizmetleri, çevresel koşullar, güvenlik, altyapı, ulaşım imkânları, kültürel ve sosyal hizmetler, siyasal katılım ve kişilerin memnuniyet algıları gibi ana kategoriler altında detaylandırıldıkları görülmektedir. Bu göstergeler, kentsel yaşam kalitesinin fiziksel çevre koşullarıyla ve aynı zamanda bireylerin sosyal, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçlarını da kapsayan bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır. Kentte yaşayan

bireylerin barınma koşulları, gelir düzeyi, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimi, güvenlik algısı, ulaşım olanakları ve çevresel kalite gibi unsurlar günlük yaşam deneyimlerini doğrudan etkilemektedir. Bunun yanında kültürel ve sosyal faaliyetlerin varlığı ve bu faaliyetlere katılım imkânı, kamusal alanların yeterliliği, altyapı hizmetlerinin düzenli ve erişilebilir olması da bireylerin kent yaşamından duyduğu memnuniyeti artıran önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu nedenle kentsel yaşam kalitesi değerlendirilirken hem nesnel göstergeler hem de bireylerin yaşadıkları çevreye yönelik memnuniyet algıları birlikte ele alınmalıdır.

Bu tez kapsamında ise orta ölçekli kent sınıflandırmasına yakın olan ve BM, AB, OECD, ISO 37120, Tük, SEGE 2025, TÜBA, Sosyo Ekonomik Haritalama, Doğaka ve İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması çalışmalarında sıkça tekrar edilen göstergeleri bünyesinde barındıran İpekyolu Kalkınma Ajansı tarafından Kilis kent merkezinde uygulanan gösterge setinden uyarlamalar yapılmıştır. Bu kapsamda fiziksel ve çevresel göstergeler ana kategorisi altında altyapı, çevre ve konut göstergeleri, sosyo kültürel göstergeler ana kategorisi altında kültür, sağlık, eğitim ve güvenlik göstergeleri, ekonomik göstergeler, kişilerin memnuniyet algısı ve gelecek beklentisi ana göstergeleri ile çalışma yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Erzincan

Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi sınırları içinde yer alan ve birinci derece deprem kuşağı üzerinde bulunan Erzincan kenti konum olarak yukarı Fırat havzasında yer almaktadır. Yüzölçümü 11.903 km² olup, il merkezi denizden 1.185 metre yüksekte yer alan Erzincan çoğunlukla ova, plato ve topraklarının %60'ı dağlarla kaplıdır. Erzincan karasal iklime sahip olsa da konumundan kaynaklı dağlarla çevrili olması nedeniyle daha ılıman bir iklimi vardır (Erzincan Valiliği, 2019, s. 309; Erzincan Valiliği, T.siz).

Kent, Erzincan ovasında kurulmuş, merkez ilçesi hariç Kemah, İliç, Refahiye, Kemaliye, Üzümlü, Otlukbeli, Çayırılı ve Tercan olmak üzere sekiz adet ilçesi bulunmaktadır (Gül, 2009, s. 113). Erzincan, doğusunda Erzurum, batısında Sivas, güneyinde Tunceli kuzeyinde ise Bayburt ve Gümüşhane illerine komşu olan tarihi ve doğal güzellikleri ile bilinen bir kenttir (Erzincan Valiliği, 2019, ss. 21-22; Erzincan Valiliği, T.siz).

Erzincan, Cumhuriyet'in ilanını izleyen 20 Nisan 1924 tarihi ve 491 sayılı kanunla birlikte Osmanlı dönemindeki sancak yapısından çıkarılarak vilayet konumuna getirilmiştir ve günümüzde de vilayet statüsünü korumaktadır. (Vedat Karadeniz & Altınbilek, 2018, s. 294).

3.2. Erzincan İlinin Tarihi Yapısı

Erzincan'ın kuruluşuna ilişkin kesin bir tarih bulunmamakla birlikte, Hitit belgeleri ve yapılan araştırmalar kentin oldukça eski bir yerleşim alanı olduğunu göstermektedir. Bölgenin, Arziya Azzi/Hayaşa Devleti (M.Ö. 1750-800) döneminde

önemli bir merkez olduğu, tarih boyunca Hayaşa/Azzi, Urartu, Med, Pers, Helen, Roma ve Bizans gibi birçok medeniyetin hâkimiyetinde kaldığı bilinmektedir. Kent, farklı dönemlerde Zuhma, Urussa, Arziya, Arzingan, Erzingan, Aziris ve Ezirgan gibi isimlerle anılmış; zamanla bugünkü Erzincan adını almıştır (Erzincan Valiliği, 2019, ss. 94-95; Erzincan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, T.siz; Kara, 2016, s. 28; Şahin, 2014, s. 166; Umar, 1993, s. 620).

Erzincan ve çevresinde yapılan arkeolojik çalışmalar, bölgedeki yerleşim geçmişinin M.Ö. 3000’li yıllara kadar uzandığını ortaya koymaktadır. Bu durumu destekleyen en önemli bulgulardan biri Altın-tepe Höyüğünde yapılan kazılardır. Burada ortaya çıkarılan kale yapısının Urartu dönemine ait olduğu ve Tunç Çağı yerleşim özellikleri taşıdığı anlaşılmıştır (Bulut, 2012, ss. 22-23). Urartuların ardından bölge sırasıyla Med, Pers, Helenistik, Roma ve Bizans egemenliği altına girmiştir (Akurgal, 1997, s. 248; İplikçioğlu, 2013, s. 84; Toksoy, 2021, s. 199).

M.S. 600’lü yıllarda İslam egemenliğiyle tanışan Erzincan, 1071 Malazgirt Zaferi’nden sonra Türk hâkimiyetine geçmiştir. Bu süreçte önce Mengücek Beyliği, ardından Anadolu Selçukluları bölgeye hâkim olmuştur (Turan, 1973, s. 59). 1243 Köseadağ Savaşı sonrasında Moğolların etkisi altına giren Erzincan, daha sonra Eratna Beyliği, Kadı Burhanettin, Mutahharten, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Safeviler gibi farklı devletlerin hâkimiyetinde kalmıştır. 1473 Otlukbeli Savaşı ile Osmanlı hâkimiyetine girmeye başlayan kent, 1514 Çaldıran Savaşı’ndan sonra kesin olarak Osmanlı Devleti’ne bağlanmıştır (Bulut, 2012, s. 23; Turan, 1973, s. 59). Yaklaşık 410 yıl Osmanlı yönetiminde kalan Erzincan, I. Dünya Savaşı sırasında Rus işgaline uğramış ve bu dönemde Rus ordusu içinde bulunan Ermeni grupların baskısı altında kalmıştır. Kent, 13 Şubat 1918’de işgalden kurtularak özgürlüğüne kavuşmuştur (Aksüt, 2013, ss. 90-155; Sofuoğlu, 2005, s. 143).

Erzincan’ın tarihini ve kentleşme sürecini etkileyen önemli olaylardan biri de 27 Aralık 1939 tarihinde meydana gelen büyük Erzincan depremidir. Deprem, kentte büyük can ve mal kayıplarına yol açmış; çok sayıda yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür. Kış mevsiminin ağır koşulları, ulaşım ve haberleşme imkânlarının sınırlı olması, depremin etkilerini daha da artırmıştır. Bu afet sonucunda Erzincan’ın yalnızca

fiziksel yapısı değil, sosyal yaşamı, ekonomik düzeni ve tarihî dokusu da ciddi biçimde zarar görmüştür. Deprem, geçmiş medeniyetlerden izler taşıyan birçok yapının yok olmasına ya da kullanılamaz hâle gelmesine neden olmuş; böylece kentin tarihi mirasının önemli bir bölümü günümüze ulaşamamıştır. Afetin ardından Erzincan’da kapsamlı bir yeniden imar süreci başlatılmış ve kentin yerleşim düzeni değiştirilmiştir. Bu nedenle 1939 depremi, Erzincan’ın tarihsel gelişiminde yalnızca yıkıcı bir doğal afet değil, aynı zamanda kentin mekânsal ve toplumsal yapısını yeniden şekillendiren önemli bir kırılma noktası olarak kabul edilebilir (Haçın, 2014, ss. 39-67; Tuğluoğlu, 2015, ss. 133-134).

3.3. Erzincan İlinin Demografik Yapısı

Nüfus, bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı; popülasyon olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü). Demografi ise nüfusun büyüklüğünü, dağılımını ve zaman içindeki değişimini inceleyen ve sözlük anlamı “Nüfus Bilimi” olarak belirtilen bir bilim dalıdır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü). Demografik yapının ise toplumun nüfus özelliklerini ifade ettiğini söyleyebiliriz. Demografik yapı nüfusun yaş, cinsiyet, eğitim durumu, köken ve dağılımını içeren unsurları barındırmaktadır. Nüfus yapısının doğru tespit edilmesi ülkelerin politika belirlemede önemli rol oynamaktadır. Ülkeler kaynaklarını etkili bir şekilde kullanabilmek, bugünkü durumlarını analiz ederek gelecek planlaması yapabilmek için demografik yapısıyla ilgili bilgi sahibi olmak isterler ve bu bilgileri edinebilmek için belirli periyotlarda nüfus sayımı yaparlar (Özlem Sertkaya Doğan & Bostan, 2019, s. 63). Nüfus sayımı, bütün fertlerin demografik bilgilerinin toplanarak belirli amaçlar doğrultusunda tasnif edilmesi olarak ifade edilebilir. Tarihte ülkeler silah altına alınabilecek asker sayısını belirlemek ya da toplanacak vergi miktarının tespit edilebilmesi için ihtiyaçları doğrultusunda nüfus sayımı yaparken günümüzde nüfus sayımı cinsiyet, yaş, eğitim durumu, göç durumu, kırsal ve kent nüfus oranları gibi daha detaylı bilgi içerecek şekilde yapılmaktadır (Özlem Sertkaya Doğan & Bostan, 2019, s. 63).

Türkiye ilk nüfus sayımını 1927 yılında gerçekleştirmiş ve periyodik nüfus sayımlarını 1935-1990 yılları arasında sonu sıfır ve beş ile biten yıllarda uygulamıştır. 1990 yılından sonra nüfus sayımlarının on yılda bir yapılmasına karar verilmiştir. 2007

yılından itibaren Türkiye’de Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile nüfus belirlenmektedir (Karabağ & Şahin, 2024, s. 3). 1927 yılında yapılan genel nüfus sayımı sonucu Türkiye nüfusu 13.648.270 kişi olarak belirlenirken Erzincan ilinin bu tarihte merkeze bağlı bulunan Kemah, Kiğı, Kuruçay, Nazımiye, Pülümür ve Refahiye olmak üzere altı ilçesiyle birlikte toplam nüfusu 132.325 kişi olarak belirlenmiştir. Bu nüfus toplam nüfusun yaklaşık %1’ine karşılık gelmektedir (İstatistik Umum Müdürlüğü, 1929, ss. 8-18).

Tablo 3.1: Türkiye 1927 Yılı Nüfus Sayımı, Erzincan Nüfus Sayısı ve Dağılımı.

Vilayetler ve Kazalar	NÜFUSU MEVCUDE			Mesahai Sathiye(K ²)	Nüfus Kesafeti	Mevaki Adedi
	Erkek	Kadın	Yekün			
	ERZİNCAN					
Erzincan	26.561	25.366	51.927	2.985	17,40	150
Kemah	5.864	7.587	13.451	2.655	5,0	86
Kiğı	13.197	13.341	26.538	3.720	7,1	201
Kuruçay	3.885	5.298	9.183	1.040	8,8	66
Nazımiye	3.273	3.121	6.394	800	8,0	39
Plümür	4.944	5.629	10.573	1.465	7,5	63
Refahiye	6.587	7.672	14.259	1.611	8,9	146
YEKÜN	64.311	68.014	132.325	14.276	9,3	751

Kaynak: İstatistik Umum Müdürlüğü. (1929). *Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 1*

1988 yılında yapılan düzenlemeler ile Üzümlü ve Otlukbeli ilçeleri yeni ilçe merkezi olarak belirlenmiş ve Erzincan ilinin idari yapılanması bugünkü halini almıştır (Altınbilek, 1997, ss. 76-77). TÜİK’ in 2025 yılı ADNKS ile Türkiye’nin toplam nüfusu 86.092.168 olarak tespit edilmiştir. Erzincan ilinin toplam nüfusu ise 239.625 kişi olarak açıklanmış, toplam nüfusa oranı ise yaklaşık %0,28’e karşılık gelmektedir. Bu nüfusun büyük bir kısmı merkez ilçede yaşamakla birlikte ilçelere göre nüfusun dağılımı incelendiğinde merkez ilçeden sonra en fazla nüfusa sahip olan ilk üç ilçesi sırasıyla Tercan, Üzümlü ve Refahiye’dir.

Erzincan, Türkiye 2025 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre nüfus sayısı en düşük olan 12. ilimiz konumundadır. Merkez ve İlçelerinin yıllık nüfus artış hızı

karşılaştırıldığında Erzincan ilinin merkez ilçesinin nüfusu artmakta, ilçelerinde ise azalmaktadır. Nüfus yoğunluğu en az olan illerden biri olan Erzincan ilinde kilometrekareye 21 kişi düşmektedir (TÜİK, 2026).

Tablo 3.2: İl/İlçe Merkezi- Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 2025

İl ve ilçelere göre il/ilçe merkezi, belde/köy nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı, 2025				
İl ve ilçe	Nüfus			Yıllık nüfus artış hızı (‰)
	Toplam	İl ve ilçe merkezleri	Belde ve köyler	
Toplam	86 092 168	80 555 475	5 536 693	5,0
Erzincan	239 625	182 083	57 542	-6,7
Merkez	169 506	149 157	20 349	8,4
Çayırlı	7 491	4 151	3 340	-62,9
İliç	8 543	5 003	3 540	-66,9
Kemah	6 419	2 148	4 271	-65,0
Kemaliye	4 484	2 113	2 371	-62,7
Otlukbeli	2 123	1 555	568	-29,2
Refahiye	10 954	3 817	7 137	-58,1
Tercan	16 145	5 571	10 574	-12,7
Üzümlü	13 960	8 568	5 392	-21,6

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), 2025

Nüfus analizinin doğru yapılabilmesi için nüfus özelliklerinin ayrıntılı olarak tespit edilmesi gerekmektedir. Elde edilen veriler, yerelde işgücünün ve sosyal ihtiyaçların tespit edilmesi noktasında referans oluşturarak sosyal ve ekonomik politikaların belirlenmesinde kaynak oluşturacaktır (Özlem Sertkaya Doğan & Bostan, 2019, s. 76). Erzincan nüfusunun cinsiyet yapısı incelendiğinde kadın ve erkek nüfusu arasında belirgin bir fark olmayıp, Türkiye geneli cinsiyet yapısıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 3.3: İl ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezi Nüfusu ve Yoğunluğu, 2007-2025

İl ve cinsiyete göre il/ilçe merkezi, belde/köy nüfusu ve nüfus yoğunluğu, 2007-2025							
Yıl	İl	Toplam			İl ve ilçe merkezleri		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
31.12.2025	Toplam	86 092 168	43 059 434	43 032 734	80 555 475	40 200 297	40 355 178
	Erzincan	239 625	121 927	117 698	182 083	90 036	92 047

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), 2007-2025

TÜİK tarafından ADNKS ile yayımlanan “il, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus, 2007-2025” yaş yapısı verileri incelendiğinde ise Erzincan nüfusunun büyük bir bölümü 20-54 yaş aralığında yer almaktadır (TÜİK, 2026). Erzincan, tarihi boyunca dönem dönem yaşadığı ekonomik sıkıntılar, istihdam alanlarının kısıtlı olması, deprem gibi doğal afetler ve çevresel sıkıntılar nedeniyle büyükşehirlere ve yurtdışına göç vererek nüfusunda dalgalanmalar yaşamıştır. Bu bağlamda özellikle 1992 yılında meydana gelen Erzincan depremi, ilin demografik yapısı üzerinde etkili olan önemli değişim dönemlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Deprem sonrasında yaşanan can ve mal kayıpları, konut ve altyapı sorunları ile ekonomik faaliyetlerde ortaya çıkan aksaklıklar, kentteki yaşam koşullarını olumsuz etkilemiş ve göç hareketlerinin artmasında etkili olmuştur (Altınbilek, 1997, ss. 361-376). Erzincan, nüfus büyüklüğü açısından orta ölçekli bir il konumunda olsa da çeşitlilik ve dinamizm açısından elverişli bir yapıya sahiptir. İlin demografik yapısının doğru tespit edilmesi, ilin kalkınma ve sosyal politikalarının doğru yönlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

3.4. Erzincan İlinin Ekonomik Yapısı

Coğrafi konumunun Doğu ve Batı arasında geçiş güzergâhında bulunması şehrin ekonomik yapısının şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Şehrin ekonomik yapısı 16. yy. tahrir defterleri kayıtlarına göre temelde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır (Yavuz, 2017, s. 25). Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Erzincan ile ilgili yazlık ve kışlık sebzesinin ve hububatının bol olduğunu belirtmiş, fazlaca olan meyvenin ve meyve kurusunun yük hayvanlarıyla Erzurum’a gönderildiğini Erzurum’u meyveye doyuran kent olarak bahsetmiştir (Yavuz, 2017, s. 26).

Erzincan ekonomisinin temel gelir kaynakları tarım, hayvancılık ve ticarettir. Geniş tarım arazilerine sahip olması nedeniyle nüfusun büyük bir çoğunluğu tarım sektöründe çalışmaktadır. Meyvecilik, tarla bitkileri ve bağcılık tarımı yapılan kentte TÜİK 2024 verilerine göre toplam 1.501.566,0 Dekar tarım arazisi mevcuttur. Bunun yanında doğal otlak ve meraların fazla olması küçükbaş ve büyükbaş hayvancılığın yapılmasına da imkân sağlamaktadır (Şengül vd., 2025, s. 71; İktisadi Araştırmalar Vakfı, 2012, s. 66). Erzincan ilinin ekonomik potansiyelinin artmasına katkıda bulunan Erzincan Organize Sanayi Bölgesi 2001 yılında faaliyete geçmiş bununla birlikte kentte

üçü merkezde olmak üzere toplam altı adet Küçük Sanayi Sitesi mevcuttur (Şengül vd., 2025, s. 71; İktisadi Araştırmalar Vakfı, 2012, s. 80).

Erzincan'ın kültürel yapısı ve turizm için elverişli doğal yapısı da ekonomisi için önem taşımaktadır. Tarihi eserlerin restore edilerek turizme açılması, doğal güzelliklerin turizme kazandırılması ve çeşitli ulusal ve uluslararası spor faaliyetlerinin kentte düzenlenmesi Erzincan ilini turizm ve ekonomik açıdan önemli konuma getirecektir (İktisadi Araştırmalar Vakfı, 2012, s. 158). Son yıllarda ekonomik çeşitliliğin artırılmasına yönelik kış turizmi ve yerel ürünlerin coğrafi işaretli tescili için yapılan çalışmalar ilin ekonomik potansiyelini artırmayı hedeflemektedir.

3.5. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kentler, insanların yaşadığı, çalıştığı ve sosyalleştiği yaşam alanlarıdır. Günümüzde hızlanan kentleşme süreciyle birlikte kentler planlı ve dengeli bir şekilde büyüyememektedir. Bu durum, günlük yaşamı doğrudan etkileyen ulaşım sorunları, altyapı yetersizlikleri, çevresel bozulmalar ve sosyal yapı bozuklukları gibi birçok sorunu da beraberinde getirerek kentsel yaşam kalitesini belirleyen önemli bir süreç haline gelmiştir. Bu gibi sorunlar büyük ölçekli kentlerde yaşayan bireylerin yaşam kalitelerini düşürerek kentteki yaşamlarından duydukları memnuniyeti giderek azaltmaktadır. Orta ölçekli kentler ise genellikle daha sakin ve daha erişilebilir kentlerdir. Nüfus yoğunluğunun düşüklüğü, trafik, çevre ve altyapı sorunlarının daha az olacağı yönünde bir düşünce oluşturmakta, orta ölçekli kentlerde yaşam kalitesinin yüksek olması beklenmektedir. Ancak bu beklentinin gerçeklikte karşılığının olup olmadığı veya ne düzeyde gerçekleştiğinin araştırılması gerekmektedir. Bu açıdan orta ölçekli kentlerin sunduğu yaşam kalitesi avantajını veya kendine özgü çelişkileri ve açmazları tespit etmek giderek önemli hale gelmekte, büyük kentlerin yarattığı yaşam kalitesi düşüşünün alternatifi olabilecek orta ölçekli kentlerde yaşam kalitesi düşüncesinin farklı yönlerini keşfetmeye çalışmak önem kazanmaktadır.

Erzincan, gelişmişlik düzeyinin elverişliliği açısından çevresindeki komşusu olan ve batısında yer alan illere kıyasla avantajlı olmasına rağmen birçok alanda geri planda kalmakta ve bu durum kentin yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı orta ölçekli kentlerde kentsel yaşam kalitesinin Erzincan kent merkezi örneği üzerinden kent sakinleri tarafından nasıl algılandığını ortaya koymayı

amaçlamaktadır. Çalışmada altyapı hizmetleri, sosyal ve kültürel olanaklar, ekonomik olanaklar, güvenlik, ulaşım ve çevre gibi göstergeler üzerinden verilerin toplanarak kentsel yaşam kalitesinin algılanma düzeylerinin tespiti hedeflenmiştir.

Erzincan kent merkezi özelinde kentsel yaşam kalitesi bağlamında benzer bir çalışmanın yapılmamış olması ve bu araştırma kapsamında elde edilecek bulgular kent sakinlerinin kente olan bağlarını, memnuniyet algılarını ve yaşam tercihlerini anlamaya yardımcı olacaktır. Araştırma, kentsel hizmetlerin sunumunun, kentin altyapı durumunun, sosyal ve kültürel olanakların erişilebilirliğinin kent sakinlerince nasıl değerlendirildiğinin gösterilmesi, kent için gerekli hale gelmiş politikaların geliştirilmesi, kentsel hizmetlerin yönlendirilmesi ve yaşam alanlarının daha yaşanılabilir hale getirilmesi için kent yöneticilerine fikir sunması açısından önem taşımaktadır.

3.6. Araştırmanın Temel Varsayımı ve Hipotezleri

Orta ölçekli kentler düşük nüfus yoğunluğu, yaşam maliyetlerinin az olması, görece daha az çevre kirliliği ve ulaşım sorunlarının azlığı gibi avantajları nedeniyle büyük ölçekli kentlere kıyasla kentsel yaşam kalitesinin yüksek olması beklenmektedir. Erzincan kent merkezi örneği üzerinden orta ölçekli kentlerde kentsel yaşam kalitesinin yüksekliğinin kent ölçeğine veya sahip olduğu avantajlı unsurlara bağlı olması varsayımıyla hareket edilecektir.

Temel varsayımdan hareketle kentsel yaşam kalitesinin bireylerin gelir düzeyi, eğitim ve çalışma durumu gibi demografik özelliklerinin yanı sıra kentin sunduğu hizmet ve imkânlara erişim düzeyini ve kent sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılama kapasitesini değerlendirme imkânı vereceği düşünülen hipotezler şöyle sıralanmıştır;

A) Ulaşım ve Altyapı Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi

H₁: Toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet düzeyi ile işe/okula ulaşım süresi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Erzincan'da trafik yoğunluğunun düşük olduğu düşüncesi ile otopark alanlarının yeterli bulunduğu algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Ulaşım hizmetlerinden memnuniyet arttıkça kentin genel yaşam kalitesi algısı da artmaktadır.

B) Çevresel Hizmetler ve Genel Memnuniyet

H₄: Yeşil alan ve parkların yeterli bulunması ile cadde-sokak bakım/temizlik hizmetlerinden memnuniyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Çöp ve atık toplama hizmetlerinden memnuniyet düzeyi, Erzincan’da yaşam kalitesinin yıllara göre arttığına dair algıyı etkilemektedir.

C) Sosyo-Kültürel Hizmetler ile Yaşam Memnuniyeti

H₆: Kültürel tesislerin yeterli bulunduğu algısı ile sosyal hizmetlerden memnuniyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₇: Spor tesislerinin yeterliliği ile bireylerin genel mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₈: Kültürel ve sosyal hizmet memnuniyeti yüksek olan bireylerin genel yaşam memnuniyet düzeyleri de yüksektir.

D) Güvenlik Algısı

H₉: Erzincan’ın güvenli bir kent olarak algılanması ile gece saatlerinde sokağa çıkmanın güvenli bulunması arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₀: Güvenlik algısı yüksek olan bireylerin genel yaşam kalitesi algısı da yüksektir.

E) Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı

H₁₁: Hane geliri düzeyi ile gelirin ihtiyaçları karşılama yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₂: Gelirin ihtiyaçları karşılama düzeyi arttıkça bireylerin genel yaşam memnuniyetleri de artmaktadır.

H₁₃: Gelir düzeyi yüksek olan bireyler, Erzincan'daki alışveriş olanaklarını daha yeterli olarak değerlendirmektedir.

F) Demografik Özellikler ve Yaşam Kalitesi Algısı

H₁₄: Kentte yaşama süresi arttıkça, yaşam kalitesinin geçmiş yıllara göre değişimine ilişkin değerlendirmeler de daha olumlu olmaktadır.

H₁₅: Eğitim düzeyi arttıkça kültürel tesislerin yeterli bulunma olasılığı artmaktadır.

G) Gelecek Beklentisi ve Bugünkü Memnuniyet

H₁₆: Gelecek hakkında iyimser olan bireylerin genel yaşam memnuniyet düzeyleri daha yüksektir.

H₁₇: Erzincan'ın gelecekte daha yaşanabilir bir kent olacağına inanan bireyler, bugün kentin yaşam kalitesi düzeyini daha yüksek görme eğilimindedir.

3.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, kapsam olarak orta ölçekli kentlerde yaşam kalitesinin ne düzeyde olduğunu incelemek amacıyla Erzincan kent merkezi örneği üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Erzincan kent merkezinde ikamet eden bireylerin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim ve ekonomik durumu gibi özellikleri ayırt edilmeksizin herkesi kapsamaktadır.

Türkiye ve uluslararası kurum ve kuruluşların yaptığı kentsel yaşam kalitesi çalışmalarında yer alan ve sıkça tekrar eden göstergeler doğrultusunda kullanılan ölçütler tüm olası göstergeleri kapsamamaktadır. Ayrıca araştırma yalnızca Erzincan kent merkezi özelinde gerçekleştirilmiştir. Bu iki durum temelde araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu nedenle elde edilen bulgular tüm orta ölçekli kentlerdeki yaşam kalitesi düzeyine genel bir sonuç çıkarma konusunda kısıtlılık yaratabilir. Ancak benzer özelliklere sahip kentler için karşılaştırma yapılabilmesi için çerçeve sunabileceği düşünülmektedir.

3.8. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Evren, araştırma alanını oluşturan unsurların tümünü ifade ederken örneklem ise evrenin bir kesitinin çalışma alanı olarak alınmasını ifade eder (Aziz, 2022, ss. 31-47). TÜİK'in ADNKS 2025 sonuçları "İl, tek yaş ve cinsiyete göre nüfus, 2007-2025" verilerine göre evreni oluşturan Erzincan ilinin 18 yaş üstü birey sayısı 188.861 kişiden oluşmaktadır (TÜİK, 2026). Araştırmanın asgari örneklem büyüklüğü ise %5 hata payı ve %99 güvenilirlik düzeyi ile 664 kişi olarak hesaplanmıştır.

3.9. Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak kent sakinlerine uygulanan anket formu kullanılmıştır. Anket çalışmasıyla 18 yaş üstü gönüllü katılımcıların konut, çalışma, çevre, sosyal ve kültürel olanaklar, altyapı hizmetleri ve ekonomik koşullar gibi çeşitli göstergeler üzerinden Erzincan kent merkezinde yaşayan bireylerin kentsel yaşam kalitesini nasıl değerlendirdiklerini tespit etmek hedefiyle anket soruları oluşturulmuştur. Çalışmada kullanılan anket soruları İpekyolu Kalkınma Ajansı tarafından Kilis kent merkezinde yapılan çalışmada yer alan anket sorularından uyarlanmıştır. Ek 1'de yer alan anket formu, demografik sorular, çoklu seçme imkânı sunan sorular, likert tipi sorular ve kurum değerlendirmesi sorularıyla birlikte toplam 42 sorudan oluşmaktadır. Sorularda likert ölçeği kullanılmasıdaki amaç bu ölçeğin katılımcıların fikir ve algılarını güvenilir yolla ölçülmesine imkân tanınmasıdır (Aziz, 2022, s. 92). Anket, fiziksel ve çevresel göstergeler, sosyo-kültürel göstergeler, ekonomik göstergeler, memnuniyet algısı ve gelecek beklentisi bölümlerinden oluşmakta ve toplamda 4 sayfadan oluşmaktadır.

Erzincan kent merkezinde yapılan anket çalışması için örneklem büyüklüğü 664 kişi olarak hesaplanırsa da gönüllü olarak anket çalışmasına katılım sağlayan 1001 kişi ile tamamlanmıştır. Tamamlanan çalışma sonucunda elde edilen veri ve katılımcı ifadeleri IBM SPSS (Statistical Package For The Social Sciences) v.31 istatistik analiz programı aracılığıyla analiz edilmiştir. İlgili analizler yapılırken frekans, güvenilirlik ve ki-kare analizi yöntemleri kullanılmıştır.

3.9.1. Araştırma Bulgularının Güvenilirlik Analizleri

Bir test veya ölçeğin iç tutarlılığını ve güvenilirliğini analiz edebilmek için yaygın kullanılan katsayı Cronbach Alfa katsayısıdır. 0 ile 1 arasında bir değer alan

katsayı (α) ölçeğin güvenilirliği hakkında bilgi edinilmesine yardımcı olmaktadır. Genel kabul görmüş değerlendirme aralıkları ise şöyledir: $0,90 \leq \alpha$: Mükemmel, $0,80 \leq \alpha < 0,90$: İyi, $0,70 \leq \alpha < 0,80$: Kabul edilebilir, $0,60 \leq \alpha < 0,70$: Şüpheli ve $\alpha < 0,50$: Kabul edilmez (Şencan, 2005, ss. 113-128).

Araştırma kapsamında Cronbach Alpha analizi yapılabilecek ölçeklerden elde edilen bulguların güvenilirlik değerleri incelendiğinde 0,70 değerinin üzerinde olduğu görülmüş, kullanılan ölçeğin araştırma amacı doğrultusunda yeterli iç tutarlılığa sahip olduğu ve elde edilen bulguların analiz için uygun olduğu anlaşılmıştır. Detaylı güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3.4’ de yer almaktadır.

Tablo 3.4: Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Güvenilirlik İstatistikleri	
Analiz İşlemi Yapılan Sorular	Cronbach's Alpha Değeri
Erzincan'da verilen toplu taşıma hizmetlerinden memnunum	0,717
Erzincan'ın şehirlerarası ve ilçeler arası ulaşım imkânları yeterlidir	
Erzincan'da genel trafik yoğunluğu yoktur	
Erzincan'da yeterli otopark alanı mevcuttur	
	Cronbach's Alpha Değeri
Erzincan'da verilen içme suyu hizmetinden memnunum	0,796
Erzincan'da yeşil alan ve parklar yeterlidir	
Erzincan'da verilen cadde, sokak, bakım ve temizlik hizm. memnunum	
Erzincan'da verilen çöp/atık toplama hizmetinden memnunum	
	Cronbach's Alpha Değeri
Erzincan'da kültürel tesisler; örneğin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir	0,826
Erzincan'da verilen sosyal hizmetlerden (eğitim, kurs, etkinlik vs.) memnunum	
Erzincan'da herkesin faydalanabileceği spor tesisleri yeterlidir	
Erzincan'da eğitim kurumları ve hizmetleri yeterlidir	
	Cronbach's Alpha Değeri
Erzincan güvenli bir ildir	0,797
Erzincan'da gece saatlerinde sokağa çıkmak güvenlidir	

Tablo 3.4: Güvenilirlik Analizi Sonuçları (Devamı)

	Cronbach's Alpha Değeri
Genel olarak mutlu bir insanım	0,805
Genel olarak hayatımdan memnunum	
	Cronbach's Alpha Değeri
Gelecek hakkında iyimserim	0,755
Gelecekte Erzincañ daha yaşanabilir bir şehir olacak	
Erzincañ ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi	

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Güvenilirlik Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

3.9.2. Araştırma Bulgularının Frekans Analizleri

Bu bölümde, anket çalışması kapsamında elde edilen verilerin genel dağılımını gözlemek amacıyla frekans analizleri yapılmıştır.

3.9.2.1. Demografik Bulguların Frekans Analizleri

Anketi tamamlayan katılımcıların 477 kişisi kadınlar (%48) ve 524 kişisi erkeklerden (%52) oluşmaktadır. TÜİK' in 2025 "il ve cinsiyete göre il/ilçe merkezi, belde/köy nüfusu ve nüfus yoğunluğu, 2007-2025" verilerine göre ise Erzincañ kadın nüfusu 117.698 kişi (%49) ve erkek nüfusu 121.927 kişi (%51) olarak yayımlanmış ve oransal olarak katılımcıların cinsiyet yüzdelerine uyum sağlamaktadır.

Katılımcıların medeni durumları analiz edildiğinde evli kişi sayısı 645 kişi (%65), bekar kişi sayısı 323 kişi (%32) ve diğer kategorisinde ise 33 kişi (%3) olarak tespit edilmiş ve yine TÜİK' in 2025 "İl, medeni durum ve cinsiyete göre nüfus, 2024, 2025" verileri [TÜİK verileri: Evli:116.313 kişi (%59), Bekar:59.412 kişi (%30) ve Diğer: 21.969 kişi (%11)] ile oransal olarak yakın olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların yaş aralıkları ise sırasıyla 18-28 yaş 192 kişi (%19), 29-39 yaş 405 kişi (%40), 40-50 yaş 265 kişi (%27), 51-65 yaş 120 kişi (%12) ve 65+ yaş 19 kişi (%2) olmuştur. TÜİK' in 2025 "İl, tek yaş ve cinsiyete göre nüfus, 2007-2025" verilerine göre Erzincañ ilinde 18-28 yaş 43.908 kişi (%23), 29-39 yaş 37.695 kişi (%20), 40-50 yaş 34.105 kişi (%18), 51-65 yaş 41.196 kişi (%22), 65+ yaş üstü 31.957 kişi (%17) olarak yayımlanmıştır. Ankete katılım ise yoğun olarak 29-50 yaş aralığında olan kişilerden oluştuğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların Erzincan ilinde ikamet süreleri 0-2 yıl 98 kişi (%10), 3-6 yıl 111 kişi (%11), 7-10 yıl 124 kişi (%12) ve 10 yıl üzeri ikamet eden 668 kişi (%67) olarak tespit edilmiştir. Ankete katılanların Erzincan’da 10 yıl ve üzeri ikamet süresinin fazla oluşu, kentin geçmişten bugüne gelişim, hizmet ve kentsel yaşam kalitesine ilişkin algılarının ne şekilde dönüştüğünün sağlıklı bir şekilde yorumlanmasına olanak tanımıştır.

Katılımcıların eğitim durumları analiz edildiğinde okuryazar olmayan 3 kişi (%0), okuryazar olup diploma sahibi olmayan 2 kişi (%0), ilkokul mezunu 20 kişi (%2), ortaokul mezunu 23 kişi (%2), lise mezunu 270 kişi (%27), yüksekokul/lisans mezunu 616 kişi (%62), yüksek lisans/doktora mezunu 67 kişi (%7) olarak gözlemlenmiştir. TÜİK’in 2024 “İllere göre bitirilen eğitim durumu, 2023-2024” verilerine göre Erzincan ağırlıklı olarak lise ve üstü eğitim seviyesine sahiptir. SEGE 2025 raporuna göre Erzincan’ın yüksekokul ve üstü eğitim seviyesi mezunu oranında Türkiye genelinde 13. sırada yer aldığı belirtilmiştir (SEGE, 2025, s. 58).

3.9.2.2. Fiziksel ve Çevresel Göstergelere Ait Frekans Analizleri

Erzincan ilinin mekânsal yapısı ve örgütlenmesi dikkate alındığında kentin tek bir merkez etrafında şekillenmiş olduğu ve mahalle yapısının bu merkez etrafında konumlandığı görülmektedir. Kentte temel hizmet birimlerinin yanında sosyal ve kültürel hizmet birimlerinin bu merkezde yoğunlaşması ve dengeli dağılımın olmaması nedeniyle katılımcıların büyük çoğunluğu hastane, bankalar, postane ve sinemaya yürüyerek ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum iş ve okula varmak için harcadıkları zamanı da etkilemektedir. Bu hususta katılımcıların işe veya okula gidebilmek için ulaşım ağında 11-34 dakika zaman geçirdikleri gözlemlenmiştir.

Ulaşım durumuna ait katılımcı ifadeleri incelendiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğu Erzincan’da verilen toplu taşıma hizmetlerinin ve kentler/ilçeler arası ulaşım imkânlarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Toplu taşıma hizmetlerinin yetersiz oluşu ve kayıtlı motorlu araç sayısının TÜİK’ in “İllere göre motorlu kara taşıtları sayısı, 2026” verilerine göre 84.140 olması nedeniyle trafik yoğunluğu ve otopark yetersizliği ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların büyük bir çoğunluğunun ifadeleri Erzincan’da trafik yoğunluğunun fazla ve otoparkların yetersiz olduğu yönünde gerçekleşmiştir.

Katılımcıların aldıkları içme suyu, cadde/sokak bakım ve temizlik, çöp/atık toplama ve park/yeşil alan hizmetlerinden duydukları memnuniyet düzeyleri kısmen olumlu yöndedir. Bu hizmetlerin içeriği, erişilebilirliği ve kalitesindeki değişimler bireylerin memnuniyet algılarını da doğru orantılı etkileyecektir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu toplam 3 ve 4 odadan oluşan konutlarda yaşamaktadır ve yine büyük bir çoğunluk yaşadığı konutun mülkiyetine sahiptir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yaşadıkları konutta herhangi bir sorun görmezken aynı hanede yaşayan kişilerin hanehalkı büyüklüğü ortalama 3 olarak hesaplanmıştır. TÜİK'in "İllere göre ortalama Hanehalkı büyüklüğü, 2008-2025" verilerine göre Erzincan ilinin 2025 yılı Hanehalkı büyüklüğü 2,7 kişi olarak belirtilmiştir. Fiziksel ve çevresel göstergelere ait detaylı katılımcı ifadeleri Tablo 3.5' de yer almaktadır.

Tablo 3.5: Fiziksel ve Çevresel Göstergelere Ait Frekans Analizleri

Fiziksel ve Çevresel Göstergeler					
Altyapı ve ulaşım, çevre ve konut soruları					
1	Yaşadığınız mahalle düşünüldüğünde aşağıdaki ihtiyaçlardan hangisine yürüyerek ulaşamıyorsunuz? (Çoklu işaretleme yapılabilir)				
		Kişi		Kişi	
	Sağlık Ocağı	93		İbadethaneler	37
	Okul/ Eğitim Kurumları	66		Park/ Spor Alanları	122
	Toplu Taşıma Durakları	38		Sinema/Tiyatro/Fuar alanları	502
	Bankalar	567		Postane	440
	Devlet/Şehir/Araşt. Hast.	606		Market/bakkal Hizmetleri	36
2	Erzincan'da evinizden işinize veya okula gitmek ne kadar zaman almaktadır?				
		Kişi	Yüzde		Kişi Yüzde
	0-10 Dk.	217	21,70%	20-34 Dk.	191 19,10%
	11-20 Dk.	399	39,90%	35 Dk. Üzeri	51 5,10%
				İşaretleme yapmayan	143 14,30%

Tablo 3.5: Fiziksel ve Çevresel Göstergelere Ait Frekans Analizleri (Devamı)

			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
3	Erzincan’da verilen toplu taşıma hizmetlerinden memnunuz.	Kişi	246	233	312	184	26
		Yüzde	24,60%	23,30%	31,20%	18,40%	2,60%
4	Erzincan’ın şehirlerarası ve ilçeler arası ulaşım imkânları yeterlidir.	Kişi	224	250	260	238	29
		Yüzde	22,40%	25%	26%	23,80%	2,90%
5	Erzincan’da genel trafik yoğunluğu yoktur.	Kişi	350	282	190	142	37
		Yüzde	35%	28,20%	19%	14,20%	3,70%
6	Erzincan’da yeterli otomobil park alanı mevcuttur.	Kişi	520	267	115	77	22
		Yüzde	51,90%	26,70%	11,50%	7,70%	2,20%
7	Erzincan’da verilen içme suyu hizmetinden memnunuz.	Kişi	138	147	223	421	72
		Yüzde	13,80%	14,70%	22,30%	42,10%	7,20%
8	Erzincan’da yeşil alan ve parklar yeterlidir.	Kişi	125	145	201	423	107
		Yüzde	12,50%	14,50%	20,10%	42,30%	10,70 %
9	Erzincan’da verilen cadde, sokak, bakım ve temizlik hizmetlerinden memnunuz.	Kişi	193	183	215	361	49
		Yüzde	19,30%	18,30%	21,50%	36,10%	4,90%
10	Erzincan’da verilen çöp/atık toplama hizmetinden memnunuz.	Kişi	162	172	237	376	54
		Yüzde	16,20%	17,20%	23,70%	37,60%	5,40%
11	Evinizde siz dâhil kaç kişi yaşıyor?						
		Kişi	Yüzde		Kişi	Yüzde	
	1 kişi	89	8,90%	4 kişi	311	31,10 %	
	2 kişi	227	22,70%	5 kişi	63	6,30%	
	3 kişi	300	30%	6 + üzeri	11	1,10%	
12	Evinizde salon dâhil kaç oda bulunmaktadır?						
		Kişi	Yüzde		Kişi	Yüzde	
	1 oda	7	0,70%	4 oda	515	51,40 %	
	2 oda	83	8,30%	5 oda +	47	4,70%	
	3 oda	349	34,90%				

Tablo 3.5: Fiziksel ve Çevresel Göstergelere Ait Frekans Analizleri (Devamı)

13	Yaşadığınız konutta aşağıdaki sorunlardan hangisi mevcuttur? (Çoklu işaretleme yapılabilir)				
		Kişi		Kişi	
	Yer darlığı sorunu var	194	Pencere, kapı vb. çürükler var	28	
	Duvar ve tavanda çatlak var	46	Sızıntı veya nem mevcut	43	
	Dışarıda oturacak yer yok	128	Tuvalet yok (Evin dışında)	0	
	Banyo yok (Evin dışında)	1	Sorun yok	678	
14	Yaşadığınız evin mülkiyet durumu nedir?				
		Kişi	Yüzde		Kişi Yüzde
	Ev Sahibi	454	45,40%	Kiracı	376 37,60%
	Ev sahibi (Konut Kr. Öd.)	84	8,40%	Lojman	30 3%
	Ev Sahibi değil Kira yok	57	5,70%		

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Frekans Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

3.9.2.3. Sosyo-Kültürel Göstergelere Ait Frekans Analizleri

Bireylerin yaşam kalitesini etkileyen hususlardan biri de kentin bireylere sunduğu kültürel, sosyal ve eğitsel hizmetlerdir. Yapılan çalışma ile katılımcıların büyük bir çoğunluğu Erzincan'da kültürel, sosyal kurumların ve eğitim kurumlarının verdikleri hizmetlerin ve yapılan etkinliklerin yeterli seviyede olmadığı kanaatindedir.

İnsanların gereksinimlerinden biri de güvenlidir. Kentlerde güvenlik sorunlarının fazla oluşu bireylerin yaşam kalitesi algılarını etkileyecektir. Erzincan ili TÜİK 2025 yılı suç oranı en az olan illeri arasında (yüz binde 191) belirtilmiştir (Erzincan NET, 2025). Çalışmada katılımcıların Erzincan ilinin gece saatleri de dahil olmak üzere güvenli bir kent olduğu ifadesinin ağırlıklı olduğu gözlemlenmiştir. Sosyo-kültürel göstergelere ait detaylı katılımcı ifadeleri Tablo 3.6' da yer almaktadır.

Tablo 3.6: Sosyo-Kültürel Göstergelere Ait Frekans Analizleri

Sosyo-Kültürel Göstergeler							
Kültürel Hayat-Sağlık-Eğitim-Güvenlik							
			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
15	Erzincan’da kültürel tesisler; örneğin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir	Kişi	268	333	227	153	20
		Yüzde	26,80%	33,30%	22,70%	15,30%	2,00%
16	Erzincan’da verilen sosyal hizmetlerden (eğitim, kurs, etkinlik vs.) memnunuz.	Kişi	216	302	263	206	14
		Yüzde	21,60%	30%	26%	20,60%	1,40%
18	Erzincan’da herkesin faydalanabileceği spor tesisleri yeterlidir.	Kişi	208	305	294	174	20
		Yüzde	21%	30,50%	29%	17,40%	2,00%
20	Erzincan’da eğitim kurumları ve hizmetleri yeterlidir.	Kişi	126	244	325	273	33
		Yüzde	12,60%	24,40%	32,50%	27,30%	3,30%
21	Erzincan güvenli bir ildir.	Kişi	26	40	135	618	182
		Yüzde	2,60%	4,00%	13,50%	61,70%	18,20%
22	Erzincan’da gece saatlerinde sokağa çıkmak güvenlidir.	Kişi	59	83	237	492	130
		Yüzde	5,90%	8,30%	23,70%	49,20%	13,00%
17	Doktora son gidişinizde aşağıdaki durumların hangisi hakkında zorluk yaşadınız?						
		Kişi	Yüzde			Kişi	Yüzde
	Hastaneye uzaklık	70	7,00%	Hizmet için ödenen ücret		26	2,60%
	Muayene sırası (Bekleme)	626	62,50%	Sorun yaşamadım		202	20,20%
	Hastanenin hijyen durumu	77	7,70%				

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Frekans Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

3.9.2.4. Ekonomik Göstergelere Ait Frekans Analizleri

Katılımcıların çalışma ve gelir tespiti için ifadeleri incelendiğinde büyük bir çoğunluğun tam zamanlı bir işte çalıştığı ve hanede çalışanların bir veya iki kişiden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların hane gelirleri ise ağırlıklı olarak 30.000 TL-100.000 TL arası olduğu gözlemlenmiştir. Türk-İş tarafından Mart 2026 da açıklanan açlık sınırı 32.793 TL hesaplanırken yoksulluk sınırı ise 106.817 TL hesaplanmıştır.

Katılımcıların yoksulluk sınırı rakamlarına yakın geliri olduğu gözlemlenmiştir. Hane gelirinin tüm ihtiyaçları karşılama yeteneği kısmen olumsuz olarak gözlemlenmiştir. Kentteki alışveriş olanakları ise katılımcılar tarafından yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Ekonomik göstergelere ait detaylı katılımcı ifadeleri Tablo 3.7’ de yer almaktadır.

Tablo 3.7: Ekonomik Göstergelere Ait Frekans Analizleri

Ekonomik Göstergeler						
23	Hane halkı (tüm kişiler toplam) aylık geliriniz nedir?					
		Kişi	Yüzde		Kişi	Yüzde
	0TL – 30.000 TL	94	9,40%	100.000 TL- 200.000 TL	96	9,60%
	30.000 TL – 65.000 TL	465	46,50%	200.000 TL – üzeri	10	1,00%
	65.000 TL – 100.000 TL	336	33,60%			
24	İş durumunuz nedir?					
		Kişi	Yüzde		Kişi	Yüzde
	Tam zamanlı bir işte çalışıyor	810	80,90%	Ev hanımı	80	8,00%
	Yarı zamanlı bir işte çalışıyor	21	2,10%	İşsiz	11	1,10%
	Mevsimlik işçi	2	2,00%	Öğrenci	17	1,70%
	Emekli	60	6,00%			
25	Siz dâhil hanenizde kaç kişi bir işte çalışıyor?					
		Kişi	Yüzde		Kişi	Yüzde
	1 Kişi	433	43,30%	4 Kişi	6	0,60%
	2 Kişi	468	46,80%	5 Kişi	0	0%
	3 Kişi	55	5,50%	6 Kişi +	0	0%
				0 Kişi (emekli-ev hanımı)	39	3,90%
				Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum
				Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
26	Hane gelirimiz tüm ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetiyor.	Kişi	188	199	276	272
		Yüzde	18,80%	19,90%	27,60%	27,20%
27	Erzincan’da alışveriş olanakları yeterlidir.	Kişi	248	269	251	198
		Yüzde	24,80%	27%	25%	19,80%

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Frekans Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

3.9.2.5. Memnuniyet Algısı ve Gelecek Beklentisine Ait Frekans Analizleri

Katılımcıların büyük çoğunluğu sosyal dışlanma ve mesleki statülerinde olumsuzluk hissetmediğini ifade etmiş, bu bağlamda öznel iyi oluşları ve genel olarak yaşamlarından memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların gelecek beklentisi ve Erzincan yaşamını irdeleyen sorular üzerinde kısmen olumlu görüşleri ağırlıktadır. Katılımcıların bu hususta daha ihtiyatlı görüşleri geleceğe dair belirsizlik düşüncelerinin olduğu düşünülmektedir.

Yerleşim tercihinde ise katılımcıların büyük ölçüde memleketin Erzincan oluşu ve iş nedeniyle olduğu gözlemlenmiş, diğer seçeneklerin ikinci planda kaldığı görülmüştür. Memnuniyet algısı ve gelecek beklentisi göstergelerine ait detaylı katılımcı ifadeleri Tablo 3.8’ de yer almaktadır.

Tablo 3.8: Memnuniyet Algısı ve Gelecek Beklentisine Ait Frekans Analizleri

Memnuniyet Algısı ve Gelecek Beklentisi			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
28	Toplumdan dışlandığımı hissediyorum.	Kişi	467	454	54	20	6
		Yüzde	46,70%	45,40%	5,40%	2,00%	0,60%
29	İnsanların beni küçümsediği bir işte çalışıyorum/gelire sahibim.	Kişi	438	367	153	25	18
		Yüzde	43,80%	37%	15%	2,50%	1,80%
30	Genel olarak mutlu bir insanım.	Kişi	24	28	157	587	205
		Yüzde	2%	2,80%	16%	58,70%	20,50%
31	Genel olarak hayatımdan memnunum.	Kişi	24	44	212	517	204
		Yüzde	2,40%	4,40%	21,20%	51,60%	20,40%
33	Gelecek hakkında iyimserim.	Kişi	106	157	300	368	70
		Yüzde	10,60%	15,70%	30,00%	36,80%	7,00%
34	Gelecekte Erzincan daha yaşanabilir bir şehir olacak.	Kişi	85	137	340	390	49
		Yüzde	8,50%	13,70%	34,00%	39,00%	4,90%
35	Erzincan ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi.	Kişi	96	136	248	456	65
		Yüzde	9,60%	13,60%	24,80%	45,60%	6,50%

Tablo 3.8: Memnuniyet Algısı ve Gelecek Beklentisine Ait Frekans Analizleri
(Devamı)

32	Erzincan'da yaşamamanın sebebi nedir? (<i>Birden çok işaretleme yapılabilir</i>)					
		Kişi			Kişi	
	Memleketim olması	695		İşim nedeniyle	415	
	Sakin bir şehir olması	156		Sağlık nedeniyle	2	
	Ucuz bir şehir olması	13		Kirliliğinin az olması	108	

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Frekans Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

3.9.2.6. Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörlere Ait Frekans Analizleri

Katılımcıların Erzincan'da yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen ifadeleri incelendiğinde yaşam kalitesini en çok etkileyen problemler ekonomik ve kamusal hizmet merkezli olduğu gözlemlenmiştir. Olumlu yönde etkileyen ifadeler ise güvenlik, kentin düzenli bir planının olması ve doğal güzellikler olarak gözlemlenmiştir. Yaşam kalitesini etkileyen faktörlere ait detaylı katılımcı ifadeleri Tablo 3.9' da yer almaktadır.

Tablo 3.9: Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörlere Ait Frekans Analizleri

Erzincan'da Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler					
36	Erzincan'da yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen sorunlar nelerdir? (<i>Çoklu işaretleme yapılabilir</i>)				
		Kişi		Kişi	
	İşsizlik	598	Altyapı sorunları	309	
	Ulaşım sorunları	267	Kültürel etkinliklerin yetersizliği	542	
	Çarpık kentleşme ve konut sıkıntısı	75	Çevre kirliliği	108	
	Sağlık hizmetlerinin yetersizliği	543	Eğitim hizmetlerinin yetersizliği	283	
	Güvenlik sorunları	56	Trafik sorunları	455	
37	Erzincan'da yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyen unsurlar nelerdir? (<i>Çoklu işaretleme yapılabilir</i>)				
		Kişi		Kişi	
	İstihdam olanakları	11	Planlı kentleşme ve konut stoğu yeterliliği	594	
	Kültürel etkinliklerin yeterliliği	33	Doğal güzellikler	664	
	Sağlık hizmetlerinin yeterliliği	39	Eğitim hizmetlerinin yeterliliği	41	
	Güvenlik sorunlarının azlığı	462	Trafik sorunlarının azlığı	140	

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Frekans Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

3.9.2.7. Kurum Memnuniyet Puanlamasına Ait Frekans Analizleri

Erzincan'daki kamu kurum ve kuruluşlara yönelik genel memnuniyet düzeyinin kısmen iyi olduğu gözlemlenmiştir. Kurum ve kuruluşların hizmetlerinin iyileştirilmesi

gerektiğini ifade eden bulgular da mevcuttur. Kurum memnuniyet puanlamasına ait detaylı katılımcı ifadeleri tablo 3.10’ da yer almaktadır.

Tablo 3.10: Kurum Memnuniyet Puanlamasına Ait Frekans Analizleri

Kurum Memnuniyet Puanlaması					
	Çok Kötü	Kötü	Ne iyi Ne Kötü	İyi	Çok İyi
Erzincan Valiliği	45	74	245	386	251
Erzincan Belediyesi	131	176	332	242	120
Erzincan Emniyet Müdürlüğü	36	74	281	368	242
Erzincan Yerel Basın Organları	167	267	314	172	81
Erzincan Sivil Toplum Kuruluşları	185	262	332	141	81
Erzincan İl Sağlık Müdürlüğü	103	158	456	196	88
Erzincan Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	131	247	356	186	81
Erzincan İl Milli Eğitim Müdürlüğü	94	137	329	317	124
Erzincan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	148	226	356	184	87

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Frekans Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

3.9.3. Araştırma Bulgularının Ki-Kare Analizleri

Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler ya da gözlemlenen ve beklenen frekanslar arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığı istatistiksel olarak ki-kare testi ile araştırılabilmektedir (Bulut & Güngör, 2008, ss. 84-85). IBM SPSS istatistik programı aracılığıyla yapılan analizler özelinde anlamlılık (p) değeri 0,05 değerinden küçükse iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu kabul edilmektedir (İstatistik Türkiye, 2016). Bu bölümde, anket çalışması kapsamında elde edilen verilerin istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerinin olup olmadığını gözlemek amacıyla ki-kare analizleri yapılmıştır.

3.9.3.1. Ulaşım ve Altyapı Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi

Kentler arası ve kent içi ulaşım imkânları ve ulaşım altyapısı kent ekonomisini, çevresel sürdürülebilirliği ve mekânsal hareketliliği etkileyen faktörlerdendir. Kentler arası ulaşım altyapısı geliştirilerek ticaret, turizm gibi birçok alanda kentlerin erişilebilirliği ve etkileşimi artırılabilir. Kent içi ulaşım imkânlarının erişilebilir olması bireylerin günlük yaşamlarını etkileyerek kentsel yaşam kalite algılarını şekillendirmektedir (İnan, 2018, s. 99).

Tablo 3.11: Ulaşım ve Altyapı Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi Analizi 1

Erzincan'da genel trafik yoğunluğu yoktur * İşinize veya okula gitmek ne kadar zaman almaktadır			İşinize veya okula gitmek ne kadar zaman almaktadır?					Toplam
			,00	0-10dk	11-20dk	20-34dk	35dk üzeri	
Erzincan'da genel trafik yoğunluğu yoktur	kesinlikle	Gözlenen Değer	28	78	161	64	19	350
	katılmıyorum	Beklenen Değer	50,0	75,9	139,5	66,8	17,8	350,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	48	63	112	51	8	282
		Beklenen Değer	40,3	61,1	112,4	53,8	14,4	282,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	33	48	71	30	8	190
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	27,1	41,2	75,7	36,3	9,7	190,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	23	21	49	36	13	142
		Beklenen Değer	20,3	30,8	56,6	27,1	7,2	142,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	11	7	6	10	3	37
	katılıyorum	Beklenen Değer	5,3	8,0	14,7	7,1	1,9	37,0
Toplam		Gözlenen Değer	143	217	399	191	51	1001
		Beklenen Değer	143,0	217,0	399,0	191,0	51,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	47,198 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal	0,807	1	0,369	
Olasılık Oranı	48,363	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			
a. 1 hücrenin (%4,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 1,89'dur.								

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

Tablo 3.12: Ulaşım ve Altyapı Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi Analizi 2

Erzincan'da genel trafik yoğunluğu yoktur * Erzincan'da yeterli otomobil park alanı mevcuttur			Erzincan'da yeterli otomobil park alanı mevcuttur					Toplam
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılıyorum ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum	
Erzincan'da genel trafik yoğunluğu yoktur	kesinlikle	Gözlenen Değer	322	14	9	3	2	350
	katılmıyorum	Beklenen Değer	181,8	93,4	40,2	26,9	7,7	350,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	122	146	7	5	2	282
		Beklenen Değer	146,5	75,2	32,4	21,7	6,2	282,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	43	69	70	7	1	190
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	98,7	50,7	21,8	14,6	4,2	190,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	27	35	24	55	1	142
		Beklenen Değer	73,8	37,9	16,3	10,9	3,1	142,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	6	3	5	7	16	37
	katılıyorum	Beklenen Değer	19,2	9,9	4,3	2,8	0,8	37,0
Toplam		Gözlenen Değer	520	267	115	77	22	1001
		Beklenen Değer	520,0	267,0	115,0	77,0	22,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	998,761 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki	408,361	1	0,000	
Olasılık Oranı	721,628	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			
a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,81'dir.								

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz Yazar Tarafından Yapılmıştır.

Anlamlılık düzeyinin 0,05 değerinden düşük olduğu gözlemlenen Tablo 3.11 ve 3.12’de yer alan analizlere göre bireylerin işe veya okula ulaşım süreleri ile Erzincan’daki trafik yoğunluğu algıları arasında ve bireylerin Erzincan’da otopark alanlarının yeterliliği ile trafik yoğunluğu algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Bulgular incelendiğinde katılımcılar Erzincan’da ağırlıklı olarak kamusal hizmetlere, postane ve bankalara ve kültürel tesislere yürüyerek ulaşamamakta ve evlerinden iş ya da okullara gitme süreleri ortalama 16 dakikadır. Trafiğin yoğun olarak hissedildiği Erzincan’da yeterli otopark alanı da bulunmamaktadır. Katılımcıların ifadelerinden hareketle kentler arası ulaşım ve kent içi toplu taşıma hizmetlerinden de genel bir memnuniyetsizlik olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun kentsel yaşam kalitesi üzerinde çok boyutlu etkileri bulunmaktadır. Özellikle hizmet alımı için bireylerin motorlu araç ihtiyacını artırarak kent içi hareketliliğe, fazla karbon salımına, trafik yoğunluğuna, ulaşımında geçirilen sürelerin artmasına ve otopark yetersizliğine neden olacaktır. Özel aracı olmayan bireyler, yaşlılar, çocuklar ve engelliler için hizmetlere erişimi kısıtlayarak daha maliyetli hale getirebilmektedir. Bu durum ise sosyal eşitsizliklerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Kent içi sıkışmanın etkilerinin azaltılarak kentsel yaşam kalitesi algısının olumlu yönde değişmesi için karar vericilerin ve politika üreticilerinin toplu taşıma hizmetlerini alternatiflendirmesi ve bu hizmetlerin altyapısının güçlendirilmesi yönünde çalışmalar yapması gerekmektedir.

3.9.3.2. Çevresel Hizmetler ve Genel Memnuniyet İlişkisi

Çevresel hizmetlerin bireylerin yaşam kalitesi algısı üzerinde güçlü bir etkisi bulunmaktadır. Yeşil alan, parklar, cadde-sokak temizliği ve atık toplama gibi hizmetler bireylerin kente yönelik genel memnuniyet algılarını da şekillendirmektedir. Bu bağlamda kentsel yaşam kalitesini belirleyen önemli unsurlardan olan çevresel hizmetlerdir. Yeşil alanların yeterliliği ve temizlik hizmetleri bireylerin kent yaşamındaki memnuniyet algılarını etkilemektedir (Öztürk & Özdemir, 2013, s. 110).

Tablo 3.13: Çevresel Hizmetler ve Genel Memnuniyet Algısı Analizi 1

Yeşil alan ve parklar yeterlidir * Cadde, sokak, bakım ve temizlik hizmetlerinden memnunum			Cadde, sokak, bakım ve temizlik hizmetlerinden memnunum					Toplam
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum	
Yeşil alan ve parklar yeterlidir	kesinlikle	Gözlenen Değer	81	15	16	12	1	125
	katılmıyorum	Beklenen Değer	24,1	22,9	26,8	45,1	6,1	125,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	22	55	32	32	4	145
		Beklenen Değer	28,0	26,5	31,1	52,3	7,1	145,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	48	40	69	42	2	201
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	38,8	36,7	43,2	72,5	9,8	201,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	33	63	85	225	17	423
		Beklenen Değer	81,6	77,3	90,9	152,6	20,7	423,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	9	10	13	50	25	107
	katılıyorum	Beklenen Değer	20,6	19,6	23,0	38,6	5,2	107,0
Toplam			Gözlenen Değer	193	183	215	361	1001
			Beklenen Değer	193,0	183,0	215,0	361,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	408,645 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki	218,002	1	0,000	
Olasılık Oranı	339,267	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			

a. 0 hücrenin (%0,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 5,24'tür.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Tablo 3.14: Çevresel Hizmetler ve Genel Memnuniyet Algısı Analizi 2

Çöp/atık toplama hizmetinden memnunum * Erzincan ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi.			Erzincan ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi.					Toplam
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum	
Çöp/atık toplama hizmetinden memnunum	kesinlikle	Gözlenen Değer	47	19	50	40	6	162
	katılmıyorum	Beklenen Değer	15,5	22,0	40,1	73,8	10,5	162,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	11	44	44	67	6	172
		Beklenen Değer	16,5	23,4	42,6	78,4	11,2	172,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	15	25	65	117	15	237
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	22,7	32,2	58,7	108,0	15,4	237,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	22	41	76	211	26	376
		Beklenen Değer	36,1	51,1	93,2	171,3	24,4	376,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	1	7	13	21	12	54
	katılıyorum	Beklenen Değer	5,2	7,3	13,4	24,6	3,5	54,0
Toplam			Gözlenen Değer	96	136	248	456	1001
			Beklenen Değer	96,0	136,0	248,0	456,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	158,221 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki	79,405	1	0,000	
Olasılık Oranı	130,742	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			

a. 1 hücrenin (%4,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 3,51'dir.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Anlamlılık düzeyinin 0,05 değerinden düşük olduğu gözlemlenen Tablo 3.13 ve 3.14' de yer alan analizlere göre bireylerin Erzincan'da yeşil alan ve parkları yeterli bulması ile cadde-sokak bakım ve temizlik hizmetlerinden memnuniyet görüşleri arasında ve bireylerin çöp ve atık toplama hizmetlerinden duyduğu memnuniyet düzeyi

ile yaşam kalitesinin yıllara göre arttığına dair görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde çevresel hizmetlerden duyulan memnuniyet ile yaşam kalitesine ilişkin algı arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Yapılan frekans analizleri sonucuna göre ise katılımcıların görüşleri bu hizmetler için kısmen olumlu yöndedir. Bulgular bireylerin yaşam kalitelerini değerlendirirken somut ve günlük yaşamda doğrudan deneyimledikleri hizmetleri referans aldıklarını göstermektedir. Bu nedenle hizmetlerin sürekliliği ve görünürlüğü, bireylerin kentsel yaşam kalitesi algılarını belirlerken, kentten gelecek beklentilerini ve kente duydukları güvenlerini de etkilemektedir. Bu doğrultuda, yerel yönetimlerin çevresel hizmetleri bütüncül ve vatandaş odaklı bir anlayışla planlayıp yerine getirmesi bireylerin kentsel yaşam kalitelerinin artması açısından önem taşımaktadır.

3.9.3.3. Sosyo-Kültürel Hizmetler ve Yaşam Memnuniyeti İlişkisi

Kütüphane, müze, tiyatro, konser alanı, eğitim/kurs merkezleri ve sanat galerisi gibi kültürel tesisler ve bu tesislerden alınan hizmetler kentsel yaşam kalitesinin belirleyici göstergeleri arasında yer almaktadır. Kültürel ve sosyal hizmetler bireysel gelişimi desteklerken aynı zamanda sosyal bütünleşmeyi sağlamaktadır. Ayrıca kültürel faaliyetler bireylerin stres düzeylerini azaltarak psikolojik iyi oluşlarını desteklemektedir. Burada önemli olan kültürel tesis ve hizmetlerin bireyler arasında sosyo-ekonomik durumları düşük olan grupların erişimini kolaylaştıran politikaların ortaya konulmasıdır (Aydiner Boylu & Paçacıoğlu, 2016, s. 144; Batal, 2024, s. 1198; Yıldız, 2026, s. 41). Kültürel altyapı ve hizmetlerin kapsayıcı bir şekilde sunulması bireylerin kültürel ihtiyaçlarını karşılarken aynı zamanda sosyal bütünleşmeyi, ekonomik canlılığı ve kentlerin yaşanabilirliğini artıracaktır.

Tablo 3.15: Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 1

Konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir * Verilen sosyal hizmetlerden (eğitim, kurs, etkinlik vs.) memnunum			Verilen sosyal hizmetlerden (eğitim, kurs, etkinlik vs.) memnunum					Toplam
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum	
Örneğin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir	kesinlikle	Gözlenen Değer	191	51	20	6	0	268
	katılmıyorum	Beklenen Değer	57,8	80,9	70,4	55,2	3,7	268,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	14	214	68	35	2	333
		Beklenen Değer	71,9	100,5	87,5	68,5	4,7	333,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	8	24	155	36	4	227
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	49,0	68,5	59,6	46,7	3,2	227,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	3	12	18	120	0	153
		Beklenen Değer	33,0	46,2	40,2	31,5	2,1	153,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	0	1	2	9	8	20
	katılıyorum	Beklenen Değer	4,3	6,0	5,3	4,1	0,3	20,0
Toplam		Gözlenen Değer	216	302	263	206	14	1001
		Beklenen Değer	216,0	302,0	263,0	206,0	14,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	1362,004 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki	542,892	1	0,000	
Olasılık Oranı	1031,149	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			

a. 7 hücrenin (%28,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,28'dir.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Ki-kare analizi sonuçları incelendiğinde kültürel tesislerin yeterliliği ile bireylerin Erzincan'da verilen sosyal ve kültürel hizmetlerden duyduğu memnuniyet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda bireylerin sosyal hizmetlerden memnuniyet düzeyi ile kültürel tesislerin yeterliliğine ilişkin algıları birbirinden bağımsız değildir. Erzincan'da yaşam kalitesi bağlamında değerlendirildiğinde bu bulgular kültürel ve sosyal altyapının bireylerin genel memnuniyet algısı üzerinde önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Erzincan'da sunulan eğitim, kurs ve etkinlik gibi hizmetlerin yeterliliği ile kültürel mekânların erişilebilirliği ve kalitesi birlikte ele alınmalıdır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin yalnızca hizmet çeşitliliğini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda bu hizmetleri destekleyen fiziksel ve kültürel mekânları da geliştirmesi, kent sakinlerinin yaşam kalitesini artırmada yardımcı olacaktır.

Tablo 3.16: Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 2

Örneğin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir * Genel olarak hayatımdan memnunum.			Genel olarak hayatımdan memnunum.				Toplam	
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum		kesinlikle katılıyorum
Örneğin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir	kesinlikle	Gözlenen Değer	14	15	66	112	61	268
	katılmıyorum	Beklenen Değer	6,4	11,8	56,8	138,4	54,6	268,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	5	19	62	195	52	333
		Beklenen Değer	8,0	14,6	70,5	172,0	67,9	333,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	3	7	55	117	45	227
		ne katılmıyorum	Beklenen Değer	5,4	10,0	48,1	117,2	46,3
	katılıyorum	Gözlenen Değer	2	2	25	87	37	153
		Beklenen Değer	3,7	6,7	32,4	79,0	31,2	153,0
	kesinlikle katılıyorum	Gözlenen Değer	0	1	4	6	9	20
		Beklenen Değer	0,5	0,9	4,2	10,3	4,1	20,0
Toplam		Gözlenen Değer	24	44	212	517	204	1001
		Beklenen Değer	24,0	44,0	212,0	517,0	204,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	46,286 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki	13,505	1	0,000	
Olasılık Oranı	45,530	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			
a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,48'dir.								

a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,48'dir.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Tablo 3.17: Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 3

Verilen sosyal hizmetlerden (eğitim, kurs, etkinlik vs.) memnunum * Genel olarak hayatımdan memnunum.			Genel olarak hayatımdan memnunum.				Toplam		
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılıyorum ne katılmıyorum	katılıyorum		kesinlikle katılıyorum	
Verilen sosyal hizmetlerden (eğitim, kurs, etkinlik vs.) memnunum	kesinlikle	Gözlenen Değer	10	13	52	84	57	216	
	katılmıyorum	Beklenen Değer	5,2	9,5	45,7	111,6	44,0	216,0	
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	6	17	72	163	44	302	
		Beklenen Değer	7,2	13,3	64,0	156,0	61,5	302,0	
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	6	5	54	149	49	263	
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	6,3	11,6	55,7	135,8	53,6	263,0	
	katılıyorum	Gözlenen Değer	2	9	31	118	46	206	
		Beklenen Değer	4,9	9,1	43,6	106,4	42,0	206,0	
	kesinlikle	Gözlenen Değer	0	0	3	3	8	14	
	katılıyorum	Beklenen Değer	0,3	0,6	3,0	7,2	2,9	14,0	
Toplam		Gözlenen Değer	24	44	212	517	204	1001	
		Beklenen Değer	24,0	44,0	212,0	517,0	204,0	1001,0	
Ki-kare Testleri									
		Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)			Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		
Pearson Ki-kare		50,087 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki		10,685	1	0,001
Olasılık Oranı		50,137	16	0,000	Geçerli vaka sayısı		1001		
a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,34'tür.									

a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,34'tür.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Tablo 3.16'da yer alan analiz sonuçları incelendiğinde kültürel tesislerin yeterliliği ile bireylerin genel olarak yaşamlarından duyduğu memnuniyet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlgili analiz için kullanılan değişkenlerin frekans analizleri incelendiğinde ağırlıklı olarak kültürel tesislerin yetersiz

olduğu vurgulanırken katılımcıların genel yaşam memnuniyetlerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3.17’ de yer alan analiz sonuçları incelendiğinde kültürel tesislerin yeterliliği ile bireylerin genel olarak yaşamlarından duyduğu memnuniyet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlgili analiz için kullanılan değişkenlerin frekans analizleri incelendiğinde ağırlıklı olarak Erzincan’da verilen sosyal hizmetlerin (eğitim, kurs ve etkinlik gibi) yetersiz olduğu vurgulanırken katılımcıların genel yaşam memnuniyetlerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3.18: Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 4

Herkesin faydalanabileceği spor tesisleri yeterlidir. * Genel olarak mutlu bir insanım.			Genel olarak mutlu bir insanım.				Toplam	
			kesinlikle katılmıyoru	katılmıyorum	ne katılıyorum ne katılmıyorum	katılıyorum		kesinlikle katılıyorum
herkesin faydalanabileceği spor tesisleri yeterlidir.	kesinlikle	Gözlenen Değer	8	7	38	105	50	208
	katılmıyorum	Beklenen Değer	5,0	5,8	32,6	122,0	42,6	208,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	10	14	37	192	52	305
		Beklenen Değer	7,3	8,5	47,8	178,9	62,5	305,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	5	4	52	168	65	294
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	7,0	8,2	46,1	172,4	60,2	294,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	1	2	27	114	30	174
		Beklenen Değer	4,2	4,9	27,3	102,0	35,6	174,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	0	1	3	8	8	20
	katılıyorum	Beklenen Değer	0,5	0,6	3,1	11,7	4,1	20,0
Toplam		Gözlenen Değer	24	28	157	587	205	1001
		Beklenen Değer	24,0	28,0	157,0	587,0	205,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	32,408 ^a	16	0,009	Doğrusal-Doğrusal ilişki	4,114	1	0,043	
Olasılık Oranı	33,579	16	0,006	Geçerli vaka sayısı	1001			
a. 7 hücrenin (%28,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,48'dir.								

a. 7 hücrenin (%28,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,48'dir.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Ki-kare analizi sonuçları incelendiğinde herkese açık spor tesislerinin yeterliliği ile bireylerin genel mutluluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlgili analiz için kullanılan değişkenlerin frekans analizleri incelendiğinde ağırlıklı olarak Erzincan’da herkese açık spor tesislerinin yetersiz olduğu vurgulanırken katılımcıların genel mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3.19: Sosyo-Kültürel Hizmetlere Yönelik Katılımcı Algıları Analizi 5

Herkesin faydalanabileceği spor tesisleri yeterlidir. * Genel olarak hayatımdan memnunuz.			Genel olarak hayatımdan memnunuz.					Toplam
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum	
Herkesin faydalanabileceği spor tesisleri yeterlidir.	kesinlikle	Gözlenen Değer	11	11	48	86	52	208
	katılmıyorum	Beklenen Değer	5,0	9,1	44,1	107,4	42,4	208,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	6	24	57	172	46	305
		Beklenen Değer	7,3	13,4	64,6	157,5	62,2	305,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	6	6	80	144	58	294
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	7,0	12,9	62,3	151,8	59,9	294,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	1	1	24	109	39	174
		Beklenen Değer	4,2	7,6	36,9	89,9	35,5	174,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	0	2	3	6	9	20
	katılıyorum	Beklenen Değer	0,5	0,9	4,2	10,3	4,1	20,0
Toplam		Gözlenen Değer	24	44	212	517	204	1001
		Beklenen Değer	24,0	44,0	212,0	517,0	204,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	65,977 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki	13,166	1	0,000	
Olasılık Oranı	67,405	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			
a. 6 hücrenin (%24,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,48'dir.								

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Ki-kare analizi sonuçları incelendiğinde herkese açık spor tesislerinin yeterliliği ile bireylerin genel mutluluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlgili analiz için kullanılan değişkenlerin frekans analizleri incelendiğinde ağırlıklı olarak Erzincan'da herkese açık spor tesislerinin yetersiz olduğu vurgulanırken katılımcıların genel yaşam memnuniyetlerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 16, 17, 18, 19 birlikte değerlendirildiğinde kültür ve spor tesislerinin yeterliliği ve Erzincan'da verilen sosyal hizmetlerden memnuniyet düzeyi ile genel yaşam memnuniyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olsa da bulguların tutarlılıklarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Ölçüm yapılan değişkenlerin frekans analizleri sonucu kültürel tesis, spor tesisleri ve verilen sosyal hizmetler ağırlıklı olarak olumsuz yanıtlar içerirken genel yaşam memnuniyeti aksi yönde olumlu yanıtlar içermektedir. Bulgular katılımcıların öznel değerlendirmelerine dayandığından bireylerin anlık ruh hali, eğitim durumları, beklentileri, ilgi alanları, ekonomik öncelikleri ve sosyo-kültürel arka planları gibi birçok faktör algılarını etkileyebilmektedir. Bu nedenle analiz sonuçları katılımcıların algısal durumlarını yansıtmakta ve genellenebilirlik açısından sınırlılıklar içermektedir.

3.9.3.4. Güvenlik Algısı İlişkisi

Kentsel güvenlik algısının bireylerin gündelik yaşamları, psikolojik iyi oluşları ve genel yaşam kalitesi üzerinde belirleyici etkileri bulunmaktadır. Bu bağlamda bireylerin kenti güvenli olarak tanımlamaları sosyal katılımın artmasını, kamusal alanların etkin kullanılmasını ve kent yaşamının sürekliliğini artıracak yönde katkı sağlayacaktır.

Tablo 3.20: Erzincan Güvenli Algısı Analizi

Erzincan güvenli bir ildir. * Gece saatlerinde sokağa çıkmak güvenlidir.			Gece saatlerinde sokağa çıkmak güvenlidir.					Toplam
			kesinlikle	ne katılmıyorum		kesinlikle		
			katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum	katılıyorum	
Erzincan güvenli bir ildir.	kesinlikle	Gözlenen Değer	21	2	3	0	0	26
	katılmıyorum	Beklenen Değer	1,5	2,2	6,2	12,8	3,4	26,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	7	29	2	2	0	40
		Beklenen Değer	2,4	3,3	9,5	19,7	5,2	40,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	15	16	99	4	1	135
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	8,0	11,2	32,0	66,4	17,5	135,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	11	31	123	434	19	618
		Beklenen Değer	36,4	51,2	146,3	303,8	80,3	618,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	5	5	10	52	110	182
	katılıyorum	Beklenen Değer	10,7	15,1	43,1	89,5	23,6	182,0
Toplam	Gözlenen Değer	59	83	237	492	130	1001	
	Beklenen Değer	59,0	83,0	237,0	492,0	130,0	1001,0	
Ki-kare Testleri								
	Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-Kare	1221,671 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal İlişki	455,818	1	0,000	
Olasılık Oranı	845,813	16	0,000	Geçerli Vaka Sayısı	1001			
a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 1,53'tür.								

a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 1,53'tür.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Anlamlılık düzeyinin 0,05 değerinden düşük olduğu gözlemlenen Erzincan özelinde genel güvenlik algısı ile gece saatlerinde sokağa çıkma güvenliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Erzincan'da güvenlik algısının yüksek olmasının kentsel yaşam kalitesi üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

3.9.3.5. Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi İlişkisi

Bireylerin ekonomik durumları yaşam kalitelerini ekonomik erişim, sosyal tatmin ve refah üzerinden etkilemektedir. Ancak tek başına gelir durumu bireylerin yaşam kalitelerini doğrudan etkileyen bir gösterge değildir (Aydiner Boylu & Paçacıoğlu, 2016, s. 141). Kentlerdeki yaşam kalitesi algısını şekillendiren bir diğer unsur ise alışveriş imkânlarıdır. Bireylerin günlük ihtiyaçlarını kolayca

karşılayabilmeleri ve çeşitli diğer ekonomik ihtiyaçlarına kentte ulaşabilmeleri memnuniyet düzeylerini yükseltecektir (Yıldız, 2026, s. 139).

Tablo 3.21: Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 1

Hane halkı (tüm kişiler toplam) aylık geliriniz nedir? * Hane gelirimiz tüm ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetiyor.			Hane gelirimiz tüm ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetiyor.					Toplam
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum		kesinlikle katılıyorum	
					ne katılmıyorum	katılıyorum		
Hane halkı (tüm kişiler toplam) aylık geliriniz nedir?	0-30bin	Gözlenen Değer	29	31	13	16	5	94
		Beklenen Değer	17,7	18,7	25,9	25,5	6,2	94,0
	30bin-65bin	Gözlenen Değer	99	109	132	109	16	465
		Beklenen Değer	87,3	92,4	128,2	126,4	30,7	465,0
	65bin-100bin	Gözlenen Değer	42	51	109	103	31	336
		Beklenen Değer	63,1	66,8	92,6	91,3	22,2	336,0
	100bin-200bin	Gözlenen Değer	15	8	22	41	10	96
		Beklenen Değer	18,0	19,1	26,5	26,1	6,3	96,0
	200bin üzeri	Gözlenen Değer	3	0	0	3	4	10
		Beklenen Değer	1,9	2,0	2,8	2,7	0,7	10,0
	Toplam	Gözlenen Değer	188	199	276	272	66	1001
		Beklenen Değer	188,0	199,0	276,0	272,0	66,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-Kare	99,110 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal İlişki	54,180	1	0,000	
Olasılık Oram	96,401	16	0,000	Geçerli Vaka Sayısı	1001			

a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,66'dır.

a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,66'dır.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Tablo 3.21 incelendiğinde bireylerin gelir düzeyi arttıkça ihtiyaçlarını karşılama yeterliliğine ilişkin algılarının da olumlu yönde değiştiği görülmektedir. Anlamlılık düzeyinin 0,05 değerinden düşük olduğu gözlemlenen veriler hane geliri ile ihtiyaçları karşılama yeterliliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.22: Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 2

Hane halkı (tüm kişiler toplam) aylık geliriniz nedir? * Erzincan'da alışveriş olanakları yeterlidir.		Erzincan'da alışveriş olanakları yeterlidir.					Toplam	
		kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılıyorum ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum		
Hane halkı (tüm kişiler toplam) aylık geliriniz nedir?	0-30bin	Gözlenen Değer	14	25	27	22	6	94
		Beklenen Değer	23,3	25,3	23,6	18,6	3,3	94,0
	30bin-65bin	Gözlenen Değer	114	120	114	103	14	465
		Beklenen Değer	115,2	125,0	116,6	92,0	16,3	465,0
	65bin-100bin	Gözlenen Değer	82	89	91	62	12	336
		Beklenen Değer	83,2	90,3	84,3	66,5	11,7	336,0
	100bin-200bin	Gözlenen Değer	33	32	19	10	2	96
		Beklenen Değer	23,8	25,8	24,1	19,0	3,4	96,0
	200bin üzeri	Gözlenen Değer	5	3	0	1	1	10
		Beklenen Değer	2,5	2,7	2,5	2,0	0,3	10,0
	Toplam	Gözlenen Değer	248	269	251	198	35	1001
		Beklenen Değer	248,0	269,0	251,0	198,0	35,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-Kare	27,594 ^a	16	0,035	Doğrusal-Doğrusal İlişki	14,350	1	0,000	
Olasılık Oranı	29,872	16	0,019	Geçerli Vaka Sayısı	1001			

a. 7 hücrenin (%28,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 35'tir.

a. 7 hücrenin (%28,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 35'tir.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Tablo 3.22'de yer alan hanehalkı gelir düzeyi ile Erzincan'daki alışveriş olanaklarının yeterliliğine ait ilişki incelendiğinde (anlamlılık değerinin 0,05 değerinden düşük sonuç vermesi) aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Ancak Erzincan'da alışveriş imkânlarının yeterliliği ile ilgili katılımcı ifadelerinin frekans analizleri incelendiğinde olumsuz yönde ifadelerin ağırlıklı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda genel bir değerlendirme yapılacak olursa gelir düzeyi ile alışveriş olanaklarının yeterliliği algısı anlamlı ilişkinin olduğu sonucunu verse de tutarlı olduğu söylenemez.

Tablo 3.23: Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 3

Hane halkı (tüm kişiler toplam) aylık geliriniz nedir? * Genel olarak mutlu bir insanım.			Genel olarak mutlu bir insanım.				Toplam	
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılıyorum ne katılmıyorum	katılıyorum		kesinlikle katılıyorum
Hane halkı (tüm kişiler toplam) aylık geliriniz nedir?	0-30bin	Gözlenen Değer	6	4	25	48	11	94
		Beklenen Değer	2,3	2,6	14,7	55,1	19,3	94,0
	30bin-65bin	Gözlenen Değer	8	14	68	304	71	465
		Beklenen Değer	11,1	13,0	72,9	272,7	95,2	465,0
	65bin-100bin	Gözlenen Değer	6	5	47	189	89	336
		Beklenen Değer	8,1	9,4	52,7	197,0	68,8	336,0
	100bin-200bin	Gözlenen Değer	3	5	16	43	29	96
		Beklenen Değer	2,3	2,7	15,1	56,3	19,7	96,0
	200bin üzeri	Gözlenen Değer	1	0	1	3	5	10
		Beklenen Değer	0,2	0,3	1,6	5,9	2,0	10,0
Toplam	Gözlenen Değer	24	28	157	587	205	1001	
	Beklenen Değer	24,0	28,0	157,0	587,0	205,0	1001,0	
Ki-kare Testleri								
	Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-Kare	57,438 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal İlişki	14,306	1	0,000	
Olasılık Oranı	52,987	16	0,000	Geçerli Vaka Sayısı	1001			

a. 8 hücrenin (%32,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 24'tür.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Tablo 3.24: Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 4

Hane gelirimiz tüm ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetiyor. * Genel olarak hayatımdan memnunum.			Genel olarak hayatımdan memnunum.				Toplam	
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılıyorum ne katılmıyorum	katılıyorum		kesinlikle katılıyorum
Hane gelirimiz tüm ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetiyor.	kesinlikle	Gözlenen Değer	10	17	56	85	20	188
	katılmıyorum	Beklenen Değer	4,5	8,3	39,8	97,1	38,3	188,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	3	14	61	90	31	199
		Beklenen Değer	4,8	8,7	42,1	102,8	40,6	199,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	7	5	54	163	47	276
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	6,6	12,1	58,5	142,5	56,2	276,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	1	7	33	161	70	272
		Beklenen Değer	6,5	12,0	57,6	140,5	55,4	272,0
	kesinlikle katılıyorum	Gözlenen Değer	3	1	8	18	36	66
		Beklenen Değer	1,6	2,9	14,0	34,1	13,5	66,0
Toplam		Gözlenen Değer	24	44	212	517	204	1001
		Beklenen Değer	24,0	44,0	212,0	517,0	204,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-Kare	132,396 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal İlişki	75,159	1	0,000	
Olasılık Oranı	124,373	16	0,000	Geçerli Vaka Sayısı	1001			
a. 4 hücrenin (%16,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 1,58'dir.								

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Analiz edilen tablo 3.23 hanehalkı gelir düzeyinin insanın genel mutluluk hali üzerinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Analizde anlamlılık değerinin de 0,05 değerinin altında sonuç vermesi incelenen değişkenlerin arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymakta ancak ölçekte katılımcıların genel olarak

mutlu bir insanın sorusuna verdikleri yanıtların frekans analizi incelendiğinde gelir durumu ayırt edilmeksizin olumlu yönde olduğu görülmüştür.

Analiz edilen gelirin tüm ihtiyaçları karşılaması durumu ve buna bağlı olarak genel yaşam memnuniyeti algısı arasında anlamlılık değerinin 0,05 değerinden düşük olması nedeniyle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak gelirin tüm ihtiyaçları karşılaması durumunun dengeli dağılım göstermesinin yanında kısmen olumsuz yönde olduğu ama aynı zamanda genel yaşam memnuniyet düzeyinin de ağırlıklı olarak olumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Gelir ve gelirin tüm ihtiyaçları karşılama kabiliyeti bireylerin yaşam kalitesi algılarını şekillendirecektir. Ancak katılımcılar yaşam memnuniyetlerini ağırlıklı olarak olumlu yönde ifade ederken gelir durumlarının ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamaması önemli bir etken olmamıştır. Bu noktadan hareketle katılımcıların gelir durumlarına şükür perspektifinden baktığı çıkarılabilir. Bilindiği üzere şükür, mevcut imkânlarla ve nimetlere kanaat etmeyi sağladığı gibi daha fazlasını istemeden elinde olanla yetinmesini sağlayan manevi bir destek noktasıdır (Işık, 2024, s. 17; Soyaslan, 2016, s. 3658).

3.9.3.6. Demografik Özellikler ve Yaşam Kalitesi İlişkisi

Bireylerin kentsel yaşam kalitesi algılarında yalnızca nesnel ölçütler değil sosyo-demografik özellikler ve deneyimler de etkili olmaktadır. İkamet süresi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkide bireylerin yaşadıkları kente dair değerlendirmelerinin zaman içinde olgunlaşması önem arz etmektedir. Bu bağlamda ikamet süresi, bireyin kentle kurduğu ilişkiyi derinleştiren önemli bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Kentte geçirilen süre arttıkça bireyler, yaşadıkları çevrenin olanaklarını, sınırlılıklarını ve gündelik yaşama etkilerini daha bütüncül biçimde değerlendirebilmektedir.

Tablo 3.25: Demografik Özellikler ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 1

ikamet süresi * Erzincan ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi.			Erzincan ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi.					Total
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılıyorum ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum	
ikamet süresi	0-2yıl	Gözlenen Değer	10	12	39	33	4	98
		Beklenen Değer	9,4	13,3	24,3	44,6	6,4	98,0
	3-6yıl	Gözlenen Değer	14	9	34	47	7	111
		Beklenen Değer	10,6	15,1	27,5	50,6	7,2	111,0
	7-10yıl	Gözlenen Değer	10	19	29	63	3	124
		Beklenen Değer	11,9	16,8	30,7	56,5	8,1	124,0
	10yıl üzeri	Gözlenen Değer	62	96	146	313	51	668
		Beklenen Değer	64,1	90,8	165,5	304,3	43,4	668,0
Total	Gözlenen Değer	96	136	248	456	65	1001	
	Beklenen Değer	96,0	136,0	248,0	456,0	65,0	1001,0	
Ki-kare Testleri								
	Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-Kare	27,158 ^a	12	0,007	Doğrusal-Doğrusal İlişki	2,953	1	0,086	
Olasılık Oranı	27,430	12	0,007	Geçerli Vaka Sayısı	1001			
a. 0 hücrenin (%0,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 6,36'dır.								

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Erzincan'da ikamet süresi ve Erzincan'da geçmiş yıllara kıyasla yaşam kalitesindeki artış olduğu algısı arasında anlamlılık değerinin 0,05 değerinden düşük olması nedeniyle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bulgular frekans analizleriyle birlikte incelendiğinde 10 yıl ve üzeri ikamet süresi olan katılımcılar Erzincan'da geçmiş yıllara göre yaşam kalitesinin arttığını ifade ederken daha kısa süreli ikamet eden katılımcılar bu durumu daha temkinli ifade etmiştir. Bu durum kentsel yaşam kalitesi algısının katılımcıların ikamet süreleriyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Uzun süreli ikametlerde kişilerin kent hakkında olumlu algılar geliştirmesi aidiyet duygusu, kentin yerel yaşamına uyum ve alışma ile ilişkilendirilebilirken kısa süreli ikametlerde ise kıyaslama duygusuyla ilişkilendirilebilir. Bu nedenle kentlerde yaşam kalitesini artırmaya yönelik politikalar geliştirilirken ikamet süresi farklılıklarının da dikkate alınması gerekmektedir.

Tablo 3.26: Demografik Özellikler ve Yaşam Kalitesi Algısı Analizi 2

Eğitim durumunuz nedir? * Örneğin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir			Örneğin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir					Toplam
			kesinlikle		ne katılıyorum		kesinlikle	
			katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum	katılıyorum	
Eğitim durumunuz nedir?	okur yazar değil	Gözlenen Değer	0	0	1	1	1	3
		Beklenen Değer	0,8	1,0	0,7	0,5	0,1	3,0
	okur yazar diploma yok	Gözlenen Değer	0	1	1	0	0	2
		Beklenen Değer	0,5	0,7	0,5	0,3	0,0	2,0
	ilkokul	Gözlenen Değer	2	3	2	11	2	20
		Beklenen Değer	5,4	6,7	4,5	3,1	0,4	20,0
	ortaokul	Gözlenen Değer	3	2	8	8	2	23
		Beklenen Değer	6,2	7,7	5,2	3,5	0,5	23,0
	lise	Gözlenen Değer	51	82	76	56	5	270
		Beklenen Değer	72,3	89,8	61,2	41,3	5,4	270,0
	üniversite	Gözlenen Değer	194	218	131	63	10	616
		Beklenen Değer	164,9	204,9	139,7	94,2	12,3	616,0
	yüksek lisans/doktor	Gözlenen Değer	18	27	8	14	0	67
		Beklenen Değer	17,9	22,3	15,2	10,2	1,3	67,0
Toplam		Gözlenen Değer	268	333	227	153	20	1001
		Beklenen Değer	268,0	333,0	227,0	153,0	20,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	serbestlik derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-Kare	109,944 ^a	24	0,000	Doğrusal-Doğrusal İlişki	54,881	1	0,000	
Olasılık Oranı	92,267	24	0,000	Geçerli Vaka Sayısı	1001			
a. 16 hücrenin (%45,7) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,04'tür.								

a. 16 hücrenin (%45,7) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 0,04'tür.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Analiz edilen eğitim düzeyi ile bireylerin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphanelerin yeterliliğine ilişkin algısı arasında anlamlılık değerinin 0,05 değerinden düşük olması nedeniyle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu görülmektedir. Bulgular incelendiğinde eğitim düzeyi arttıkça katılımcıların kültürel tesislere ilişkin değerlendirmeleri belirgin bir şekilde farklılaşmaktadır. Lise ve üniversite mezunu katılımcıların olumsuz yönde olan ifadeleri eğitim seviyesi yükseldikçe bireylerin kültürel tesis altyapısına ait beklentilerinin daha fazla olduğunu ve bu konuya daha eleştirel yaklaştıklarını işaret etmektedir. Kültürel tesislere ilişkin genel eğilimin frekans analizleri incelendiğinde ağırlıklı olarak bu olanakların Erzincan'da yetersiz olduğunun düşünüldüğü görülmüştür.

Eğitim düzeyi yükseldikçe bireylerin kültürel tesislerin yeterliliği konusunda daha eleştirel tutum sergilediği, bu durumunda kentsel yaşam kalitesi algısında belirleyici bir gösterge olduğu söylenebilir.

3.9.3.7. Gelecek Beklentisi ve Bugünkü Memnuniyet İlişkisi

İyimserlik ve umut bireylerin yaşam memnuniyetini olumlu bir şekilde etkilemektedir. Gelecek beklentisi olumlu ve iyimser olan bireylerin genel olarak

yaşamdan daha fazla memnuniyet hissederek algılarının daha sık olumlu yönde olduğu söylenebilir (Dursun, 2021, s. 396).

Tablo 3.27: Gelecek Görüşleri ve Yaşam Memnuniyeti Algısı Analizi 1

Gelecek hakkında iyimserim. * Genel olarak hayatımdan memnunum.			Genel olarak hayatımdan memnunum.					Toplam
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum	
Gelecek hakkında iyimserim.	kesinlikle	Gözlenen Değer	9	10	38	37	12	106
	katılmıyorum	Beklenen Değer	2,5	4,7	22,4	54,7	21,6	106,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	6	21	41	70	19	157
		Beklenen Değer	3,8	6,9	33,3	81,1	32,0	157,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	4	8	98	152	38	300
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	7,2	13,2	63,5	154,9	61,1	300,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	4	5	26	233	100	368
		Beklenen Değer	8,8	16,2	77,9	190,1	75,0	368,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	1	0	9	25	35	70
	katılıyorum	Beklenen Değer	1,7	3,1	14,8	36,2	14,3	70,0
Toplam		Gözlenen Değer	24	44	212	517	204	1001
		Beklenen Değer	24,0	44,0	212,0	517,0	204,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	215,245 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki	129,362	1	0,000	
Olasılık Oranı	205,981	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			

a. 5 hücrenin (%20,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 1,68'dir.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Ki-kare analizi sonuçları incelendiğinde anlamlılık düzeyinin 0,05 değerinden düşük olması katılımcıların gelecek hakkındaki iyimserlik görüşleri ile bireylerin genel yaşam memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlgili analiz için kullanılan değişkenlerin frekans analizleri incelendiğinde katılımcıların gelecek hakkındaki görüşlerinin kısmen olumlu olduğu ve katılımcıların genel yaşam memnuniyetlerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, örnekleme hem yaşam memnuniyeti hem de gelecek iyimserliği açısından olumlu bir eğilim bulunduğuna işaret etmektedir.

Tablo 3.28: Gelecek Görüşleri ve Yaşam Memnuniyeti Algısı Analizi 2

Gelecekte Erzincan daha yaşanabilir bir şehir olacak * Erzincan ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi.			Erzincan ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi.					Toplam
			kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	ne katılmıyorum	katılıyorum	kesinlikle katılıyorum	
Gelecekte Erzincan daha yaşanabilir bir şehir olacak	kesinlikle	Gözlenen Değer	54	11	13	6	1	85
	katılmıyorum	Beklenen Değer	8,2	11,5	21,1	38,7	5,5	85,0
	katılmıyorum	Gözlenen Değer	21	63	21	27	5	137
		Beklenen Değer	13,1	18,6	33,9	62,4	8,9	137,0
	ne katılıyorum	Gözlenen Değer	16	51	157	108	8	340
	ne katılmıyorum	Beklenen Değer	32,6	46,2	84,2	154,9	22,1	340,0
	katılıyorum	Gözlenen Değer	5	8	52	301	24	390
		Beklenen Değer	37,4	53,0	96,6	177,7	25,3	390,0
	kesinlikle	Gözlenen Değer	0	3	5	14	27	49
	katılıyorum	Beklenen Değer	4,7	6,7	12,1	22,3	3,2	49,0
Toplam		Gözlenen Değer	96	136	248	456	65	1001
		Beklenen Değer	96,0	136,0	248,0	456,0	65,0	1001,0
Ki-kare Testleri								
	Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)		Değer	Serbestlik Derecesi	Asimptotik Anlamlılık (2 taraflı)	
Pearson Ki-kare	889,462 ^a	16	0,000	Doğrusal-Doğrusal ilişki	411,739	1	0,000	
Olasılık Oranı	644,401	16	0,000	Geçerli vaka sayısı	1001			

a. 2 hücrenin (%8,0) beklenen sayısı 5'ten azdır. Minimum beklenen sayı 3,18'dir.

Kaynak: IBM SPSS (v.31), Ki-kare Analizi, Analiz yazar tarafından yapılmıştır.

Ki-kare analizi sonuçları incelendiğinde Erzincan'da yaşam kalitesinin geçmişe kıyasla artış gösterdiği görüşü ile gelecekte Erzincan'ın daha yaşanılabilir bir kent olacağı görüşü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlgili analiz için kullanılan değişkenlerin frekans analizleri incelendiğinde katılımcıların Erzincan'da yaşam kalitesinin geçmişe kıyasla artış gösterdiği görüşleri ve katılımcıların Erzincan'ın gelecekte daha yaşanılabilir bir kent olacağı yönündeki görüşlerinin kısmen olumlu yönde olduğu gözlemlenmiştir. Bulgular, bireylerin mevcut yaşam koşullarındaki iyileşmeleri yalnızca bugünün memnuniyeti olarak değerlendirmeyip aynı zamanda kentin geleceğine dair referans olarak kullandığını göstermektedir. Bu nedenle yaşam kalitesini doğrudan etkileyen alanlarda yapılacak iyileştirmeler, sadece mevcut yaşam kalitesini yükseltmekle kalmayacak; aynı zamanda kentin geleceğine yönelik olumlu algıyı güçlendirecektir.

Araştırma sonucu bulguların analiziyle elde edilen sonuç ve çıkarımlara göre hipotezlerin tutarlılıkları aşağıda sıralanmıştır;

A) Ulaşım ve Altyapı Memnuniyeti ile Yaşam Kalitesi İlişkisi

H₁: Toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet düzeyi ile işe/okula ulaşım süresi arasında anlamlı bir ilişki vardır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₂: Erzincan’da trafik yoğunluğunun düşük olduğu düşüncesi ile otopark alanlarının yeterli bulunduğu algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₃: Ulaşım hizmetlerinden memnuniyet arttıkça kentin genel yaşam kalitesi algısı da artmaktadır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

B) Çevresel Hizmetler ve Genel Memnuniyet

H₄: Yeşil alan ve parkların yeterli bulunması ile cadde-sokak bakım/temizlik hizmetlerinden memnuniyet arasında anlamlı bir ilişki vardır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₅: Çöp ve atık toplama hizmetlerinden memnuniyet düzeyi, Erzincan’da yaşam kalitesinin yıllara göre arttığına dair algıyı etkilemektedir: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

C) Sosyo-Kültürel Hizmetler ile Yaşam Memnuniyeti

H₆: Kültürel tesislerin yeterli bulunduğu algısı ile sosyal hizmetlerden memnuniyet arasında anlamlı bir ilişki vardır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₇: Spor tesislerinin yeterliliği ile bireylerin genel mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₈: Kültürel ve sosyal hizmet memnuniyeti yüksek olan bireylerin genel yaşam memnuniyet düzeyleri de yüksektir: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

D) Güvenlik Algısı

H₉: Erzincan’ın güvenli bir kent olarak algılanması ile gece saatlerinde sokağa çıkmanın güvenli bulunması arasında anlamlı bir ilişki vardır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₁₀: Güvenlik algısı yüksek olan bireylerin genel yaşam kalitesi algısı da yüksektir: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

E) Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi Algısı

H₁₁: Hane geliri düzeyi ile gelirin ihtiyaçları karşılama yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki vardır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₁₂: Gelirin ihtiyaçları karşılama düzeyi arttıkça bireylerin genel yaşam memnuniyetleri de artmaktadır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₁₃: Gelir düzeyi yüksek olan bireyler, Erzincan'daki alışveriş olanaklarını daha yeterli olarak değerlendirmektedir: Verilerle tutarlı değildir.

F) Demografik Özellikler ve Yaşam Kalitesi Algısı

H₁₄: Kentte yaşama süresi arttıkça, yaşam kalitesinin geçmiş yıllara göre değişimine ilişkin değerlendirmeler de daha olumlu olmaktadır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₁₅: Eğitim düzeyi arttıkça kültürel tesislerin yeterli bulunma olasılığı artmaktadır: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

G) Gelecek Beklentisi ve Bugünkü Memnuniyet

H₁₆: Gelecek hakkında iyimser olan bireylerin genel yaşam memnuniyet düzeyleri daha yüksektir: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

H₁₇: Erzincan'ın gelecekte daha yaşanabilir bir kent olacağına inanan bireyler, bugün kentin yaşam kalitesi düzeyini daha yüksek görme eğilimindedir: Desteklenmiştir ve verilerle tutarlıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentleşme süreci nüfusun kırsal alandan çeşitli nedenlerle kentlere yönelmesiyle açıklanabilecek bir yer değişimi değil aynı zamanda bireylerin yaşam biçimlerini, beklentilerini, sosyal ilişkilerini ve gündelik deneyimlerini yeniden şekillendiren toplumsal dönüşüm süreci olarak değerlendirilmelidir. Günümüzde kentler, bireylere eğitim, sağlık, ulaşım, sosyal ve kültürel etkinlikler gibi birçok olanak sunan merkezler olarak öne çıkarlar. Sanayileşme, teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin etkileriyle günümüzde de hızla devam eden kentleşme süreci bireylerin kentten beklentilerini artırırken aynı zamanda kentlerdeki nüfus yoğunluğu, çevresel sorunlar, yaşamın maliyetli olması, sosyal yabancılaşıma, ekonomik eşitsizliklerin artması ve güvenlik kaygıları gibi çeşitli birçok sorun alanlarını da -büyük ölçekli kentlerde daha çok hissedilir- beraberinde getirmektedir. Bu durum bireylerin kent yaşamlarından beklentileriyle mevcut koşullar arasında farkın artmasına neden olmaktadır.

Bireylerin kent yaşamlarından beklentileri ve kentle kurdukları ilişkileri barınma, sağlık, güvenlik, eğitim, ulaşım, çevre, ekonomi, sosyal ve kültürel olanaklar gibi pek çok unsur etrafında şekillenirken yaşam memnuniyeti algılarını da doğrudan etkilemektedir. Fakat bu olanakların işlevi, kalitesi, erişilebilirlik seviyesi ve sürdürülebilirliği kentlerin tamamı için geçerli olamamaktadır. Bu bağlamda bireylerin yaşam kalitesi algıları kentlerin sunduğu olanaklarla yakından ilişkili bir olgudur.

Temiz bir çevrede yaşamak, güvenli bir kentte bulunmak, ulaşım olanaklarına kolay erişmek, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişmek, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabilmek gibi unsurlar yaşam kalitesinin temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Ancak hızlı ve kontrolsüz kentleşme, bu unsurların birçoğunu olumsuz yönde etkileyerek kent yaşamını zorlaştırabilmektedir. Bu nedenle kentlerdeki yaşam kalitesi algılarının tespit edilmesi stratejik bir öneme sahiptir. Özellikle orta ölçekli kentlerde, büyük ölçekli kentlerin aksine daha yönetilebilir nüfus yoğunluğu, doğal kaynakların daha az strese maruz kalması ve sosyal yapıdaki dokunun büyük ölçüde korunmuş olması gibi unsurlar yüksek kentsel yaşam kalitesi potansiyeli barındırdığı düşünülebilir.

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine ve tespit edilmesine ilişkin Türkiye’de ve uluslararası alanda geliştirilen çalışmalar incelendiğinde farklı yaklaşımlara rağmen

konut, çevre, altyapı, ulaşım, eğitim, sağlık, katılım, güvenlik, ekonomi, kültürel hizmetler ve kişisel memnuniyet algısı göstergelerinin ortak biçimde kullanıldığını söyleyebiliriz. Bu göstergeler kentlerde yaşam kalitesinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalarda sıkça kullanılan göstergeler arasında yer almaktadır. Orta ölçekli kentlerde yaşam kalitesinin büyük ölçekli kentlerde olan sorun ve bozulmaların daha az olması nedeniyle bu kentlerin daha yüksek yaşam kalitesi sunacağı düşünülerek bu çalışma yapılmıştır. Erzincan'ın orta ölçekli kent yapısı ve çevresine göre elverişli sayılacak imkânlarla sahip olmasına rağmen birçok alanda geri kalması bu çalışmanın itici gücü olmuştur. Bu nedenle Erzincan kent merkezi örneği üzerinden bireylerin kentsel yaşamı nasıl algıladıklarını ortaya koyabilmek amacıyla yaşam kalitesi literatüründe sıkça kullanılan göstergeler esas alınarak 42 sorudan oluşan anket formu oluşturulmuş ve gönüllü 1001 katılımcının ifadeleriyle bireylerin kente ilişkin değerlendirmeleri ölçülmeye çalışılmıştır. Erzincan örneği üzerinden yapılan değerlendirme orta ölçekli diğer kentlerde yaşam kalitesi düzeyine ilişkin genel sonuç çıkarımı için sınırlılık yaratsa da benzer kentler için kıyas yapabilme imkânı sunacaktır.

Erzincan kent merkezinde tamamlanan araştırma kapsamında elde edilen bulgular incelendiğinde ulaşım sisteminin bireylerin yaşam kalitesi algısını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Bu hususta genel bir değerlendirme yapıldığında bireylerin ulaşım ağında ortalama 16 dakika zaman geçirmekte ve hizmet birimlerinin büyük bir çoğunluğunun kent merkezinde bulunması kent içi hareketliliği merkeze doğru itmektedir. Kent sakinlerinin sağlık, finans ve kültürel hizmetleri alacakları birimlere yürüyerek ulaşamamaları kentte mekânsal dağılımın dengeli olmadığını ortaya koyarak bireylerin motorlu taşıt yoğunluğunu artırmalarına neden olmaktadır. Otopark hizmetlerinin de günümüzde kent yönetim birimleri tarafından yeterliliği sağlanamadığından kent sakinleri için büyük bir otopark sorunu ortaya çıkarmaktadır. Ulaşım sisteminin yetersizliği sadece kent merkezinde değil iller ve ilçeler arasında da yeterli seviyeye ulaşamadığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda ulaşım hizmetleri ve alt yapısı ile kentin yaşam kalitesi algısı arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Mevcut bulgular, kentte toplu taşıma hizmetleri, otopark hizmetleri, il ve ilçeler arası ulaşım olanaklarının yeterli görülmediğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda kent yöneticilerinin öncelikle merkezde yoğunlaşan hizmet birimlerinin mekânsal dağılımını yeniden değerlendirmeleri gerekmektedir. Bunun yanında toplu taşıma sisteminin

güncellenerek sefer sıklığı, yoğun kullanılan lokasyonlarda ulaşım ağının güçlendirilmesi, alternatif toplu taşıma sistemlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Kent yöneticilerinin ayrıca yaya ve bisiklet ulaşımını destekleyen politikalar geliştirerek çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlamaları gerekmektedir. Kent merkezinin büyük ve giderek çözümsüz hale gelen otopark sorunu için plansız alan kullanımı yerine çok katlı ya da yeraltı otopark sistemlerinin inşa edilmesi zaruri hale gelmiştir. Erzincan'da daha dengeli ve erişilebilir bir ulaşım sisteminin oluşturulması bireylerin yaşam memnuniyetini artıracak ve kentin gelişim sürecine katkı sağlayacaktır.

Katılımcıların Erzincan'daki içme suyu hizmeti, cadde ve sokak bakım hizmetleri, temizlik hizmetleri, çöp ve atık toplama hizmetleri ile park ve yeşil alan hizmetlerine yönelik memnuniyet düzeylerinin tamamen olumsuz olmadığı ancak güçlü bir memnuniyet düzeyine de ulaşmadığı görülmektedir. Dolayısıyla oluşan bu algı kalıcı ve güçlü değil kırılabilir bir yapıdadır. Burada katılımcıların bu hizmetlere yönelik ifadelerinde sosyal ve siyasi çekincelerinin de etkili olabileceği göz ardı edilmemelidir. Erzincan gibi toplumsal ilişkilerin güçlü olduğu kentlerde bireyler belediye yönetimine siyasi yakınlıkları, bağlılıkları ya da geçmişten gelen gönül bağları nedeniyle hizmetlerden memnun olmasalar bile doğrudan olumsuz değerlendirme yapmaktan kaçınmalarına neden olabilmektedir. Katılımcıların ağırlıklı olarak on yıl ve üzeri bir süre Erzincan'da yaşamaları belediye hizmetlerinin Erzincan'daki yaşam kalitesinin zaman içindeki değişimine yönelik algılarını etkileyeceği söylenebilir. Bireylerin belediye hizmet alanına giren hizmetlerin niteliğinde yaşanabilecek olumlu ya da olumsuz değişimler vatandaş algısını doğrudan etkileyecektir. Bu nedenle belediye hizmet politikaları birbirinden bağımsız değil birbirini tamamlayan politikalar olarak ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda kent yöneticileri vatandaş odaklı ve bütüncül hizmet anlayışı ile bireylerin yaşam kalitelerini artırabilmek için hizmet kalitelerini sürekli geliştirmesi gerekmektedir.

Katılımcılar Erzincan'da kültürel tesisleri, sosyal hizmetleri, eğitim olanaklarını ve spor olanaklarının ağırlıklı olarak yetersiz bulmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların yaşam memnuniyetleri ve genel mutluluk düzeyleri incelendiğinde sosyo-kültürel hizmetleri yetersiz bulmalarına rağmen mutluluk ve memnuniyet seviyelerinin yüksek olması kentteki sakin yaşamı iyi yaşam olarak nitelendirmelerinden kaynaklanabileceği gibi yaşamdaki öncelikleriyle ve beklentileriyle değerlendirmeleri etkilenebilmektedir.

Elde edilen bulgular hizmet eksiklikleri üzerinden incelendiğinde kültürel etkinliklerin azlığı, sosyal hizmetlerin sınırlılığı ve spor altyapısının yetersizliği bireylerin kent aidiyetlerini zayıflatıp göç eğilimlerini artırabilir. Kent yönetiminin bu konuda temel görevi kent kültürü oluşturmaktır. Karasal iklim nedeniyle kış aylarının daha belirgin yaşandığı kentte kapsamlı ve çok katılımcıya imkân verecek bir kültür merkezi inşası kent yönetimi tarafından değerlendirilmeli ve toplumun her kesimine hitap edebilecek kültürel etkinliklerin artırılarak erişebilir hale getirilmesi gerekmektedir. İnsanların boş zamanlarını değerlendirebildiği, sosyalleşebildiği ve kendini geliştirebildiği alanlar arttıkça mutluluk daha kalıcı ve yaşam daha nitelikli hale gelecektir.

Bir kentte güvenlik algısının yüksek olması bireylerin genel yaşam kalitesi algısını olumlu yönde etkilemektedir. İnsanların yaşadıkları kentte huzurlu ve güvende hissetmeleri sosyal yaşama katılımı artırırken aidiyet duygusunu da güçlendirecektir. Katılımcıların büyük çoğunluğu Erzincan'ı güvenli bir kent olarak değerlendirmiş özellikle gece saatlerinde dışarıda bulunma konusunda kendilerini güvende hissettiklerini ifade etmiştir. Bu durum TÜİK 2025 verilerinde Erzincan'ın suç oranı düşük iller arasında yer almasıyla da desteklenmektedir. Kent yöneticileri mevcut güvenlik düzeyini iyileştirecek şekilde kişilerin güvenliğini destekleyen uygulamalara önem vermesi, Erzincan'ın yaşam kalitesi yüksek ve güven veren kent kimliğinin sürdürülebilmesi açısından önem taşımaktadır.

Birey ya da ailenin gelir seviyesi yaşam kalitelerini ekonomik imkân ve refahları üzerinden etkilemektedir. Bulgulara göre katılımcıların gelir düzeyleri büyük ölçüde yoksulluk sınırına yakın seyretmekte ve gelirlerinin tüm ihtiyaçlarını karşılama konusunda yeterli görülmediğini ortaya koymakta ve gelir düzeyi arttıkça ihtiyaçların karşılanabilme algısı da olumlu yönde değişmektedir. Hane gelirinin yeterli hissedilmesi bireylere ekonomik rahatlık ve güvence sağlarken günlük yaşam üzerindeki kontrol kabiliyetini de güçlendirmektedir. Ancak bu bağlamda dikkat çeken nokta gelir yetersizliğine rağmen katılımcıların yaşam memnuniyetlerini çoğunlukla olumlu ifade etmeleridir. Bu durum, bireylerin yaşam koşullarını yalnızca ekonomik ölçütlerle değerlendirmede kanaat ve şükür anlayışının da yaşam memnuniyetleri üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Diğer bir husus olan Erzincan'daki alışveriş olanaklarının yeterli bulunmaması, kentteki ekonomik ve mekânsal boyutta geliştirilmesi gereken alanlar bulunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Erzincan'da bulunmayan diğer marka ve

hizmetlerin kente getirilmesi konusunda teşvik edilmesi, yerel yönetimlerin kentteki ticari çeşitliliği artıracak yatırımlara destek olması gerekmektedir. Böylece kentte hem ekonomik canlılık artırılabilir hem de kent sakinlerinin yaşam kalitesi algılarına katkı sağlayabilir.

Araştırma bulguları, Erzincan'da ikamet süresi on yıl ve üzeri olan bireyler geçmiş yıllara kıyasla kentteki yaşam kalitesinin arttığını daha belirgin bir şekilde ifade ederken daha kısa süreli ikamet süresi olan katılımcılar değerlendirmelerinde daha temkinli yaklaşmışlardır. Bu durum Erzincan'da uzun süre yaşayan bireylerin kentin gelişim sürecini doğrudan gözlemlemiş olmaları ve zamanla kentle daha güçlü bağ kurmaları ile açıklanabilir. Katılımcıların gelecekle ilgili kısmen olumlu yanıtları gelecek hakkında belirsizlik hissettiklerini göstermektedir.

Erzincan'daki kamu kurum ve kuruluşlara yönelik katılımcıların memnuniyet düzeyleri kısmen olumlu olsa da bu kurumların beklenen seviyede performans yakalayamadıklarını göstermektedir. Bu durum, bazı alanlarda kısmi iyileşmeler olsa bile hizmet kalitesinin bütüncül bir standarda oturmadığını ve vatandaş beklentilerinin tam anlamıyla karşılanamadığını düşündürmektedir. Özellikle işsizlik, sağlık hizmetleri, kültürel etkinlikler ve trafik gibi konularda yoğunlaşan sorunlar kent yönetiminin bu sorunlara yeterince odaklanamadığını ortaya koymaktadır. Olumlu görüşlerin kent güvenliği ve doğal güzellikler alanında yoğunlaşmış olması yaşam kalitesinin Erzincan'da bu iki gösterge üzerinden sürdürülebilir olmadığı sorunlu birçok alanında aynı ölçüde güçlendirilmesi gerekmektedir.

Elde edilen bulgular ekseninde Erzincan gibi orta ölçekli kentlerde yaşam kalitesinin büyük ölçüde yerel hizmetlerin niteliği ve bireylerin kentle kurduğu ilişki ile şekillendiğini söyleyebiliriz. Özellikle çevresel hizmetlerin düzenli sunulması, cadde ve sokak temizliği, atık toplama hizmetleri, yeşil alanların varlığı ve kamusal alanların kullanılabilirliği gibi unsurların kent memnuniyeti üzerinde doğrudan etkili olduğu görülmüştür. Bunun yanında bireylerin kentte kendilerini güvende hissetmeleri ve günlük yaşamın daha erişilebilir bir yapıda sürdürülmesi de yaşam kalitesi algısını olumlu yönde etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda kent yöneticilerinin gelecek öngörüsüyle alacakları karar ve uygulayacakları politikalar

Erzincan'ın uzun vadede daha yaşanabilir ve sürdürülebilir bir kent sisteminin oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Diğer yandan yaşam kalitesi algısı sabit bir yapı değildir. Bireylerin yaşamları, ekonomik durumları, beklentileri ve ihtiyaçları zaman içinde değişiklik gösterebilmektedir. Bu değişimler bireylerin kentten beklentilerini yeniden şekillendirerek yaşam kalitesini etkilemediğini düşündüğü bir hususu bir sonraki sefer dikkate alabilir. Bu nedenledir ki benzer çalışmaların belirli periyotlarla tekrar etmesi kentlerin yaşam kalitesi konusuna ne ölçüde cevap verebildiğini anlamamıza yardımcı olacak ayrıca kent yöneticilerine, politika yapıcılara ve tüm yerel yönetim birimlerine kentlerdeki yaşam kalitesinin sağlanmasına yönelik daha etkili planlama ve uygulama yapma imkânı sunacaktır.

Çalışmanın temel varsayımı, hipotezler ve elde edilen bulgular çerçevesinde orta ölçekli kentlerde yaşam kalitesinin yalnızca kentin ölçeği veya kentin barındırdığı avantajlı unsurlara bağlı bir olgu olmadığını, bireylerin yaşadıkları kenti değerlendirirken kamusal hizmetlerin niteliği, ekonomik refah, sosyal imkânlar, yönetsel uygulamalar ve geleceğe ilişkin beklentilerini de birlikte dikkate aldıklarını ortaya koymaktadır. Nitekim Erzincan örneği ile orta ölçekli kentlerin sahip olduğu potansiyelin yaşam kalitesine doğrudan yansımadağı, bu potansiyelin ancak bütüncül kalkınma ve sürdürülebilirlik politikaları, vatandaş odaklı yerel yönetim anlayışı, sosyal ve kültürel gelişimi destekleyen uygulamaların güçlendirilmesi halinde bireylerin yaşam kalitesi algısında olumlu bir karşılık bulabileceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Aachener-Stiftung, (2015, Ekim 14). Sürdürülebilirlik Sözlüğü: OECD Daha İyi Yaşam Girişimi.
https://www.nachhaltigkeit.info/artikel/oecd_better_life_initiative_1859.htm
(Erişim Tarihi: 31.01.2026)
- Akar, S., (2014). Türkiye’de İyi Yaşam İndeksi: OECD Ülkeleri ile Karşılaştırma. *Journal of Life Economics*, 1(1), 1-12. <https://doi.org/10.15637/jlecon.201416987>
- Akarçay, E., (2025). Teorik ve Hukuki Açından Kent Hakkı Üzerine Genel Bir Analiz. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (85), 153-170.
<https://doi.org/10.51290/dpusbe.1631246>
- Aksüt, A., K. (2013). *Erzincan Tarihi*. Kaynak Yayınları.
- Akurgal, E. (1997). *Anadolu Kültür Tarihi*. TUBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Alataş, Z., Arapgirlioğlu, K., & Erbay, Y., (2023). *Yenilenen Avrupa Kentsel Şartı ve Belediyeler*. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Alkaya, A., (2024). OECD Ülkelerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Analiziyle Daha İyi Yaşam Endeksine Göre Konumları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 13(3). 1130-1156.
- Altınbilek, M., S. (1997). *Planlama Sorunları Açısından Erzincan’ın Şehir Coğrafyası* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydiner Boylu, A., & Paçacıoğlu, B. (2016). Yaşam Kalitesi ve Göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 8(15), 137-150.
<https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.266011>
- Aziz, A., (2022). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri 14. Basım*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Batal, S. (2024). Kentsel Yaşam Kalitesi Nedir ve Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesi ve Türkiye’de Ölçülebilirliği. *Turkish Studies – Economy*. 19(4), 1187-1214.
- Bekdemir, Ü., Kocaman, S., & Polat, S. (2015). Yeni Büyükşehir Yasası Sonrasında Türkiye’de Şehir Nüfusu ve Şehir Yerleşmeleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 277-297. <https://doi.org/10.17295/dcd.27217>
- Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989. (1984). *T.C. Resmî Gazete* (18467, 23 Temmuz 1984).
- Bıçkı, D. (2006). Harvey ve Castells’de Kent Sorunsalı: Politik Ekonomi Vizyonu ve Sınırlılıkları. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(11), 111-130.
- Bildirgesi, R. (1992). Rio Bildirgesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-1.
- Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı. “Gündem 21” ve “Yerel Gündem 21”. http://arsiv.uclg-mewa.org/doc/rio-20_GrSon.pdf
- Birleşmiş Milletler, (1992), Çevre ve Gelişim Hakkında Rio Deklarasyonu. Birleşmiş Milletler A/KONF.151/26 (Cilt I).
- Birleşmiş Milletler. Rio Sözleşmeleri. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-rio-conventions#The-Rio-Conventions-and-sustainable-development>. Erişim Tarihi: 06.01.2026

- Birleşmiş Milletler. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Bilgisi 17 Hedef. <https://sdgs.un.org/goals>. Erişim Tarihi: 06.01.2026
- Bodur, A., (2019). Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri İlk Uluslararası Standardı: ISO 37120. *Kent Akademisi*, 12(2), 417-419.
- Bostan, H., & Sertkaya Doğan, Ö. (2019). Türkiye'nin Demografik Dönüşümü ve Nüfus Projeksiyonlarına Göre Fırsatlar. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 24(41), 61-90. <https://doi.org/10.17295/ataunidcd.535018>
- Bulut, H. (2012). 1643 Tarihli Avarız Defterine Göre Erzincan Şehri'nin Mahalleleri. *History Studies International Journal Of History*, 4(Özel Sayı), 21-30. DOI:10.9737/hist_338
- Carboneck. Ortak Geleceğimiz: Brundtland Raporu Nedir? <https://semtrio.com/blog/brundtland-raporu-1987-nedir>. Erişim Tarihi: 06.01.2026
- Coşkun, S., Güneş, S., & Özgenç, N., (2015). Sosyal Performansın Ölçümünde Yeni Dönem: Sosyal Gelişme Endeksi ve Türkiye'nin Görünümü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 34, 121-153.
- Çalışkan, Ç.O., & Tezer, A., (2018). Türkiye Kentleşmesinin Çok Boyutlu Sürdürülemezliğinde Yeni Bir Yol Arayışı: Orta Ölçekli Kentler Üzerinden Kır-Kent Dayanışma Ağları. İçinde T. Kahraman, T. İnal Çekiç & S. Balyemez (Ed.), *Planlama* (ss. 73-90). TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayınları. DOI: 10.14744/planlama.2018.66376
- Çetinkaya Karafakı, F., & Çetin, Ç., (2023). Kentlerde İyi Olma Hâlini Destekleyen Bütünsel Kentsel Tasarım Yaklaşımı. *Asya Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(23), 275-287. <https://doi.org/10.31455/asya.1224710>
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2017, Kasım). Şehircilik Şûrası Bilgilendirme Kitapçığı. <https://webdosya.csb.gov.tr/db/sehirciliksurasi/editordosya/Kitapcik.pdf>
- Demirbaş, G., (2021). Kentsel Yaşam Kalitesi (Urban Quality of Life). İçinde E. Akcagündüz & E. Alacadağlı & Y. Mamur Işıkcı (Ed.), *Kamu Yönetimi Ansiklopedisi Cilt: 2* (ss. 19-30). Astana Yayınları.
- Dursun, P., (2021). Üniversite Öğrencilerinde Öznel İyi Oluş: Yaşamda Anlam, İyimserlik ve Umudun Rolü. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(2), 387-404.
- El Din, H. S., Shalaby, A., Farouh, H. E. ve Elariena, S. A. (2013). Principles of Urban Quality of Life for a Neighbourhood. *HBRC Journal*, 9(1), 86-92. doi:10.1016/j.hbrj.2013.02.007
- Erzincan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (T.siz). Erzincan Tarihçe. <https://erzincan.ktb.gov.tr/TR-57382/tarihce.html>
- Erzincan NET. (2025, Mart 7). Erzincan Türkiye'nin En Suçlu ve En Güvenli 10 İli Listesine Girdi. <https://www.erzincanet.com/erzincan-turkiyenin-en-suclu-ve-en-guvenli-10-ili-listesine-girdi> Erişim Tarihi: 09/04/2026
- Erzincan Valiliği, (2019). *Erzincan 2019*. Erzincan Valiliği Yayını.
- Erzincan Valiliği. (T.siz). Erzincan Coğrafi Özellikleri. <http://www.erzincan.gov.tr/cografi-yapisi#:~:text=Y%C3%BCz%C3%B6l%C3%A7%C3%BCm%C3%BC%2011.903%20km2%20olup%20il,birinci%20derecede%20deprem%20ku%C5%9Fa%C4%9F%C4%B1%20%C3%BCzerindedir>. Erişim Tarihi: 18/04/2025

- European Commission & Eurostat, (2004). Urban Audit: Methodological Handbook. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5885077/KS-BD-04-002-N.PDF.pdf/c1a47e5c-5adb-44a4-bf79-e0165a952de5?t=1414781121000> (Erişim Tarihi: 15.01.2026)
- European Commission, (2023). Report On The Quality Of Life İn European Cities. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/reports/qol2023/2023_quality_life_european_cities_en.pdf (Erişim Tarihi: 20.01.2026)
- Eurostat, (2025, Mayıs). Kent-Kırsal Avrupa-Şehirlerde Yaşam Kalitesi. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_quality_of_life_in_cities#Perception_survey_indicators (Erişim Tarihi: 20.01.2026)
- Evcil Türksever, N., & Başarır Kiroğlu, G., (2002). Nesnel Göstergeler Kullanılarak Kentlerin Yaşam Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi. *İstatistik Araştırma Dergisi*, 1(2), 277-286.
- Gökgür, P., Kaya Altay, İ., & Ulusay Alpay, B. (2016). Çok Merkezlilik/Orta Ölçekli Kent Kavramı; Söke Kenti Örneği. *Artium*, 4(2), 1-12.
- Gül, A. (2009). 1642–1643 Tarihli Avârız Defterlerine Göre Erzincan Şehri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 111-129.
- Güngör, M., & Bulut, Y. (2008). Ki-Kare Testi Üzerine. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 84-89.
- Gürsoy, O., & Sadioğlu, U., (2022). 21. Yüzyılda Kente İlişkin Olarak Ortaya Çıkan Yeni Kavramlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 77(1), 45-68. <https://doi.org/10.33630/ausbf.995115>
- Güzer, C., A., (2024). Kent ve Doğa: Bir Aşk ve Nefret Öyküsü. İçinde A. Atmaca Can & E. Erdönmez Dinçer & H. Taşçı (Ed.), *Dönüşümün Öznesi Olarak Kent Merkezleri ve Doğal Çevre* (ss. 133-142). Prof. Dr. Sadettin Ökten Şehir Düşünce Merkezi Yayınları.
- Haçın, İ. (2014). 1939 Erzincan Büyük Depremi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 30(88), 37-70. <https://izlik.org/JA33FB74TB>
- Hakan, K. (2007). Küreselleşme Sürecinde Orta Ölçekli Kentlerin Önemi ve Türkiye Üzerinde Bir İnceleme. D. Zeki (Ed.), 38. ICANAS: Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi içinde (ss. 941-964). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Henden Şolt, H., (2019). Orta Ölçekli Kentler ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 82-90.
- International Organization for Standardization, (2018). ISO 37120:2018 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar-Şehir Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri. <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:37120:ed-2:v1:en> Erişim Tarihi: 12.03.2026
- Işık, M., (2024). Kur'an'a Göre Şükrün İnsan Hayatındaki Önemi. *Diyanet İlmi Dergi* 60(1) 13-42.
- İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, (2014). Sosyoekonomik Haritalama: Kentin Sosyoekonomik Yapısını Anlamak ve Görselleştirmek, Katılımcılık Rehberi 3/4. İçişleri Bakanlığı Yayını.

- İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Öncelikli Yaşam Kalitesi Göstergeleri. <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/-ncelikli-yasam-kalitesi-gostergeleri> Erişim Tarihi: 01/02/2026
- İktisadi Araştırmalar Vakfı İktisadi İşletmesi. (2012). *Erzincan Ekonomisi 2023 Vizyonu*. İktisadi Araştırmalar Vakfı İktisadi İşletmesi Yayını.
- İnan, Ö., (2018). *Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi*. T.C Kalkınma Bakanlığı Yayını.
- İpekyolu Kalkınma Ajansı, (2014). *TRC1 Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması: Kilis Kent Merkezi*. İpekyolu Kalkınma Ajansı Araştırma Serisi-14
- İplikçioğlu, B. (2013). *Eski Çağ Tarihinin Ana Hatları*. Bilim Teknik Yayınevi.
- İstatistik Türkiye. (2016, Ocak 27). Ki-kare Analizi Nasıl Yapılır? <https://istatistikturkiye.com/ki-kare-analizi-nasil-yapilir/> Erişim Tarihi: 15/04/2026
- İstatistik Umum Müdürlüğü. (1929). *Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 1*. Hüsnütabiat Matbaası.
- Kara, R. (2016). Erzincan Adı Üzerine. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 25-38.
- Karabağ, S., & Şahin, S. (2024). *Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. Pegem Akademi.
- Karadeniz, V., & Altınbilek, M. S. (2018). Erzincan İlinin Topografik Analizi ve İdari Sınırlar İlişkisi, Bazı Sorunlar. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 283-304.
- Karakuzulu, Z., (2010), "Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar, Yerel Gündem 21 ve Bursa Örneği". *TÜCAUM VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu 2010- Bildiri Kitabı*, 397-406.
- Kart Aktaş, N., & Yirmibeşoğlu, F., (2023). *Şehir ve bölge planlama*. İÜC Yayınevi
- Kavas, A., (2025), *Türkiye'nin Kentleşme Raporu*. Toplum Çalışmaları Enstitüsü Yayınları.
- Keleş, R., (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. İmge Yayınları.
- Kıray, M., (1998), *Örgütlemeyen Kent: İzmir*. Bağlam Yayınları.
- Koçar Uzan, H., (2024). Türkiye’de Kentleşme Süreci: Tarihsel Bir Perspektif. İçinde V. Yılmaz (Ed.), *Güncel Kent Araştırmaları* (ss. 119-134). Özgür Yayınları.
- Koçer, K., & Karakayacı, Ö., (2018). Küçük Ölçekli Kentlerde Yenilikçi Süreçlerin Belirleyicisi Olarak Mekân: İznik Örneği. *Artium*, 6(1), 24-37.
- Korkut, H., & Öner, Ş., (2022). Habitat konferanslarında küresel kent: Sorunlar ve çözüm odaklı eylem planları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(48), 453-472. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.1029680>
- Köseoğlu, Ö., (2019). *Metropolitan Kentlerin Geleceği Yeni Yaklaşım, Model ve Uygulamalar*. SETA Yayınları.
- Mumford, L., (2007). *Tarih Boyunca Kent Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği*. (Çev. G. Koca & T. Tosun). Ayrıntı Yayınevi.
- Mülga Bayındırlık ve İskân Bakanlığı. (2009, Mayıs 7). Kentleşme Şûrası Sonuç Bildirgesi. https://webdosya.csb.gov.tr/db/kentges/editordosya/7-5-09_kentlesme_surasi_sonuc_bildirgesi.pdf

- Nas, F., (2021). Kente İlişkin Kuramlar: Klasik ve Modern Kuramcıların Kent Çözümlemeleri. İçinde Ü. Şentürk (Ed.), *Kent Sosyolojisi Üzerine Senfonik Okumalar* (ss. 5-95). Paradigma Akademi Yayınları.
- OECD, (2020). How's Life? 2020. <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/measuring-well-being-and-progress/oecd-well-being-database-definitions.pdf> (Erişim Tarihi: 31.01.2026)
- OECD, (2024). How's Life? 2024. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/11/how-s-life-2024_bdcf2f9f/90ba854a-en.pdf (Erişim Tarihi: 31.01.2026)
- Oktay, T., (2016). Metropol Kent Yönetimi Yaklaşımları ve Uygulama Modelleri. *Strategic Public Management Journal*, 2(4), 49-71. <https://doi.org/10.25069/spmj.290642>
- Ökde, F., (2019). Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Kentsel Yaşam Kalitesine Etkisi. *Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi*, 6(33), 587-597.
- Özdemir Metlioğlu, S. (2021). Kapital Birikim Süreçleri ve Kent Kuramları. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(33), 184-202. <https://doi.org/10.12981/mahder.869440>
- Öztürk, S., & Özdemir, Z., (2013). Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Yaşam Kalitesine Etkisi "Kastamonu Örneği". *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 109-116.
- Pustu, Y. (2006). Küreselleşme Sürecinde Kent "Antik Site" den Dünya Kentine". *Sayıştay Dergisi*, (60), 129-151.
- Saint-Gobain Türkiye. (2024). Sürdürülebilir Kalkınma: Brundtland raporu. <https://www.saint-gobain.com.tr/blog/surdurulebilir-kalkinma-brundtland-raporu>. Erişim Tarihi: 06.01.2026
- Sarı, V. İ., & Kındap, A., (2018). Türkiye'de Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergelerinin Analizi. *Sayıştay Dergisi*, 108, 39-72. <https://izlik.org/JA76MJ58ZL>
- Savrul, B., K., & Zeren, F., (2012). Türkiye'de Şehirleşmeyi Etkileyen Faktörler: Mekansal Ekonometri Analizi. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 28(7), 4749-4765. <https://doi.org/10.19168/jyu.52853>
- Sezal, İ., (1992). *Şehirleşme*. Ağaç Yayınevi.
- Sofuoğlu, A. (2005). Genel Hatlarıyla 1. Dünya Savaşında Erzincan'ın İşgali ve Ermeni Mezalimi. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Dergisi, 1(1), 141-152.
- Soyaslan, D., (2016). Gelişmişlik, Kültür ve Müslüman Ülkeler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(4) 3655-3676
- Şahin, T., E. (2014). *Hayaşa Bölgesi Tarihi Yukarı Ülke/Erzincan*. Berikan Yayınevi.
- Şencan, H., (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Seçkin Yayıncılık
- Şengül, M., Demirgil, B., & Erilli, N. A. (2025). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'nin Erzincan İl Ekonomisine Katkısı. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Advanced Online Publication*, 69-81. <https://doi.org/10.46482/ebyuibfdergi.1790677>

- T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, (1999). *Habitat Gündemi ve İstanbul Deklarasyonu: Hedef ve İlkeler, Taahhütler ve Küresel Eylem Planı*. T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Yayını.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). *Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, On ikinci Kalkınma Planı (2024-2028)*, Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Yayını.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). *On ikinci Kalkınma Planı (2024-2028)*, Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Yayını.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2014). *Türkiye Habitat III Ulusal Raporu*. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yayını.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2021, Mart). 2020 yılı Yatırım Programı İzleme ve Değerlendirme Raporu. <https://webdosya.csb.gov.tr/db/strateji/icerikler/csb-gerceklesme-raporu-2020-20210331170124.pdf> Erişim Tarihi: 08.02.2026
- T.C. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı, (2014). *TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analizi: Hatay/ Kahramanmaraş/ Osmaniye*. T.C. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Yayını.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)*. Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayını.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2018). *Kentsel Yaşam Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*, Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayını.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı, (2014). *Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023*. T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayını.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, (2024). *Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2024-2028*. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, (2025). *İller ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, (2025). *Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE)*. <https://www.sanayi.gov.tr/bolgesel-kalkinma-faaliyetleri/analitik-calismalar/01161b> Erişim Tarihi: 31.12.2025
- Taylan Susan, A., (2021). Türkiye Kentlerin Sürdürülebilir Yaşam Kalitesi Temel Bileşenlerinde Dağılımı ve Kümelenmesi. *Planlama Dergisi*, 31(2), 170-190.
- Tekeli, İ., (2025). *Gündelik Yaşam, Yaşam Kalitesi ve Yerellik (2)*. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Tekin, A. (2015). Küreselleşen Dünyada Bölgesel Kalkınma Dinamikleri, Kamu Politikaları ve Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (29).
- Timetürk. (2011, Eylül 4). İstanbul'un "Yaşam Kalitesi Araştırması". <https://share.google/VTIRhmAuTg7KLY6PK> Erişim Tarihi: 09.03.2026
- Toksoy, A. (2021). Erzincan'ın Tarihi Coğrafyası ve Türk Hakimiyetine Girişi. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 195-217. <https://doi.org/10.30913/alinterisoshil.1016884>
- Tuğluoğlu, F. (2015). 1939 Büyük Anadolu Zلزesi ve Erzincan Vilayetinde Yardım Faaliyetleri. *History Studies*, 7(4), 113-136. DOI Number: 10.9737/hist.20152715326.

- Turan, O. (1973). *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*. Ötüken Yayınları.
- TÜİK, (2024). Erzincan: Tarım Alanı (Dekar). <https://cip.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 24/03/2026
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (2025, Aralık 23). Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü. Yaşam Kalitesi. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (2025, Kasım 11). Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü. Kent. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk-İş. (2026, Mart 31). Mart 2026 Açlık ve Yoksulluk Sınırı. <https://www.turkis.org.tr/turk-is-mart-2026-aclik-ve-yoksulluk-siniri/#:~:text=T%C3%9CRK%2D%C4%B0%C5%9E%20MART%202026%20A%C3%87LIK%20VE%20YOKSULLUK%20SINIRI,B%C4%B0R%20%C3%87ALI%C5%9EANIN%20AYLIK%20YA%C5%9EAMA%20MAL%C4%B0YE,T%C4%B0%2042.585%20TL> Erişim Tarihi 09/04/2026
- Türkiye Bilimler Akademisi, (Tarihsiz). Çevre ve Sürdürülebilirlik. https://www.tuba.gov.tr/tr/programlar-ve-projeler/akademi-program-ve-projeleri/cevre-ve-surdurulebilirlik?utm_source=chatgpt.com Erişim Tarihi: 04.02.2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2016, Ocak 22). İllerde Yaşam Endeksi, 2015. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/24561> Erişim tarihi: 02.02.2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). Ulusal Eğitim İstatistikleri, 2024 Tablolar: İllere Göre Bitirilen Eğitim Durumu, 2023-2024. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53937> Erişim Tarihi: 07/04/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2025). İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2024 Tablolar: İl bazında kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla, 2000-2024. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53930> Erişim Tarihi: 09/04/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2025 Tablolar: İl ve İlçelere Göre İl/İlçe Merkezi, Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53899> Erişim Tarihi: 25/03/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2025 Tablolar: İl ve İlçelere Göre İl/İlçe Merkezi, Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53899> Erişim Tarihi: 25/03/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2025 Tablolar: İl ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezi, Belde/Köy Nüfusu ve Nüfus Yoğunluğu, 2007-2025. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53899> Erişim Tarihi: 25/03/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2025 Tablolar: İl, Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus, 2007-2025. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53899> Erişim Tarihi: 25/03/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2025 Tablolar: İl, Tek Yaş ve Cinsiyete Göre Nüfus, 2007-2025. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53899> Erişim Tarihi: 25/03/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2025 Tablolar: İllere Göre Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü, 2008-2025. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53899> Erişim Tarihi: 08/04/2026

- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). İl Düzeyinde İşgücü İstatistikleri, 2025 Tablolar: İl Düzeyinde İşsizlik Oranı. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53838> Erişim Tarihi: 09/04/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). İl Düzeyinde İşgücü İstatistikleri, 2025 Tablolar: İl Düzeyinde İstihdam Oranı. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53838> Erişim Tarihi: 09/04/2026
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2026). Motorlu Kara Taşıtları, Şubat 2026 Tablolar: İllere Göre Motorlu Kara Taşıtları Sayısı, 2026. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/58050> Erişim Tarihi: 08/04/2026
- Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İnkılap Kitapevi.
- Un-Habitat. Quality of Life in Cities: Insights from the Quality of Life Initiative Pilot Phase. https://unhabitat.org/sites/default/files/2025/12/quality_of_life_in_cities_insights_from_the_quality_of_life_initiative_pilot.pdf (Erişim Tarihi: 15.01.2026)
- World Health Organization. WHOQOL: Measuring Quality of Life. <https://www.who.int/tools/whoqol>. Erişim Tarihi: 23.12.2025
- Yakın İnan, Ö., & Özdemir Sönmez, N. (2019). Kentsel Yaşam Kalitesi Ölçüm Yöntemlerinin Geliştirilmesi. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2(3), 184-198.
- Yavuz, E., (2017). *Türk İktisat Tarihinde Erzincan (1923-1960)*. Arı Sanat Yayınları.
- Yıldız, İ. (2026). Kentsel Yaşam Kalitesi. *Siirt Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 33-44. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19107121>
- Yılmaz, E., & Çiftçi, S., (2011). Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo-Politik Açından Türkiye'de Kentleşme Dönemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 252-267.

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	26/03/2025
Protokol No	03/06
Araştırma Başlığı	Orta ve Küçük Ölçekli Kentlerde Yaşam Kalitesi: Erzincan Örneği
Araştırma Türü	Nicel- Tarama (tanımlayıcı)
Araştırmacılar	Doç. Dr. Ahmet YAZAR (Danışman) Alper İPEK (Tez öğrencisi)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama: <i>Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.</i> <i>Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.</i>	

e-imzalıdır

Prof. Dr. Haydar EFE
İnsan Araştırmaları Sosyal ve Beşeri Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

EKLER

EK 1.: Anket Formu

Sayın Katılımcı , Bu çalışma Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında hazırlamakta olduğum " Orta ve Küçük Ölçekli Kentlerde Yaşam Kalitesi: Erzincan Örneği " isimli yüksek lisans tezim kapsamında yapılmakta olup, Erzincan ilinde ikamet etmekte olan kent sakinlerinin kentsel yaşam kalitesi ile ilgili görüşlerini araştırmak amacıyla kullanılacaktır.	
Öğrenci: Alper İPEK Danışman: Doç. Dr. Ahmet YAZAR	
Lütfen aşağıdaki sorulara Erzincan ilinin genelini düşünerek, katılım derecenize göre yanıt veriniz. Çalışmaya destek olduğunuz için teşekkür ederim.	
Cinsiyetiniz nedir?	☐ Erkek ☐ Kadın
Medeni durumunuz nedir?	☐ Evli ☐ Bekar ☐ Diğer
Yaş aralığınız nedir? ☐	☐ 18-28 ☐ 29-39 ☐ 40-50 ☐ 51-65 ☐ 65- +
Erzincan'da ikamet süreniz nedir?	☐ 0-2 Yıl ☐ 3-6 Yıl ☐ 7-10 Yıl ☐ 10 Yıl üzeri
FİZİKSEL VE ÇEVRESEL GÖSTERGELER	
Altyapı ve Ulaşım - Çevre - Konut (Çoklu İşaretleme Yapılabilir)	
1. Yaşadığınız mahalle düşünüldüğünde aşağıdaki ihtiyaçlardan hangisine yürüyerek ulaşamıyorsunuz ?	
☐ Sağlık Ocağı	☐ İbadethaneler
☐ Okul/ Eğitim Kurumları	☐ Park/ Spor Alanları
☐ Toplu Taşıma Durakları	☐ Sinema/Tiyatro/Fuar alanları
☐ Bankalar	☐ Postane
☐ Devlet/Şehir/Araştırma hastaneleri	☐ Market/bakkal Hizmetleri
2. Erzincan'da evinizden işinize veya okula gitmek ne kadar zaman almaktadır?	
☐ 0-10 Dk. ☐ 11-20 Dk. ☐ 20-34 Dk. ☐ 35 Dk. Üzeri	
3. Erzincan'da verilen toplu taşıma hizmetlerinden memnunuz.	4. Erzincan'ın şehirlerarası ve ilçeler arası ulaşım imkânları yeterlidir.
☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum
☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum
☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
5. Erzincan'da genel trafik yoğunluğu yoktur.	6. Erzincan'da yeterli otomobil park alanı mevcuttur.
☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum
☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum
☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
7. Erzincan'da verilen içme suyu hizmetinden memnunuz.	8. Erzincan'da yeşil alan ve parklar yeterlidir.
☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum
☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum
☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
9. Erzincan'da verilen cadde, sokak, bakım ve temizlik hizmetlerinden memnunuz.	10. Erzincan'da verilen çöp/atık toplama hizmetinden memnunuz.
☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum
☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum
☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
Arka Sayfaya Geçiniz...	

EK 1.: Anket Formu (Devamı)

11. Evinizde siz dâhil kaç kişi yaşıyor? ☐ 1 kişi ☐ 2 kişi ☐ 3 kişi ☐ 4 kişi ☐ 5 kişi ☐ 6 kişi ve üzeri	12. Evinizde salon dâhil kaç oda bulunmaktadır? ☐ 1 oda ☐ 2 oda ☐ 3 oda ☐ 4 oda ☐ 5 oda ve üzeri
13. Yaşadığınız konutta aşağıdaki sorunlardan hangisi mevcuttur? ☐ Yer darlığı sorunu yaşıyorum ☐ Pencere, kapı ve zeminde çürükler var ☐ Duvar ve tavanda çatlak var ☐ Sızıntı veya nem mevcut ☐ Dışarıda oturacak yer yok (balkon, bahçe, teras vb.) ☐ Tuvalet yok (Evin dışında) ☐ Banyo yok (Evin dışında) ☐ Sorun yok	
14. Yaşadığınız evin mülkiyet durumu nedir? ☐ Ev Sahibi ☐ Ev sahibi (Konut Kredisi Ödüyor) ☐ Kiracı ☐ Ev Sahibi değil Kira ÖDEMİYOR ☐ Lojman	
SOSYO-KÜLTÜREL GÖSTERGELER	
Kültürel Hayat -Sağlık-Eğitim-Güvenlik	
15. Erzincan'da kültürel tesisler; örneğin konser alanları, tiyatrolar, müze ve kütüphaneler yeterlidir. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	16. Erzincan'da verilen sosyal hizmetlerden (eğitim, kurs, etkinlik vs.) memnunuz. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
17. Doktora son gidişinizde aşağıdaki durumların hangisi hakkında zorluk yaşadınız? (Tek Yanıt) ☐ Hastaneye uzaklık ☐ Muayene sırası (Bekleme süresi) ☐ Hastanenin hijyen durumu ☐ Hizmet için ödenen ücret ☐ Sorun yaşamadım	
18. Erzincan'da herkesin faydalanabileceği spor tesisleri yeterlidir. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	19. Eğitim durumunuz nedir? ☐ Okur yazar değil ☐ Okur yazar (diplomasız) ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Yüksekokul/lisans mezunu ☐ Yüksek lisans/doktora mezunu
20. Erzincan'da eğitim kurumları ve hizmetleri yeterlidir. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	21. Erzincan güvenli bir ildir. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
22. Erzincan'da gece saatlerinde sokağa çıkmak güvenlidir. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	
EKONOMİK GÖSTERGELER	
23. Hane halkı (tüm kişiler toplam) aylık geliriniz nedir? ☐ 0TL – 30.000 TL ☐ 30.000 TL – 65.000 TL ☐ 65.000 TL – 100.000 TL ☐ 100.000 TL- 200.000 TL ☐ 200.000 TL – üzeri	24. İş durumunuz nedir? ☐ Tam zamanlı bir işte çalışıyor ☐ Yarı zamanlı bir işte çalışıyor ☐ Mevsimlik işçi ☐ Emekli ☐ Ev hanımı ☐ İşsiz ☐ Öğrenci
<i>Arka Sayfaya Geçiniz...</i>	

EK 1.: Anket Formu (Devamı)

25. Siz dâhil hanenizde kaç kişi bir işte çalışıyor? ☐ 1 kişi ☐ 2 kişi ☐ 3 kişi ☐ 4 kişi ☐ 5 kişi ☐ 6 kişi ve üzeri	26. Hane gelirimiz tüm ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetiyor. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
27. Erzincan'da alışveriş olanakları yeterlidir. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	Memnuniyet Algısı 28. Toplumdan dışlandığımı hissediyorum. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
29. İnsanların beni küçümsediği bir işte çalışıyorum/gelire sahibim. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	30. Genel olarak mutlu bir insanım. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
31. Genel olarak hayatımdan memnunuz. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	32. Erzincan'da yaşamamızın sebebi nedir? (Birden çok işaretleme yapılabilir) ☐ Memleketim olması ☐ Sakin bir şehir olması ☐ Ucuz bir şehir olması ☐ İşim nedeniyle ☐ Sağlık nedeniyle ☐ Hava/su/gürültü/çevre kirliliğinin az olması
Gelecek Beklentisi	
33. Gelecek hakkında iyimserim. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	34. Gelecekte Erzincan daha yaşanabilir bir şehir olacak. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum
35. Erzincan ilinde yaşam kalitesi geçtiğimiz yıllara göre artış gösterdi. ☐ Kesinlikle Katılmıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kesinlikle Katılıyorum	
36. Erzincan'da yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen sorunlar nelerdir? (Çoklu işaretleme yapılabilir) ☐ İşsizlik ☐ Ulaşım sorunları ☐ Çarpık kentleşme ve konut sıkıntısı ☐ Sağlık hizmetlerinin yetersizliği ☐ Güvenlik sorunları ☐ Altyapı sorunları ☐ Kültürel etkinliklerin yetersizliği ☐ Çevre kirliliği ☐ Eğitim hizmetlerinin yetersizliği ☐ Trafik sorunları	
37. Erzincan'da yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyen unsurlar nelerdir? (Çoklu işaretleme yapılabilir) ☐ İstihdam olanakları ☐ Kültürel etkinliklerin yeterliliği ☐ Sağlık hizmetlerinin yeterliliği ☐ Güvenlik sorunlarının azlığı ☐ Planlı kentleşme ve konut stoğu yeterliliği ☐ Doğal güzellikler ☐ Eğitim hizmetlerinin yeterliliği ☐ Trafik sorunlarının azlığı	
<i>Arka Sayfaya Geçiniz...</i>	

EK 1.: Anket Formu (Devamı)

LÜTFEN AŞAĞIDAKİ KURUMLARI MEMNUNİYET AÇISINDAN PUANLAYINIZ.					
<i>1 En Düşük – 5 En Yüksek</i>					
Erzincan Valiliği	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Erzincan Belediyesi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Erzincan Emniyet Müdürlüğü	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Erzincan Yerel Basın Organları	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Erzincan Sivil Toplum Kuruluşları	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Erzincan İl Sağlık Müdürlüğü	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Erzincan Çevre ve Şehircilik İl Md.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Erzincan İl Milli Eğitim Md.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Erzincan İl Kültür ve Turizm Md.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
<i>Desteyiniz İçin Teşekkür Ederim.</i>					

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Alper İPEK	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölümü	Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	